

รายงานการพิจารณาศึกษา

ของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

**เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้
กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ**

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รายงานการพิจารณาศึกษา
ของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้
กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

พลตำรวจเอก พิเชิต ควระเดชะคุปต์
ประธานคณะกรรมการ

นายสมพร เทพสิทธา
รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง

นายศรีศักดิ์ ว่องสงสาร
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง

พลตำรวจโท บุญเรือง ผลพานิชย์
รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม

พลเรือเอก กำธร พุ่มหิรัญ
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก ไพโรจน์ พานิชสมัย
กรรมการ
และที่ปรึกษาคณะกรรมการ

พลเอก กิตติพงษ์ เกษโกวิท
กรรมการ
และที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายบรรณิณี เศรษฐบุตร์
กรรมการ
และที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายวีระศักดิ์ พุตระกูล
กรรมการ
และที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์
กรรมการ
และที่ปรึกษาคณะกรรมการ

นางสาวมิล ภูมิสิงหาราช
เลขานุการคณะกรรมการ

พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขต
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาวจินตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร
โฆษกคณะกรรมการ

พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์
กรรมการ

พลเอก คณิต สาพิทักษ์
กรรมการ

พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา
กรรมการ

พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร
กรรมการ

พลอากาศเอก ถาวร มณีพฤกษ์
กรรมการ

พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ
กรรมการ

พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรดม
กรรมาธิการ

พลตำรวจเอก พัชรวาท วงษ์สุวรรณ
กรรมาธิการ

พลเอก พิสิทธิ์ สิทธิสาร
กรรมาธิการ

พลเอก ภาณุวัชร นาควงษ์ม
กรรมาธิการ

พลเอก วิชญ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
กรรมาธิการ

พลเอก สุนทร ขำคมกุล
กรรมาธิการ

พลตรี กู้เกียรติ ศรีนาคา
กรรมาธิการ

คณะกรรมการด้านศิลปะและวัฒนธรรม

นายศรีศักดิ์ ว่องสงสาร

ประธานคณะกรรมการ

พลเอก วิชญ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา
รองประธานคณะกรรมการ

พลเอก ทนงศักดิ์ จินดาลัทธ
อนุกรรมการ

พลโท สมบูรณ์ ศรีมณฑา
อนุกรรมการ

รองศาสตราจารย์กำโชค เผือกสุวรรณ
อนุกรรมการ

นางจิตราภา สุนทรพิพิธ
อนุกรรมการ

นายประทีป สุนทรารชุน
อนุกรรมการ

นายกิติรัตน์ คำสุวรรณ
อนุกรรมการ

นางสาวนภาพระไพ สุจริตกุล
อนุกรรมการ

นายประสาน หวังรัตนปราณี
อนุกรรมการและเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการด้านศิลปะและวัฒนธรรม

พลเอก กิตติพงษ์ เกษโกวิท
ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์
รองประธานที่ปรึกษา
คณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง

พลเอก คณิต สาทัทภักษ์
รองประธานที่ปรึกษา
คณะอนุกรรมการ คนที่สอง

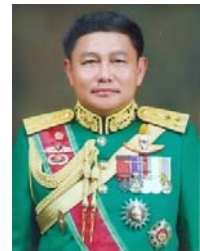
พลเอก ภาณุวัชร นาควงษ์ม
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พลเอก พิสิทธิ์ สิทธิสาร
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พลตรี กู้เกียรติ ศรีนาคา
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางสาวจินตนันท์ ชญาตร์ศุภมิตร
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พลเรือเอก ทวีวุฒิ พงศ์พิพัฒน์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางปริศนา พงษ์ทัดศิริกุล
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางเรวดี สุกุพาณิชย์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายประเทือง เครือหงส์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางยุพรินทร์ วรบุตร
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พันตำรวจเอก ยงยุทธ ภัคดีมงคล
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นาวาอากาศเอก คัมภีร์ คัมภีร์ญาณนนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(สำเนา)
บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ที่ สว.(สนช)(กมธ ๓) ๐๐๑๙/(ร๒๐) วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษา

การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้มีมติตั้งคณะกรรมการการการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ตามข้อบังคับการประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ (๑๖) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์ และคุ้มครองศาสนา การอนุรักษ์ศิลปะ การรักษาประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม อัตลักษณ์ไทย และการท่องเที่ยว ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) พลตำรวจเอก พิชิต วรรณเดชะคุปต์	ประธานคณะกรรมการ
๒) นายสมพร เทพสิทธา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นายศรีศักดิ์ ว่องสงสาร	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔) พลตำรวจโท บุญเรือง ผลพานิชย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕) พลเรือเอก กำธร พุ่มหิรัญ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๖) พลเอก ไพโรจน์ พานิชสมัย	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๗) พลเอก กิตติพงษ์ เกษโกวิท	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘) นายธนนิติ เศรษฐบุตร	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙) นายวีระศักดิ์ พุทธระกูล	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐) นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑) นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๒) พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓) นางสาวจินตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร	โฆษกคณะกรรมการ
๑๔) พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์	กรรมการ
๑๕) พลเอก คณิต สาทัทักษ์	กรรมการ
๑๖) พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา	กรรมการ
๑๗) พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร	กรรมการ
๑๘) พลอากาศเอก ถาวร มณีพฤกษ์	กรรมการ
๑๙) พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๒๐) พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรดม	กรรมการ

๒๑) พลตำรวจเอก ...

๒๑) พลตำรวจเอก พืชมวาท วงษ์สุวรรณ	กรรมการ
๒๒) พลเอก พิสิทธิ์ สิทธิสาร	กรรมการ
๒๓) พลเอก ภาณุวัชร นาควงษ์	กรรมการ
๒๔) พลเอก วิชญ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	กรรมการ
๒๕) พลเอก สุนทร ขำคมกุล	กรรมการ
๒๖) พลตรี กุ้เกียรติ ศรีนาคา	กรรมการ

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยจัดทำเป็นรายงานพร้อมข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

(ลงชื่อ) พลตำรวจเอก พิเชิต ควระเดชะคุปต์
(พิเชิต ควระเดชะคุปต์)

ประธานคณะกรรมการการศาสนา
ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวอนรรฆวี คำภูมิ)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน

ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการการศาสนาฯ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศาสนาฯ

สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๗ - ๘ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๘

เนติ/เจษฎา/วรัญญา พิมพ์

อนรรฆวี/สุภารัตน์ ทาน

รายงานการพิจารณาศึกษา

ของคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เรื่อง การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมาย
ว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เป็นคณะกรรมการสามัญคณะหนึ่ง
ซึ่งตั้งขึ้นในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๑๓ วรรคสอง ประกอบกับ
ข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ (๑๖) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ
ที่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์ และคุ้มครองศาสนา การอนุรักษ์ศิลปะ การรักษาประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น
ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม อัตลักษณ์ไทย และการท่องเที่ยว
ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑) พลตำรวจเอก พิชิต คุ้มเดช	ประธานคณะกรรมการ
๒) นายสมพร เทพสิทธา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นายศรีศักดิ์ ว่องสว่าง	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔) พลตำรวจโท บุญเรือง ผลพานิชย์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕) พลเรือเอก กำธร พุ่มหิรัญ	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๖) พลเอก ไพโรจน์ พานิชสมัย	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๗) พลเอก กิตติพงษ์ เกษโกวิท	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๘) นายบรรณิทธิ์ เศรษฐบุตร	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙) นายวีระศักดิ์ พุตระกูล	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๐) นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์	กรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๑) นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช	เลขานุการคณะกรรมการ
๑๒) พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓) นางสาวจินตนันท์ ขญาตร์ สุขุมิตร	โฆษกคณะกรรมการ
๑๔) พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์	กรรมการ
๑๕) พลเอก คณิต สาทัทักษ์	กรรมการ
๑๖) พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา	กรรมการ
๑๗) พลตำรวจเอก ชัชวาลย์ สุขสมจิตร	กรรมการ
๑๘) พลอากาศเอก ถาวร มณีพฤกษ์	กรรมการ
๑๙) พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๒๐) พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรตม	กรรมการ
๒๑) พลตำรวจเอก พัชรวาท วงษ์สุวรรณ	กรรมการ
๒๒) พลเอก พิสิทธิ์ สิทธิสาร	กรรมการ

๒๓) พลเอก ภาณุวัชร นาควงษ์	กรรมการ
๒๔) พลเอก วิษณุ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	กรรมการ
๒๕) พลเอก สุนทร ชำคมกุล	กรรมการ
๒๖) พลตรี กุ้เกียรติ ศรีนาคา	กรรมการ

คณะกรรมการฯ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านศิลปะและวัฒนธรรม พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว ซึ่งคณะอนุกรรมการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยคณะกรรมการมีมติเห็นชอบและให้ถือเอารายงานการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการเป็นรายงานของคณะกรรมการ จึงขอรายงานผลการศึกษาต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการฯ อาศัยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๙๑ วรรคสี่และวรรคห้า แต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านศิลปะและวัฒนธรรม ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ศิลปะ การรักษาประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการส่งเสริมวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ไทย รวมทั้งดำเนินการด้านอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย โดยมีองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการฯ ดังนี้

๑) นายศรีศักดิ์ ว่องสงสาร	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) พลเอก วิษณุ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	รองประธานคณะอนุกรรมการ
๓) พลเอก ทนงศักดิ์ จินดาลัทธ	อนุกรรมการ
๔) พลโท สมบูรณ์ ศรีมณฑา	อนุกรรมการ
๕) รองศาสตราจารย์กำโชค เผือกสุวรรณ	อนุกรรมการ
๖) นางจิตราภา สุนทรพิพิธ	อนุกรรมการ
๗) นายประทีป สุนทรารชุน	อนุกรรมการ
๘) นายกิติรัตน์ คำสุวรรณ	อนุกรรมการ
๙) นางสาวนงาประไพ สุจริตกุล	อนุกรรมการ
๑๐) นายประสาน หวังรัตนปราณี	อนุกรรมการและเลขานุการ

และคณะที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการฯ ประกอบด้วย

๑) พลเอก กิตติพงษ์ เกษโกวิท	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒) พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์	รองประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) พลเอก คณิต สาทัทธ	รองประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) พลเอก ภาณุวัชร นาควงษ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕) พลเอก พิสิทธิ์ สิทธิสาร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๖) พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๗) พลตรี กุ้เกียรติ ศรีนาคา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๘) นางสาวจินตนันท์ ชญาตร์ ศุภมิตร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๙) พลเรือเอก ทวีวุฒิ พงศ์พิพัฒน์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑๐) นางปริศนา พงษ์ทัตศิริกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๑) นางเรวดี สกุลพาณิชย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๒) นายประเทือง เครือหงส์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๓) นางยุพรินทร์ วรบุตร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔) พันตำรวจเอก ยงยุทธ ภัคคีเมงค	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕) นาวาอากาศเอก คัมภีร์ คัมภีร์ญาณนนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๒. วิธีการศึกษา

ศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ที่มีมาแต่อดีตถึงปัจจุบัน ได้แก่ กฎหมายตราสามดวง หมายประกาศเขตรางวัดผู้รัยชุตวัด ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุ ออกนอกประเทศ พ.ศ. ๒๔๖๙ พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗ พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖ และพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยศึกษาข้อมูลข้อเท็จจริงกลั่นกรองตรวจสอบข้อมูลเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการพิจารณาศึกษาเพื่อนำเสนอมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปดำเนินการให้เกิดเป็นรูปธรรมต่อไป

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

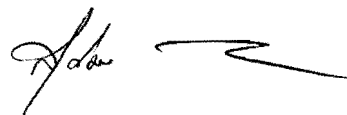
กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ มีความเป็นมาอันยาวนาน และมีการแก้ไขครั้งหลังสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฉบับที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน คือ “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕” มีสาระสำคัญ ได้แก่ นิยามความหมายของคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” ประเภทของโบราณสถาน การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และหน้าที่ต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติ การค้นพบโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ การขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ การโอนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ การได้รับกรรมสิทธิ์ในโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดกหรือโดยพินัยกรรม โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้า การค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ การแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลเข้าชมโดยเรียกเก็บค่าเข้าชม การส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร การตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ สิ่งเทียมโบราณวัตถุและสิ่งเทียมศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อวิเคราะห์และประมวลผลข้อบกพร่อง ความไม่ทันสมัยหรือข้อจำกัดของกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ และคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ที่อาจได้รับผลกระทบจากปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย มาตรการทางกฎหมายที่มีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมที่จะนำไปบังคับใช้เพื่อคุ้มครอง และอนุรักษ์โบราณสถาน

โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ตามหลักการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมสมัยใหม่ ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด ดังนั้น คณะอนุกรรมการฯ ได้ตระหนักถึงปัญหาในข้อจำกัดของกฎหมายดังกล่าว จึงได้ศึกษาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

รายงานการพิจารณาศึกษาการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฉบับนี้ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ๔ หัวข้อ ดังนี้

- ความเป็นมาและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในอดีต
- มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน
- ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕
- ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการฯ จึงขอนำเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาฉบับนี้ต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบผลการพิจารณาศึกษา และโปรดแจ้งไปยังฝ่ายบริหารเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปกป้อง คุ้มครอง มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ของประเทศไทยให้คงอยู่สืบไป

(นางสุวิมล ภูมิสิงหาราช)

เลขานุการคณะกรรมาธิการการศาสนา
ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

สารบัญ

	หน้า
สรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทที่ ๑ ความเป็นมาและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในอดีต	๑
บทที่ ๒ มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน	๑๒
บทที่ ๓ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม	๓๒
บทที่ ๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมการร่างกฎหมาย ว่าด้วยโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	๕๒
ภาคผนวก	๕๗
บรรณานุกรม	

สรุปสำหรับผู้บริหาร

คณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เป็นคณะกรรมการสามัญคณะหนึ่งซึ่งตั้งขึ้นในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๑๓ วรรคสอง ประกอบกับข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ (๑๖) มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือร่างพระราชบัญญัติ กระทบกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา การอนุรักษ์ศิลปะ การรักษาประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมทั้งการส่งเสริม ศิลธรรม คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม อัตลักษณ์ไทยและการท่องเที่ยว

ในการประชุมคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๗ โดยอำนาจตามความในข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๑ วรรคสี่และวรรคห้า ได้มีมติแต่งตั้งคณะอนุกรรมการด้านศิลปะ และวัฒนธรรม ให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาศึกษาการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ศิลปะ การรักษา ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และการส่งเสริมวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ไทย รวมทั้ง ดำเนินการด้านอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย

ในการนี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้ว เห็นชอบตามที่คณะอนุกรรมการเสนอให้มีการศึกษาพิจารณาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ โดยศึกษากรณีปัญหา การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีประวัติความเป็นมาเป็นเวลายาวนานกว่า ๑๐๐ ปี และกฎหมายฉบับที่มีผลใช้ บังคับอยู่ในขณะนี้ คือ “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕” มีผลใช้บังคับกว่า ๕๐ ปีแล้ว การศึกษาและพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำกฎหมาย ดังกล่าวไปใช้บังคับจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งในการนำกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไปใช้ในการปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ซึ่งเป็น มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Heritage) ให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเมื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมาย หรือปัญหาที่กฎหมายบัญญัติไว้เมื่อนำมาใช้บังคับแล้ว ไม่ประสบผลสำเร็จ หรือก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ซึ่งจะได้ เป็นข้อมูลเพื่อการแก้ไขเพิ่มเติมหรือร่างกฎหมาย และแจ้งไปยังฝ่ายบริหารเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป สำหรับสาระสำคัญในการพิจารณาศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

ความเป็นมาและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในอดีต

อดีตความเป็นมาของกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้นั้นที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ สรุปได้ตามลำดับ ดังนี้

๑.กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายเก่าแก่ที่มีมาตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) กษัตริย์ราชวงศ์อู่ทอง แห่งกรุงศรีอยุธยา ต่อมารัชกาลที่ ๑ โปรดให้รวบรวมตรวจสอบชำระ เพื่อเป็นหลักในการปกครองแผ่นดิน กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติปกป้อง คุ้มครอง โบราณวัตถุที่เกี่ยวข้อง กับศาสนา เช่น พระโอยการลักขณโจรที่เน้นหนักไปทางปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุ ทางศาสนาหรือศาสนสถาน กฎหมายกำหนดโดยวางมาตรการทางอาญา หากใครทำลายมรดกวัฒนธรรม จะถูกลงโทษที่หนักและรุนแรงทั้งนี้เป็นมาตรการที่ช่วยป้องกันมิให้ผู้ร้ายทำลายหรือโจรกรรมโบราณวัตถุ แต่กฎหมายตราสามดวงขาดบทบัญญัติในเรื่องการอนุรักษ์ การดูแลรักษา ปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ

๒. หมายประกาศเขตรางวัดผู้ร้ายขุดวัด

หมายประกาศเขตรางวัดผู้ร้ายขุดวัดตราขึ้นในรัชสมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว เพื่อต้องการให้ชาวบ้านเอาใจใส่ดูแลวัดวาอารามใกล้บ้านของตนไม่ปล่อยให้ผู้ร้ายขุดทำลาย เพราะเป็นสิ่งที่ยุติธรรมได้สร้างไว้ด้วยอิฐ ปูน ศิลาใดๆไม่ว่าเล็กใหญ่ เก่าชำรุดทรุดโทรมก็ยังถือเป็น เครื่องประดับพระนคร นอกจากนี้ยังเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การจัดการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยให้ชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงโบราณสถานไม่ว่าจะเป็นพระอุโบสถ วิหาร พระเจดีย์ และโบราณวัตถุ เช่น พระพุทธรูป ในรัศมี ๔ เส้น โดยรอบสถานที่ดังกล่าว ต้องเข้าชื่อกันแล้วแจ้งต่อนายอำเภอภายในระยะเวลาหนึ่งเดือนหากเกิดกรณีที่มีผู้ร้ายขุดทำลาย ถ้ามิได้แจ้งภายในเวลายกกำหนด ดังกล่าวและมีผู้อื่นที่อยู่นอกเขตรัศมี ๔ เส้นมาร้องเรียนหรือฟ้องร้องกล่าวโทษผู้ร้ายที่ขุดทำลายและถ้าทางราชการ สืบได้ความว่ามีผู้ร้ายขุดทำลายจริงและชาวบ้านในรัศมี ๔ เส้นเพิกเฉย ชาวบ้านที่อยู่ในเขตรางวัดรัศมี ๔ เส้น เพิกเฉยไม่ได้รายงานก็ต้องเป็นผู้ชำระค่าปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุดจนมีสภาพดั้งเดิม เว้นแต่การขุดทำลายเกิดขึ้นก่อนจะมีประกาศ

๓. ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราชโองการประกาศจัดการตรวจ รักษาของโบราณเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ประกาศฉบับนี้กำหนดให้กรรมการหอพระสมุด วชิรญาณสำหรับพระนครเป็นพนักงานดูแลตรวจรักษาของโบราณในอาณาเขตสยามและมีหน้าที่พิเคราะห์ เลือกรวบรวมและกำหนดว่าของโบราณแห่งใดควรจะตรวจตรารักษาไว้สำหรับบ้านเมือง คติวิธีการตรวจตรา รักษาของโบราณที่สมควรรักษาไว้สำหรับบ้านเมือง ตรวจตราและเป็นที่ปรึกษาแนะนำเจ้าหน้าที่และผู้ที่เป็น พนักงานตรวจรักษาของโบราณ เสนอเรื่องการตรวจรักษาของโบราณต่อเจ้ากระทรวง ทบวง กรม หรือเทศาภิบาล และผู้ติดตามที่เห็นสมควรและให้ทำรายงานผลที่ได้จัดทำทุกเกล้าฯ ถวายไม่น้อยกว่า ปีละครั้ง เหตุผลที่ทรงมีพระบรมราชโองการประกาศฉบับนี้ เนื่องจาก “ในสยามประเทศมีของโบราณ เช่น เจดีย์สถาน และวัตถุต่าง ๆ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินและช่างผู้ชำนาญศิลปศาสตร์ได้สร้างไว้แต่ปางก่อน เป็นอันมากของโบราณเช่นกล่าวมาย่อมเป็นหลักฐานในทางพงศาวดารและเป็นเครื่องอุปกรณ์การตรวจ ตราหาความรู้โบราณคดีต่าง ๆ อันเจริญประโยชน์และเกียรติยศของบ้านเมือง เพราะฉะนั้น บรรดาอารยประเทศจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลจะต้องเอาเป็นธุระเกื้อกูลการตรวจรักษาของโบราณ อันมีอยู่ในประเทศของตน ของโบราณอันมีในพระราชอาณาเขตสยามประเทศนี้ที่มีพนักงานดูแลรักษา อยู่ตามสมควรแล้วก็มีที่ยังทอดทิ้งมิได้มีผู้พิทักษ์รักษาที่มี ที่ควรจะตรวจตราหาความรู้ให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นได้ แต่ยังมีได้ตรวจตราที่มากเหตุเพราะยังไม่มีเจ้าหน้าที่ในรัฐบาลที่จะอำนวยความสะดวกการตรวจตราและการรักษาของโบราณ การนั้นจึงยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย...”

๔. พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร

พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครนั้นได้จัดตั้งขึ้นโดยพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ปี พ.ศ. ๒๔๖๙ เพื่อพิทักษ์รักษาสิ่งของในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร รวมทั้งวางระเบียบการบำรุงพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครให้เจริญต่อไปและเพื่อเป็นที่รวบรวมเก็บรักษาศิลปวัตถุต่างๆ พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับกับพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพ โดยราชบัณฑิตยสภาเป็นผู้รับผิดชอบบำรุง หากมีการประกาศจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานในต่างจังหวัดจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้สำหรับพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งขึ้นนั้นด้วยก็จะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติเรื่องการปกครองพิพิธภัณฑสถาน เรื่องสิ่งของในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร และเรื่องการเปิดพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร

๕. พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พ.ศ. ๒๔๖๙

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้ตรากฎหมายว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๙ โดยมีเหตุผลว่าทุกวันนี้มีผู้ชอบหาโบราณและศิลปวัตถุในพระราชอาณาเขตแล้วพาออกนอกประเทศไปเนือง ๆ หากปล่อยให้เช่นนี้โบราณและศิลปวัตถุซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันสมควรรักษาไว้สำหรับบ้านเมืองก็จะสูญเสียโบราณและศิลปวัตถุของบรรดาประเทศที่เจริญรุ่งเรืองทั้งหลายรัฐบาลควรเป็นธุระรักษาไว้เพื่อประโยชน์แห่งความรู้และการศึกษาของประชาชนในประเทศนั้น ๆ

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดบทนิยามความหมายของคำว่า “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” และกำหนดห้ามมิให้ส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษจากราชบัณฑิตยสภาหรือกรรมการคนใดคนหนึ่งที่ราชบัณฑิตยสภายอมหมายหรือในกรณีจะส่งออกไปจากที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร ราชบัณฑิตยสภาเห็นสมควรอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคนใดคนหนึ่งซึ่งอยู่ในท้องที่นั้นเป็นผู้พิจารณาและมีอำนาจอนุญาตเป็นกรณีพิเศษได้ การขออนุญาตต้องทำเป็นหนังสือและนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่จะส่งมาให้ตรวจด้วย หากไม่ได้รับอนุญาตให้อุทธรณ์ต่อราชบัณฑิตยสภา คำวินิจฉัยของราชบัณฑิตยสภาถือเป็นที่สุด นอกจากนี้มีโทษในกรณีที่ส่งออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาต

๖. พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ และประกาศราชกิจจานุเบกษา ๓๙๔ ตอนที่ ๘ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ โดยมีเหตุผลว่าเพื่อรวบรวม แก้ไข เพิ่มเติมกฎหมาย และกฎข้อบังคับเกี่ยวกับโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑแห่งชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและได้ยกเลิกกฎหมายที่ได้กล่าวมาข้างต้นในหมายเลข ๑.๑ - ๑.๕ ในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” และ “พิพิธภัณฑแห่งชาติ” นอกจากนี้ได้บัญญัติเรื่องของการรักษาโบราณสถาน การรักษาศิลปวัตถุ และโบราณวัตถุ การจัดพิพิธภัณฑแห่งชาติ และบทกำหนดโทษ

๗. พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๖ โดยแก้ไขให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งเดิมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้รักษาการและแก้ไขอำนาจในการอนุญาตย้ายวัตถุ และการนำวัตถุประเภทใดประเภทหนึ่งออกนอกพิพิธภัณฑสถานหรือซ่อมแซม หรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน หรือให้ยืมวัตถุในประเภท ๑ หรือ ๒ ของแผ่นดิน และ ๒ ประเภทของยืม ไปตั้งแสดงที่อื่น เดิมเป็นอำนาจรัฐมนตรีให้เป็นอำนาจอธิบดีกรมศิลปากร นอกจากนี้ในเรื่องการใช้เงินทุนกองกลางอธิบดีกรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเงินกองทุนกองกลางหรือเงินทุนเฉพาะ เพื่อประโยชน์แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติโดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี แก้ไขให้เป็นอำนาจอธิบดีกรมศิลปากรรับผิดชอบในการจัดการเงินกองทุนกองกลาง หรือเงินทุนเฉพาะ และเงินทุนเฉพาะของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติให้ใช้เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานนั้น และให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งจ่ายเงินกองทุนกองกลางให้แก่บุคคลใดที่นำข้อความอันเป็นประโยชน์มาแจ้งให้ทราบว่า โบราณสถาน หรือโบราณวัตถุที่ไม่มีเจ้าของอยู่ ณ ที่ใด (เดิมเป็นอำนาจรัฐมนตรี)

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน

การบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๓๗ และพระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๖ ได้ประสบปัญหาและมีช่องโหว่ของกฎหมาย ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ (ขณะนั้นกรมศิลปากรสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ) ได้เสนอยกเลิกพระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๓๗ และฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๕๖ พร้อมยกร่างใหม่เสนอจนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๐๔ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มีผลใช้บังคับ และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ใช้บังคับมาเป็นเวลานานเกือบ ๓๐ ปี บทบัญญัติบางประการมีปัญหาและไม่เหมาะสมต่อการปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ อัตราโทษที่กำหนดไว้ต่ำ และได้มีการผลิตสิ่งเทียมเลียนแบบโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักร กฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมถึง จึงได้มีการเสนอปรับปรุงแก้ไขบางมาตราของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และตราเป็นพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้มีการเพิ่มเติมมาตราที่สำคัญ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ และโบราณวัตถุที่เก็บหรือขุดได้จากแหล่งโบราณคดีใต้น้ำที่ถูกเรือของต่างชาติเข้ามาลักลอบขุดและนำเอาโบราณวัตถุใต้น้ำของประเทศไทยประเภทเครื่องถ้วยจากใต้ท้องทะเลในเขตเศรษฐกิจจำเพาะ แต่จากการให้ความร่วมมือของกองทัพเรือ สามารถรักษาโบราณวัตถุประเภทเครื่องถ้วยดังกล่าวจำนวนประมาณหมื่นกว่าชิ้นอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้ได้ ปัจจุบันนี้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพาณิชย์นาวี จังหวัดจันทบุรี จากกรณีที่เกิดเหตุดังกล่าวในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยเพิ่มเติมข้อความว่า “...หรือในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะ...” ลงระหว่างข้อความ “ทอดทิ้งไว้ในราชอาณาจักร...โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้”

ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ สาระสำคัญสรุปโดยย่อได้ดังนี้

หมวดโบราณสถาน พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ มิได้ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนดขอบเขตโบราณสถานทีประกาศขึ้นทะเบียน การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ จะให้อธิบดีกรมศิลปากรประกาศเพียงชื่อโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษาแต่ไม่ได้มีการกำหนดขอบเขต พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ปัจจุบัน (ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๐๔) ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตโบราณสถาน

หมวดว่าด้วยโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรและมีคุณค่าเป็นพิเศษในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี นอกจากนี้ได้บัญญัติเรื่องห้ามค้า ห้ามโอน ห้ามแสดงโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร และเรื่องเกี่ยวกับการได้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้มานั้นหากเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน (โดยพฤติการณ์ไม่มีผู้ใดสามารถอ้างเป็นเจ้าของ) ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีสิทธิจะได้รับเงินรางวัลไม่เกินหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น หากไม่ส่งมอบและเบียดบังเอาไว้เป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แม้กระทั่งผู้ที่ซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสีย หรือรับซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใด ๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เก็บได้และเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการกระทำเพื่อการค้า ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

หมวดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม จะจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขึ้น ณ ที่ใด หรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมถึงการถอนสภาพพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมประกาศในราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ กำหนดให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน นอกจากนี้ได้บัญญัติรองรับว่าบรรดาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ใช้บังคับเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔

หมวดกองทุนโบราณคดี ที่มาของกองทุนโบราณคดี คือ เงินที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ คือ ค่าธรรมเนียม เงินผลประโยชน์อันเกิดจากโบราณสถาน เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ รวมทั้งเงินทุน กองกลางและเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯ ซึ่งกรมศิลปากรมีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กองทุนโบราณคดีใช้จ่ายได้ในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑสถาน โดยรัฐมนตรีจะเป็นผู้กำหนดระเบียบการเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีและอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีภายใต้ระเบียบการเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวดว่าด้วยการพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต เป็นสาระสำคัญที่เพิ่มเติมเป็นหมวด ๔ ทวิ บัญญัติเพิ่มเติมให้มีเรื่องการพักใช้ใบอนุญาตซึ่งแต่เดิมไม่มีเรื่องพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต โดยอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน หากผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้หรือเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด ผู้รับใบอนุญาตที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใดๆตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ในระหว่างที่ถูกพักใช้ใบอนุญาตไม่ได้ แต่ถ้าหากมีการฟ้องผู้รับใบอนุญาตต่อศาลว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตจนกว่าศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้ ต่อมาถ้าคดีถึงที่สุดว่าผู้ขอรับใบอนุญาตกระทำความผิดฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้ ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใดๆ ไม่ได้จนกว่าจะพ้น ๒ ปีนับแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต และต้องประกาศคำสั่งพักใช้และคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ถูกสั่งพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่ที่สุด และการอุทธรณ์ไม่มีผลให้คำสั่งพักใช้หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้รับการทูลเกล้าฯ ถวาย

บทกำหนดโทษ ได้ปรับบทกำหนดโทษโดยปรับอัตราโทษให้สูงขึ้น บทกำหนดโทษในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ บัญญัติว่ากรณีที่บุคคลใดซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสีย หรือรับซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดๆซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เก็บได้จากที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของแล้วเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเป็นของตน หรือของผู้อื่นโดยไม่ส่งมอบให้แก่กรมศิลปากร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ต่อมาพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้แก้ไขและเพิ่มเติมเป็น “ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันเป็นของตนหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” นอกจากนี้ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติให้คลุมถึง “ผู้ใดซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสีย หรือรับซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใดๆซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันได้มาโดยการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แต่ถ้าการกระทำดังกล่าวกระทำไปเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับบทกำหนดโทษที่กระทำต่อโบราณสถานก็มีการปรับอัตราโทษเช่นกัน อาทิเช่น การบุกรุก หรือทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งเดิมกำหนดโทษจำคุกไม่เกินหกปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ปรับแก้เป็นจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้ากระทำต่อโบราณสถานหรืออภิมรดกศิลปกรรมได้ประกาศขึ้นทะเบียนแล้วเดิมโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหกปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ปรับแก้บทกำหนดโทษเป็น จำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕

ดังกล่าวหัวข้อข้างต้น พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน ในหัวข้อนี้พิจารณาถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหรือนำกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้เป็นเวลาห้าสิบสี่ปี (นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ – ๒๕๕๘) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ มีทั้งสิ้น ๔๐ มาตรา แบ่งเป็น ๕ หมวด และบทเฉพาะกาล ดังนี้

- หมวด ๑ โบราณสถาน
- หมวด ๒ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
- หมวด ๓ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
- หมวด ๔ กองทุนโบราณคดี
- หมวด ๔ ทวิ การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต
- หมวด ๕ บทกำหนดโทษ

บทเฉพาะกาล

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันนี้ มีดังนี้

- ๑) ปัญหาคำนิยามคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ”
- ๒) ปัญหาการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
- ๓) ปัญหาการกำหนดเขตโบราณสถานและการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างในเขตโบราณสถานหรือเขตใกล้เขตโบราณสถาน
- ๔) ปัญหาเกี่ยวกับโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน
- ๕) ปัญหาเกี่ยวกับการค้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ
- ๖) ปัญหาการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร
- ๗) ปัญหาการส่งหรือนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรไทย
- ๘) ปัญหาเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
- ๙) ปัญหาเกี่ยวกับซากเรืออับปางและแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ
- ๑๐) ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่
- ๑๑) ปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติมและยกร่างกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ข้อคิดเห็น

ระยะเวลาที่ผ่านมากว่า ๕๐ ปี ที่พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ สถานการณ์ของบ้านเมือง ความเปลี่ยนแปลงต่างๆในโลก ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ฯลฯ มีผลกระทบต่อบทบัญญัติบางประการหรือเกิดช่องโหว่ของกฎหมาย นอกจากนี้กรณีในประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญา

ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมของยูเนสโกอีกหลายฉบับ ซึ่งยังไม่มีกฎหมายภายในประเทศที่จะรองรับพันธกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยวิธีห้ามและป้องกันการนำเข้า ส่งออกและโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทางวัฒนธรรมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. ๑๙๗๐ (Convention on the means of prohibiting and preventing the illicit import and transfer of ownership of cultural property 1970) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมที่ถูกขโมยหรือส่งออกโดยมิชอบ ค.ศ. ๑๙๙๕ (Unidroit Convention) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ ค.ศ. ๒๐๐๑ (Convention of Underwater Cultural) นอกจากนี้นโยบายรัฐบาลปัจจุบันและที่ผ่านมา กำหนดให้ทุกส่วนราชการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการเตรียมความพร้อมในด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมสำหรับการร่วมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เรื่องการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ทราบว่ากรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และได้ดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งนำเสนอกระทรวงวัฒนธรรม คณะรัฐมนตรีตามลำดับ คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ แล้วมอบสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ (ศาสตราจารย์ ดร. มีชัย ฤชุพันธ์ เป็นหัวหน้าคณะ ๑) เป็นผู้ตรวจพิจารณาร่างดังกล่าวโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้นำร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. ซึ่งยกร่างเสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่คณะรัฐมนตรีพิจารณา มีมติรับหลักการแล้วส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ ตรวจพิจารณาเช่นกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ ได้นำร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. ที่เสนอโดยกรมศิลปากร และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาพิจารณายกร่างให้ใหม่เป็นฉบับเดียว คือ “ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ.”

คณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ลงมติอนุมัติตามมติ คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะ ๒ (ฝ่ายสังคมและกฎหมาย) ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๖ วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖ และให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปเพื่อคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นต่อไป

ต่อมาหลังจากยุบสภา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ ให้สอบถามทุกส่วนราชการที่มีร่างกฎหมายค้างอยู่ยังมีได้เสนอรัฐสภาว่าจะยืนยันที่จะเสนอกฎหมายต่อไปหรือไม่ สำหรับร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ. นั้น กรมศิลปากรได้ขอถอนออกมาเพื่อพิจารณาทบทวน ปัจจุบัน “ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ.” ยังคงค้างอยู่ที่กรมศิลปากร

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว มีข้อเสนอแนะว่า เห็นสมควรที่จะปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีหลายประเด็นที่สมควรปรับปรุงแก้ไขกร่างเพิ่มเติม อาทิ นิยามของคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” และ “ศิลปวัตถุ” ให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ชัดเจน ร่องรับหรือสอดคล้องกับมาตรฐานสากลที่อนุสัญญาระหว่างประเทศของยูเนสโกที่ประเทศไทย จะเข้าเป็นภาคี กำหนดบทนิยามของคำว่า “มรดกโลกทางวัฒนธรรม” และบัญญัติแยกเรื่องการคุ้มครอง การบริหารจัดการโบราณสถานที่เป็นมรดกโลกไว้อีกหมวดหนึ่งต่างหาก รวมทั้งการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรม พื้นบ้าน มรดกสถาปัตยกรรม เป็นต้น และให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรคำนึงถึงกฎหมายคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วย (รายละเอียดและข้อเสนอแนะปรากฏในหัวข้อที่ ๔)

บทที่ ๑ ความเป็นมาและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในอดีต

บรรดานานาประเทศในโลกนี้ล้วนมีประวัติความเป็นมาของชาติในแต่ละชาติ ไม่ว่าจะเป็นประวัติของการสร้างชาติ การก่อกำเนิดบุคคลและสถานที่ที่สำคัญของชาติ ศิลปะ วัฒนธรรมที่บรรพชนสร้างสั่งสม สืบสานและสืบทอดต่อเนื่องมายาวนานตามกาลเวลา ซึ่งบรรดาสິงต่าง ๆ ดังกล่าว ที่ยังคงมีเหลืออยู่เป็นมรดกตกทอดถึงยุคปัจจุบันล้วนเป็นสิ่งที่มีย่อย่างยิ่งต่อชาติและคนในชาตินั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานความเป็นมาทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และโบราณคดีซึ่งถือได้ว่าเป็นรากเหง้ามรดกวัฒนธรรมที่ทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกันรักษารากเหง้ามรดกวัฒนธรรมไม่ให้ถูกทำลายหรือปล่อยให้รากเหง้านั้นเน่าตาย หากเมื่อใดที่รากเหง้าวัฒนธรรมหมดสิ้นไป ผลที่สุดชาติ ซึ่งเปรียบเสมือนต้นไม้วัฒนธรรมไม่สามารถเจริญเติบโตแข็งแรง ผลิดอกออกผลเพื่อต่อยอดสืบทอดมรดกวัฒนธรรมต่อไปได้ ดังนั้นการรักษามรดกวัฒนธรรมเป็นการรักษาความมั่นคงของชาติ วิธีที่จะดูแลรักษา ปกป้อง คุ้มครองมรดกวัฒนธรรม นอกเหนือจากการสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชาติแล้ว มาตรการทางกฎหมายเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมไม่ให้ถูกทำลาย ทำให้เสียหายทำให้เสื่อมค่า และทำให้ไร้ประโยชน์

ในอดีตที่ผ่านมากฎหมายที่ตราขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประเภทโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร ตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ถึงรัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล สรุปได้ดังนี้

๑. กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายที่เก่าแก่ของชาติไทยที่ได้รวบรวมประมวลบทบัญญัติต่าง ๆ ในการตัดสินคดีและลงโทษซึ่งมีความเชื่อกันว่า บัญญัติ (บางบท) มีมาตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) กษัตริย์แห่งราชวงศ์อู่ทองและกรุงศรีอยุธยา สืบเนื่องต่อมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้รวบรวมตรวจสอบชำระเพื่อเป็นหลักในการปกครองแผ่นดิน

กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติปกป้อง คุ้มครอง โบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เช่น พระไอยการลักษณะโจรในกฎหมายตราสามดวง

“มาตรา ๔๗ ผู้ใดทุจริต บาบหยาบเข้าเป็นโจร ลักเอาองค์พระพุทธรูป ทอง นาค เงิน แก้ว สำริด ทองแดง ดีบุก แลสิ่งใดซึ่งเป็นรูปพระปิตติมากรรมอยู่นั้นไปขาย ทำลายก็ดี เอาไปหมิ่นทอนขาย และเอาไปหมิ่นทอนทำลาย จับได้ที่ใด ๆ ก็ตี ให้เกาะกุมมันมาถามเอาเพื่อนรู้เห็นเป็นเพื่อซื้อขายทำด้วยกันจงได้ ถ้าเป็นสัจโดยคำโจรให้ทวนต้องด้วยลวดหนึ่งคณ ๖๐ ที่ ตัดสินคืนมือพวกเพื่อนทั้งนั้นเสีย แล้วให้ไหมเป็นเบี้ย ๗๐๐,๐๐๐ บุณพระพุทธรูปนั้นให้ฆ่าเสียใช้บาปมันจงล้างแล้ว”

“มาตรา ๕๒ บัญญัติว่า มีผู้ร้ายลักล้างกุฏิสถาน สถานชานา ทานให้มันทำใช้ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง ๖๐,๓๐ ที่ แล้วให้อายัดไปแก่นายมัน ถ้าลักขุดพระพุทธรูป ขุดพระสถูป ขุดพระวิหารให้ลงโทษ ๓ ประการ ประการหนึ่งให้ฆ่าเสีย ประการหนึ่งให้ตัดนิ้วเมื่อเสีย ประการหนึ่งให้ทวนเวลายลวดหนึ่ง ๖๐ ที่”

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการปกป้องคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมจะเน้นหนักไปที่วัตถุทางศาสนาหรือศาสนสถาน ซึ่งเห็นภาพได้ชัดว่ามีการใช้มาตรการทางอาญาสำหรับการปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ดังนั้น หากใครทำลายมรดกวัฒนธรรมจะถูกลงโทษที่หนักและรุนแรง ซึ่งเป็นมาตรการที่ช่วยป้องกันผู้ร้ายไม่ให้ทำลายหรือโจรกรรมโบราณวัตถุได้ แต่อย่างไรก็ดีจะเห็นได้ว่ากฎหมายตราสามดวงยังขาดบทบัญญัติในเรื่องของการอนุรักษ์ การดูแลรักษา ปกป้อง คุ้มครองโบราณสถานและโบราณวัตถุ

๒. หมายประกาศเขตรางวัดผู้ร้ายขุดวัด

หมายประกาศเขตรางวัดผู้ร้ายขุดวัดตราขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีหมายรับสั่งเมื่อวันที่ ๗ เดือน ๗ แรม ๓ ค่ำ ปีชลา ฉศก ให้กรมพระนครบาลมีหมายประกาศทั่วไปว่าในกรณีมีผู้ร้ายขุดวัดทำลายในพระอุโบสถ วิหาร พระเจดีย์ พระพุทธรูป ให้ชำระหักพังลง ให้ชาวบ้านที่อยู่ในรางวัด (รัศมี) ๔ เส้นรอบสถานที่ดังกล่าว เข้าชื่อกันแจ้งต่อนายอำเภอในหนึ่งเดือน ถ้าไม่ได้แจ้งภายในระยะเวลาดังกล่าว และมีผู้อื่นที่อยู่นอกเขตที่รางวัดได้มาร้องเรียนหรือฟ้องร้องกล่าวโทษผู้ร้ายที่ขุดที่ทำลาย หากทางราชการได้ทำการสืบได้ความว่า มีผู้ร้ายขุดทำลายจริงและชาวบ้านที่อยู่ในเขตรางวัด ๔ เส้นเพิกเฉยดังกล่าวข้างต้นต้องเป็นผู้ชำระค่าปฏิสังขรณ์ ซ่อมแซม สิ่งของในอารามที่ชำระดูจนมีสภาพดั้งเดิม ยกเว้นการขุดทำลายได้เกิดก่อนที่จะออกประกาศนี้ ในหมายประกาศของเขตรางวัดผู้ร้ายขุดวัดนี้ ได้ให้เหตุผลของการออกประกาศฯ ว่า เพื่อต้องการให้ชาวบ้านเอาใจใส่ดูแลวัดวาอารามใกล้บ้านของตนไม่ปล่อยให้ผู้ร้ายขุดทำลาย เพราะเป็นสิ่งที่ยุติธรรมที่ได้สร้างไว้ด้วยอิฐ ปูน ศิลาใด ๆ ไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ถึงแม้จะเก่าชำรุดทรุดโทรมไปแล้วก็ยังคงเป็นเครื่องประดับพระนครอยู่

หมายประกาศดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การจัดการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยให้ประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงโบราณสถานมีหน้าที่ร่วมกันในการปกป้องคุ้มครองดูแลรักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุ

๓. ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ

ประกาศฉบับนี้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

“ในสยามประเทศมีของโบราณ เช่น เจดีย์สถาน และวัตถุต่าง ๆ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินและช่างผู้ชำนาญศิลปศาสตร์ได้สร้างไว้แต่ปางก่อนเป็นอันมากของโบราณเช่นกล่าวมาย่อมเป็นหลักฐานในพงศาวดาร และเป็นเครื่องอุปกรณ์การตรวจตราหาความรู้โบราณคดีต่างๆ อันเจริญประโยชน์และเกียรติยศของบ้านเมือง เพราะฉะนั้นบรรดาอารยประเทศจึงถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาลจะต้องเอาเป็นธุระเกื้อกูลการตรวจตรารักษาของโบราณอันมีอยู่ในประเทศของตน ของโบราณอันมีในพระราชอาณาเขตสยามประเทศนี้มีพนักงานดูแลรักษาอยู่ตามสมควรแล้วก็มีที่ยังทอดทิ้งมิได้มีผู้พิทักษ์รักษาที่มีที่ควรจะตรวจตราหาความรู้ให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นได้ แต่ยังมีได้ตรวจตราก็มากเหตุ เพราะยังไม่มีเจ้าหน้าที่ในรัฐบาลที่จะอำนวยความสะดวกและการรักษาของโบราณ การนั้นจึงยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย...”

ประกาศฉบับนี้กำหนดให้กรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครเป็นพนักงานดูแลตรวจรักษาของโบราณในอาณาเขตสยามซึ่งมีหน้าที่พิเคราะห์ เลือกรวบรวมและกำหนดว่า ของโบราณแห่งใดควรจะตรวจตรารักษาไว้สำหรับบ้านเมือง คติวิธีการตรวจตรารักษาของโบราณที่สมควรรักษาไว้สำหรับบ้านเมือง ตรวจตราและเป็นที่ปรึกษาแนะนำเจ้าหน้าที่และผู้ที่เป็นพนักงานตรวจรักษาของโบราณเสนอเรื่องการตรวจตรารักษาของโบราณต่อเจ้ากระทรวง ทบวง กรมหรือเทศาภิบาล และผู้อื่นตามที่ได้รับสมควร และให้ทำรายงานผลที่ได้จัดทำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายไม่น้อยกว่าปีละครั้ง

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ จนกระทั่งถึงรัชกาลที่ ๖ แนวความคิดหรือกฎหมายในการปกป้อง คุ้มครองโบราณวัตถุยังไม่ชัดเจนและมีน้อยมาก เดิมมีแต่เพียง มุ่งที่จะคุ้มครองมิให้โบราณสถานถูกทำลาย อาทิเช่น วัดวาอารามถูกทำลายซึ่งมีผลต่อเนื่องถึงการคุ้มครอง โบราณวัตถุ จนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงให้ความสำคัญ ต่อการวางระบบป้องกัน คุ้มครองทั้งโบราณสถานและโบราณวัตถุ เห็นได้จากพระองค์ทรงจัดตั้งกรมการ หอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดูแล รักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุ โดยเฉพาะ และเป็นพนักงานมีอำนาจตรวจรักษาโบราณวัตถุ โบราณสถาน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑) พิเคราะห์ เลือกรสร และกำหนดว่าของโบราณแห่งใด และสิ่งใดควรจะตรวจตรา รักษาไว้สำหรับบ้านเมือง

๒) คิดอ่านวิธีการตรวจรักษาของโบราณซึ่งสมควรจะรักษาไว้สำหรับบ้านเมือง

๓) พุดจาว่ากล่าวในเรื่องการตรวจรักษาของโบราณได้ตรงต่อเจ้ากระทรวง ทบวงกรม หรือเทศบาล และผู้อื่นตามเห็นสมควรแก่ประโยชน์ของการนั้น

๔) รายงานการที่ได้จัดทำเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายรายงานไม่น้อยกว่าปีละครั้ง

๔. พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร

พ.ศ. ๒๔๖๙ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริให้มี พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครได้จัดตั้งขึ้น เพื่อพิทักษ์รักษาสิ่งของ ในพิพิธภัณฑสถานพระนคร รวมทั้งวางระเบียบการบำรุงพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร ให้เจริญต่อไป ภายหน้า จึงได้มีการตรากฎหมายจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครเพื่อเป็นที่รวบรวมเก็บรักษาโบราณ และศิลปวัตถุต่าง ๆ เพื่อจะเป็นประโยชน์แก่มหาชนสำหรับศึกษาหาความรู้ และเป็นเกียรติยศแก่บ้านเมือง พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวข้างต้นประกาศ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๔๖๙

พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครที่ได้จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายฉบับนี้ มีผลใช้บังคับ พิพิธภัณฑสถานที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ โดยราชบัณฑิตยสภา เป็นผู้รับผิดชอบบำรุง

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๙ นี้ หลังจากมีการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครแล้ว ต่อมาในวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๙ ทรงมีพระบรมราชโองการ “ประกาศยุบเลิกกรมศิลปากร” (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๑๐๑ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๙) พร้อมกันนี้ได้มี พระบรมราชโองการ “ประกาศจัดตั้งราชบัณฑิตยสภา” ลงวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๙ เช่นกัน (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๑๐๕ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๙) เหตุผลที่มีการยุบ เลิกกรมศิลปากรนั้น มีเหตุผลคือ เงินรายได้แผ่นดินไม่พอกับรายจ่าย จึงจำเป็นต้องตัดรายจ่ายแผ่นดินให้ เข้าสู่ดุลยภาพ

ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ ๓ ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงออก “ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ” และจัดตั้ง “กรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร” เพื่อทำหน้าที่ดูแลรักษาโบราณสถานและโบราณวัตถุโดยเฉพาะ ดังนั้น เมื่อถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้เปลี่ยนชื่อกรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครเป็น “ราชบัณฑิตยสภา” และให้โอนงานที่เกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเดิมเป็นหน้าที่ของกรมการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครและหน้าที่จัดการพิพิธภัณฑสถานและการบำรุงวิชาช่างจากกรมศิลปากร (ซึ่งถูกยุบ) ให้ไปอยู่ในอำนาจหน้าที่ของราชบัณฑิตยสภาที่รัชกาลที่ ๗ ทรงประกาศจัดตั้งขึ้น

เหตุผลที่มีการโอนงานดังกล่าวข้างต้นไปเป็นอำนาจหน้าที่ของราชบัณฑิตยสภาที่ได้มีประกาศจัดตั้งขึ้นนั้น เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าเดิมกรมการหอพระสมุดฯ สำหรับพระนครมีหน้าที่จัดการหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนครอย่างเดียว ต่อมาเมื่อหอพระสมุดฯ เจริญรุ่งเรืองขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลก่อนได้ทรงเพิ่มเติมหน้าที่ต่าง ๆ ให้กับกรมการหอพระสมุดฯ มากขึ้น คือ หน้าที่อำนวยความสะดวกสโมสร หน้าที่ตรวจรักษาของโบราณ ในพระราชอาณาเขต และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เพิ่มหน้าที่ให้จัดการพิพิธภัณฑ์สถานและการบำรุงวิชาช่าง ซึ่งยกมาแต่กรมศิลปากร และหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับบำรุงวิชาความรู้จึงเห็นว่าชื่อ “กรมการหอพระสมุดสำหรับพระนคร” ไม่เหมาะสมกับหน้าที่ที่เป็นอยู่ รัชกาลที่ ๖ ทรงเห็นว่า มีกรมอยู่กรมหนึ่ง คือ “กรมราชบัณฑิตย” ซึ่งสังกัดกระทรวงราชการฝ่ายพลเรือนแต่โบราณ ประกอบด้วย ผู้มีความรู้ศาสตราคมไว้รับราชการ จากที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อมากรมดังกล่าวกลายเป็นกรมย่อยขึ้นอยู่กับกระทรวงธรรมการมีหน้าที่แต่เพียงรักษาพระไตรปิฎก และบริกรรมทำการพิธีบางอย่าง พระองค์จึงทรงพระราชดำริเห็นว่า ควรจะฟื้นฟูหน้าที่กรมราชบัณฑิตยให้มีหน้าที่สำคัญตามศักดิ์ตั้งแต่โบราณ ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงมีพระบรมราชโองการประกาศจัดตั้ง “ราชบัณฑิตยสภา” โดย

๑) เปลี่ยนชื่อจาก “กรมการหอพระสมุดสำหรับพระนคร” เป็น “ราชบัณฑิตยสภา”

๒) อำนาจหน้าที่ของกรมการหอพระสมุดสำหรับพระนคร และหน้าที่ของกรมราชบัณฑิตยที่มีอยู่เดิม ให้รวมกันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชบัณฑิตยสภา

๓) ให้โอนบรรดาโบราณสถานและโบราณวัตถุ (เดิมใช้คำว่า “บันดาสถานและวัตถุ”) ที่กรมการหอพระสมุดสำหรับพระนครเป็นพนักงานพิทักษ์รักษาอยู่แต่เดิม และที่กรมศิลปากรพิทักษ์รักษาอยู่แต่ก่อนให้โอนมาอยู่ในอำนาจหน้าที่ราชบัณฑิตยสภา

๔) ราชบัณฑิตยสภา แบ่งเป็น ๓ แผนก คือ

๔.๑) แผนกวรรณคดี เป็นพนักงานจัดการหอพระสมุดสำหรับพระนคร และสอบสวนพิจารณาวิชาอักษรศาสตร์

๔.๒) แผนกโบราณคดี เป็นพนักงานจัดการพิพิธภัณฑ์สถานตรวจรักษาโบราณวัตถุสถาน

๔.๓) แผนกศิลปากร เป็นพนักงานจัดการบำรุงรักษาวิชาช่าง

๕) พนักงานอำนวยการราชบัณฑิตยสภา ประกอบด้วย

๕.๑) สภานายก ๑ คน

๕.๒) อุปนายก (ผู้จัดการประจำแผนก ๆ ละ ๑ คน) รวม ๓ คน

๕.๓) กรรมการ (ผู้ช่วยและที่ปรึกษาสภา) รวม ๓ คน รวมทั้งสิ้น ๗ คน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเป็นผู้ทรงตั้งคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น ให้มีสภาเลขานุการ ๒ คน และสมุหบัญชี ๑ คน เป็นพนักงานกลางและพนักงานประจำแผนกอีกพอสมควร

๖) หน้าที่ราชบัณฑิตยสภา

๖.๑) จัดการรักษาวัดถุสถานต่าง ๆ ให้เรียบร้อยถาวรอย่าให้เสื่อมโทรม

๖.๒) ทำนุบำรุงต่าง ๆ ตามหน้าที่ให้เจริญรุ่งเรืองทุกแผนกจะให้มีพระราชกำหนดกฎหมาย คือ จัดการอื่นใดเพิ่มเติม หรือ เพิกถอนการอันใดที่เป็นคุณและเกิดประโยชน์ ให้เป็นหน้าที่ของสภาที่ต้องนำถวายขึ้นกราบบังคมทูล

๖.๓) วินิจฉัยคดีต่าง ๆ ที่อยู่ในความสามารถของราชบัณฑิตยสภาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งให้ปรึกษาเป็นครั้งคราวแล้วนำมามติขึ้นกราบบังคมทูล

๓) ให้ราชบัณฑิตยสภาประชุมเนื่อง ๆ อย่างต่ำไม่น้อยกว่าปีละ ๔ ครั้ง

สำหรับเนื้อหาใน “พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร” ได้กำหนดให้ใช้บังคับเฉพาะพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ในระยะต่อไป หากมีการประกาศจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานในต่างจังหวัด จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้สำหรับพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งขึ้นนั้นด้วย ก็จะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

ในกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติเรื่องการปกครองพิพิธภัณฑสถาน เรื่องสิ่งของในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร และเรื่องการเปิดพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร

สำหรับสิ่งของในพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครนั้น กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้เป็น ๓ ประเภท คือ

ของหลวงสำหรับพระนคร เป็นของที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งประจำอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน สิ่งของที่มีผู้มามอบให้พิพิธภัณฑสถาน และสิ่งของที่ซื้อมาเป็นกรรมสิทธิ์ของพิพิธภัณฑสถาน

สิ่งของดังกล่าวข้างต้นห้ามมิให้มีการโอนกรรมสิทธิ์ แต่ถ้าหากมีมากเกินต้องการ ราชบัณฑิตยสภาเห็นว่าจะเป็นผลดี ถ้าได้เอาสิ่งของที่มีอยู่มากเกินต้องการมาแลกเปลี่ยนกับของอย่างอื่นที่เป็นประโยชน์หรือจะจำหน่ายของที่มีอยู่เป็นจำนวนมากหาได้ไม่ยาก เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถาน และในกรณีที่ผู้จัดการพิพิธภัณฑสถานได้ร้องขอและราชบัณฑิตยสภายินยอมที่จะโอนกรรมสิทธิ์

ของยืม เป็นสิ่งของที่ราชบัณฑิตยสภาขอยืมจากผู้อื่นมาตั้งในพิพิธภัณฑสถาน หรือของสำหรับใช้ในราชการแต่พระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไว้ในพิพิธภัณฑสถานเพื่อให้ประชาชนได้ชม

ของฝาก สิ่งของที่มีผู้อื่นฝากไว้ในพิพิธภัณฑสถาน หรือ ของที่มีบุคคลนำมาตั้งประกวดกัน ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง “ศิลปากรสถาน” โดยพระราชทานที่ทำการกรมศิลปากรเก่าซึ่งตั้งอยู่ริมถนนหน้าพระธาตุต่อกับถนนหน้าพระลานตรงประตูวิเศษไชยศรีให้ตั้งเป็นศิลปากรสถานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสวกเอกหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์กฤตากร เป็นผู้อำนวยการศิลปากรสถานขึ้นกับราชบัณฑิตยสภา

๕. พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พุทธศักราช ๒๕๖๙

เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรมราชโองการให้ตรากฎหมายว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๙ โดยเหตุผลที่ว่าโบราณและศิลปวัตถุของบรรดาประเทศที่เจริญรุ่งเรืองทั้งหลายควรเป็นอรรถรักษาไว้เพื่อประโยชน์แห่งความรู้และการศึกษาของประชาชนในประเทศนั้น ๆ จากการที่ได้ทรงตั้งราชบัณฑิตยสภา จัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน และให้มีพนักงานตรวจตรารวบรวมรักษาโบราณและศิลปวัตถุไว้สำหรับบ้านเมือง และทุกวันนี้มีผู้ชอบหาโบราณและศิลปวัตถุในพระราชอาณาเขต แล้วพาออกนอกประเทศไปเนื่อง ๆ หากปล่อยไปเช่นนี้ โบราณและศิลปวัตถุซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันสมควรรักษาไว้สำหรับบ้านเมืองก็จะสูญเสีย

ในกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดบทนิยามหรือความหมายของคำว่า “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” เป็นครั้งแรกอย่างชัดเจน ดังนี้

“**โบราณวัตถุ**” หมายความว่า สंहาริมทรัพย์โบราณอย่างหนึ่งอย่างใด จะเป็นของเกิดในประเทศนี้เองก็ดี หรือได้มาจากประเทศอื่นก็ดี ซึ่งเป็นประโยชน์ให้ความรู้ หรือประโยชน์แก่การศึกษาในทางพงศาวดาร และโบราณคดี

“**ศิลปวัตถุ**” หมายความว่า สิ่งของสร้างขึ้นด้วยฝีมือช่างอย่างวิเศษ อันจะหาได้ยากอย่างยิ่ง

“**วัตถุ**” หมายความว่า โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

“**ส่ง**” หมายความว่า ให้นำออกไปเอง หรือ ให้ผู้อื่นนำไป อย่างหนึ่งอย่างใดก็เหมือนกัน

“**สภา**” หมายความว่า ราชบัณฑิตยสภา

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดห้ามมิให้ส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกประเทศ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตพิเศษจากราชบัณฑิตยสภาหรือกรรมการคนใดคนหนึ่งซึ่งราชบัณฑิตยสภามอบหมายหรือในกรณีจะส่งออกไปจากที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร ราชบัณฑิตยสภาเห็นสมควรอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคนใดคนหนึ่งซึ่งอยู่ในท้องที่นั้น เป็นผู้พิจารณาและมีอำนาจอนุญาตเป็นกรณีพิเศษได้

การขออนุญาตส่งออกนอกประเทศต้องทำเป็นหนังสือและนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่จะส่งออกมาให้ตรวจด้วย

ในกรณีที่ไม่ได้รับอนุญาต ให้อุทธรณ์ต่อราชบัณฑิตยสภา คำวินิจฉัยของราชบัณฑิตยสภาถือเป็นที่สุด

หากมีการมอบหมายส่งออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาต หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาต พนักงานประจำท้องถื่นและพนักงานตุลาการอาจยึดไว้ นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจค้นยานพาหนะได้ กรณีฝ่าฝืนมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและศาลมีอำนาจสั่งให้รับโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ นั้นได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่

๖. พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๓๗ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ๓๙๔ ตอนที่ ๘ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗)

วันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร โดยมีเหตุผลว่า เพื่อรวบรวมแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย และกฎข้อบังคับเกี่ยวกับโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในกฎหมายฉบับนี้ได้ยกเลิกบรรดากฎหมายที่ได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่หมายเลข ๑ - ๕ พร้อมทั้งได้กำหนดบทนิยามหรือความหมายของคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” และ “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ” กฎหมายฉบับที่ผ่านมาได้มีการกำหนดบทนิยามของคำว่า “โบราณสถาน” และ “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ” มีแต่คำว่า “โบราณวัตถุ” และ “ศิลปวัตถุ” เท่านั้น

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้นิยามคำว่า

“**โบราณสถาน**” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือซากปรักหักพังแห่งอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือความจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อันมีอยู่ในสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศิลปกรรม

“**โบราณวัตถุ**” หมายความว่า ของโบราณอย่างหนึ่งอย่างใดจะเป็นของเกิดในประเทศสยามหรือต่างประเทศก็ดี ซึ่งให้ความรู้หรือเป็นประโยชน์แก่การศึกษาในทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

“**พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ**” หมายความว่า พิพิธภัณฑสถานซึ่งรัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าอยู่ในการควบคุมของกรมศิลปากร

กฎหมายที่ออกมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ฉบับนี้ได้กำหนดเรื่องการรักษาโบราณสถาน การรักษาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ การจัดการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และเรื่องบทกำหนดโทษ นอกจากนี้ยังมีหมวดเรื่องเบ็ดเตล็ดด้วย

เรื่องของการรักษาโบราณสถาน สรุปได้ดังนี้

อธิบดีกรมศิลปากรต้องจัดทำบัญชีโบราณสถานทั้งที่มีเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของหรือเป็นของเอกชนคนใดหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งโบสถ์ วัดวาอาราม หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นอันเกี่ยวกับศาสนา ที่มีอยู่ในประเทศสยามได้ การเข้าไปตรวจตราโบราณสถานเพื่อจะจัดทำบัญชีนั้นอธิบดีกรมศิลปากรต้องแจ้งให้เจ้าของทราบล่วงหน้าแปดวันก่อนจะไปตรวจ หากเกิดความจำเป็นที่จะต้องขุดค้นหรือกระทำการอย่างอื่นก็ต้องให้เจ้าของยินยอมก่อนจึงจะกระทำได้ แต่หากตกลงกันไม่ได้ อธิบดีกรมศิลปากรต้องรายงานรัฐมนตรีซึ่งมีอำนาจสั่งให้ทำการขุดค้น หรือกระทำการอย่างอื่นได้ แต่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของเพื่อความบอบสลายหรือเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดที่เกิดขึ้น

เมื่อขึ้นบัญชีแล้ว อธิบดีกรมศิลปากรต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของโบราณสถานทราบถึงการขึ้นบัญชี หากเจ้าของไม่ต้องการให้ขึ้นบัญชีก็ต้องอุทธรณ์คำวินิจฉัยของอธิบดีกรมศิลปากรไปยังรัฐมนตรีภายในหนึ่งเดือนนับตั้งแต่วันที่บอกกล่าว หากไม่อุทธรณ์หรือรัฐมนตรีสั่งยืนตามคำวินิจฉัยของอธิบดีกรมศิลปากรภายในกำหนด ถือว่าโบราณสถานนั้นได้ขึ้นบัญชีแล้ว ผลของการขึ้นบัญชีโบราณสถาน ก็คือห้ามทำลายแก้ไข เปลี่ยนแปลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีได้กำหนดไว้ โดยอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ทางราชการหรือเอกชนผู้เป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบในการรักษาโบราณสถานและปฏิบัติตามกฎกระทรวง กฎ ข้อบังคับ รวมทั้งต้องแจ้งให้อธิบดีกรมศิลปากรทราบในกรณีที่มีการโอน หรือการย้ายอารักขาต่ออธิบดีภายใน ๑๕ วัน

การจัดการให้โบราณสถาน ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือเอกชนที่อธิบดีกรมศิลปากรได้ขึ้นบัญชีไว้แล้ว และเห็นสมควรที่จะให้โบราณสถานดังกล่าวอยู่ในอารักขาของกรมศิลปากร เพื่อจะได้จัดรักษาให้เรียบร้อยหรือเพื่ออนุญาตให้ประชาชนเข้าชม อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการโดยได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

การขอให้โอนโบราณสถานที่อยู่ในอารักขาของส่วนราชการมาไว้ในอารักขาของกรมศิลปากร

การขอซื้อโบราณสถานพร้อมที่ดินที่ตั้งมาเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน โดยใช้วิธีซื้อจากเจ้าของหรือหากไม่สามารถตกลงกันได้ให้นำพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าหากตัวโบราณสถานนั้น ปรักหักพัง หรือเจ้าของมิได้ใช้เป็นประโยชน์ให้ใช้ค่าทำขวัญให้เฉพาะที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งโบราณสถานเท่านั้น

การรักษาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ

โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ไม่มีเจ้าของให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน อธิบดีกรมศิลปากรเข้าครอบครองเก็บรวบรวมเข้าไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นอกจากนี้ หากการขุดค้นหรือการอื่นใดที่จัดทำด้วยค่าใช้จ่ายของแผ่นดิน เพื่อความประสงค์ในทางโบราณคดี บรรดาโบราณวัตถุที่พบอยู่ในที่ดินของเอกชนหรือในโบราณสถานให้ถือว่าไม่มีเจ้าของ

อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจขึ้นบัญชีโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่อยู่อารักขาของทางราชการหรือเป็นทรัพย์สินของเอกชน นอกเหนือจากที่รวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ วิธีการขึ้นบัญชีโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เช่นเดียวกับการขึ้นบัญชีโบราณสถาน

กฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติห้ามส่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ไม่ว่าจะขึ้นบัญชีไว้หรือไม่ออกนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

บทบัญญัติที่สำคัญอีกมาตราหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ คือ กรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ให้ส่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ออกนอกประเทศ และพนักงานเจ้าหน้าที่เชื่อโดยมีเหตุผลสมควรว่า หากปล่อยให้โบราณวัตถุเหล่านั้นอยู่ในความครอบครองของผู้ขออนุญาตแล้วอาจถูกลักลอบส่งออกได้ กรณีเช่นนี้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจจัดการให้ได้มาไว้เป็นของแผ่นดินได้ ๒ วิธี คือ วิธีขอซื้อและวิธีบังคับซื้อ ในกรณีที่ไม่สามารถตกลงกันได้ รัฐมนตรีจะออกคำสั่งบังคับซื้อ สำหรับค่าทำขวัญนั้นกำหนดโดยวิธีตั้งอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

สำหรับขออนุญาตส่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ออกนอกประเทศชั่วคราว โดยผู้ขออนุญาตต้องวางเงินไว้ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควรเพื่อประกันว่าจะนำโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ออกนอกประเทศกลับเข้ามาภายในเวลาที่กำหนด หากไม่นำเข้ามาภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ริบเงินที่วางไว้

การจัดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

กฎหมายฉบับปี พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ ได้แบ่งวัตถุที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสำหรับแสดงให้ประชาชนหรือเพื่อการอย่างอื่นตามความมุ่งหมายของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจัดแบ่งไว้ ๓ ประเภท คือ

๑) ทรัพย์สินของแผ่นดิน ได้แก่ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่พิพิธภัณฑสถานเก็บรวบรวมไว้หรือมีผู้ให้แก่พิพิธภัณฑสถานหรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุดังกล่าวจะโอนได้เมื่อกฎหมายอนุญาต เว้นแต่เป็นของชนิดเดียวกันมีมากเกินต้องการ หรือเป็นของธรรมดาหาได้ทั่วไป

อธิบดีจะโอนได้โดยวิธีซื้อขาย แลกเปลี่ยน เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติก็ได้ โดยต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี แต่ถ้าหากจะย้ายจากพิพิธภัณฑสถานแห่งหนึ่งไปไว้ในพิพิธภัณฑสถานอีกแห่งหนึ่ง หรือให้ยืมไปตั้งแสดงในที่อื่นให้ประชาชนก็ต้องกำหนดวันนำส่งคืน

๒) ของยืม ได้แก่ ทรัพย์สินของเอกชนที่เจ้าของได้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยืมมาเพื่อตั้งแสดงในพิพิธภัณฑสถานให้ประชาชน นอกจากนี้จะย้ายจากพิพิธภัณฑสถานแห่งหนึ่งไปไว้ในพิพิธภัณฑสถานอีกแห่งหนึ่ง หรือให้ยืมไปตั้งแสดงในที่อื่นก็ได้เช่นกัน

๓) ของในอารักขา ได้แก่ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งอื่นหรือทางราชการ หรือเอกชน ผู้เป็นเจ้าของมอบไว้ให้อยู่ในอารักขาของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือนำออกแสดงหรือตั้งประกวดในพิพิธภัณฑสถาน ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินของแผ่นดินหรือของเอกชน

ทั้งของยืมและของในอารักขาที่เป็นของเอกชน หากเจ้าของขอคืนต้องคืนไปแต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรก่อน และเจ้าของต้องทำใบรับคืนลงวัน เดือน ปี ลายมือชื่อไว้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจออกประกาศเรื่องการอนุญาตให้ประชาชนเข้าชมโบราณสถานและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เช่น กำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะต้องเสียหรือไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม อัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินคนละ ๑ บาท และจะกำหนดข้อปฏิบัติหรือข้อห้ามของผู้เข้าชมได้

สำหรับพิพิธภัณฑสถานนั้น อธิบดีกรมศิลปากรมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการพิพิธภัณฑสถานภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของรัฐมนตรี ในส่วนของพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งอยู่ในหัวเมือง อธิบดีมีอำนาจมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่นเป็นผู้อารักขา หรือกำหนดเงื่อนไขให้ปฏิบัติตามที่อธิบดีเห็นสมควรให้เป็นไปโดยเรียบร้อยโดยอนุมัติจากรัฐมนตรีทั้งนี้เพื่อจัดการรักษาวัตถุต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑสถาน

วัตถุในประเภทที่ ๑ (ทรัพย์สินของแผ่นดิน) จะโอนได้ก็แต่โดยกฎหมายอนุญาต เว้นแต่กรณีมีมากเกินต้องการหรือที่เป็นของธรรมดาหาได้ทั่วไป อธิบดีจะโอนโดยวิธีซื้อขายหรือ แลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติก็ได้ โดยอนุมัติจากรัฐมนตรี หากเป็นกรณีย้ายวัตถุประเภทนี้ซึ่งมิได้ยกให้หรือได้มาเพื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งใด โดยเฉพาะจากพิพิธภัณฑสถานแห่งหนึ่งไปไว้ในพิพิธภัณฑสถานอีกแห่งหนึ่งเป็นอำนาจอธิบดีกรมศิลปากร

วัตถุประเภท ๒ (ของยืม) และ ๓ (ของในอารักขา) ที่เป็นของเอกชน ในกรณีมิได้กำหนดเวลาส่งคืน หากเจ้าของขอรับคืนก็ให้คืนวัตถุเหล่านั้นให้แก่เจ้าของไป โดยอธิบดีกรมศิลปากรต้องออกหนังสืออนุญาต และเจ้าของต้องทำใบรับลงวัน เดือน ปี และลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

การย้ายวัตถุประเภท ๑ (ทรัพย์สินของแผ่นดิน) และ ๒ (ของยืม) ซึ่งมีได้ยกให้แก่หรือได้มาเพื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งใด โดยเฉพาะจากพิพิธภัณฑสถานแห่งหนึ่งไปไว้ในพิพิธภัณฑสถานอีกแห่งหนึ่งเป็นอำนาจอธิบดีกรมศิลปากรโดยอนุมัติจากรัฐมนตรี

นอกจากนี้พระราชบัญญัติฉบับปี พ.ศ. ๒๔๗๗ นี้ ได้กำหนดให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจเลือกซื้อวัตถุที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติต้องการเก็บรวบรวมภายในวงเงินที่ได้รับอนุญาตหรือเงินทุนอย่างอื่นรับวัตถุที่มีผู้บริจาคให้หรือพินัยกรรม ยกให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กำหนดให้พิพิธภัณฑสถานใดเก็บรวบรวมวัตถุที่มีผู้ให้แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ได้จากการซื้อ หรือรับบริจาค ซึ่งมีได้เจาะจงว่าให้พิพิธภัณฑสถานแห่งใดโดยเฉพาะ

ในกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้บรรดาเงินที่ได้มาตามพระราชบัญญัติหรือเงินที่มีผู้บริจาคให้หรือทำพินัยกรรมยกให้ นั้นให้นำสมทบเป็นเงินกองกลาง หรือหากเงินที่เก็บได้นั้นเป็นเงินที่เก็บได้เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานใดโดยเฉพาะก็ให้สมทบเข้าไว้ในทุนของพิพิธภัณฑสถานแห่งนั้น ๆ

การจัดการเงินดังกล่าว อธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบจัดการจัดสรรเงินไปใช้จ่ายในทางใด ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้ โดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติฉบับปี ๒๔๗๗ ได้กำหนดเงินรางวัลสำหรับกรณีที่มีบุคคลใดนำข้อความมาแจ้งให้ทราบว่า สถานที่ใดมีโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่ไม่มีเจ้าของ ซึ่งเงินรางวัลนี้ อธิบดีส่งจ่ายจากเงินกองทุนกลางหรือจากเงินทุนอย่างอื่นโดยอนุมัติจากรัฐมนตรี

การแจ้งดังกล่าวข้างต้น ผู้แจ้งต้องแจ้งต่อเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองแห่งท้องถิ่นที่โบราณสถานหรือโบราณวัตถุนั้นอยู่ก็ได้ เมื่อได้รับแจ้งแล้ว เจ้าพนักงานต้องแจ้งแก่ข้าหลวงประจำจังหวัดเพื่อแจ้งอธิบดีต่อไป

บทกำหนดโทษ

กฎหมายฉบับนี้ ได้บัญญัติบทกำหนดโทษไว้ไม่มาก

๑) กรณีจัดให้มีการทำลาย แก้วไข เปลี่ยนแปลง ทำให้บุบสลาย โอน หรือโอนด้วยประการอื่นซึ่งโบราณสถาน ศิลปวัตถุ หรือโบราณวัตถุ หรือกรณีจงใจทำลาย หรือทำให้บุบสลายซึ่งศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๔ และ มาตรา ๒๓

โทษจำคุก ไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับ ไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒) กรณีส่งหรือมอบให้แก่ผู้ขนส่งรายอื่น เพื่อส่งออกศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุไปต่างประเทศ โดยมีได้รับอนุญาต หรือมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

โทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หากศาลสั่งให้ริบวัตถุอันเป็นเหตุแห่งการกระทำผิดวัตถุนั้นให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และให้อยู่ในอารักขาของกรมศิลปากร

๗. พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖ (ประกาศราชกิจจานุเบกษา ๑๔๘๘ ตอนที่ ๕๔ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖) แก้ไขเพิ่มเติมในสาระสำคัญ ดังนี้

๑) แก้ไขจากเดิมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕)

๒) แก้ออกจากอำนาจรัฐมนตรีในการที่จะอนุญาตให้ย้ายวัตถุ และการนำวัตถุ ประเภทใด ประเภทหนึ่งออกนอกพิพิธภัณฑสถานหรือซ่อมแซม หรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน หรือให้ยืมวัตถุ ในประเภท ๑ และ ๒ ไปตั้งแสดงที่อื่น เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากร (มาตรา ๒๔)

๓) การใช้เงินทุนกองกลาง ซึ่งเดิมกำหนดให้อธิบดีกรมศิลปากรรับผิดชอบในการ จัดการเงินทุนกองกลางหรือเงินทุนเฉพาะ เพื่อประโยชน์แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โดยได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี แก้อไขเพิ่มเติมเป็น ให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรที่จะรับผิดชอบในการจัดการเงินทุนกองกลาง หรือ เงินทุนเฉพาะ และสำหรับเงินทุนเฉพาะของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้ใช้เพื่อประโยชน์ ของพิพิธภัณฑสถานแห่งนั้น (มาตรา ๒๘)

๔) การจ่ายเงินทุนกองกลาง ให้แก่บุคคลใดที่นำข้อความอันเป็นประโยชน์มาแจ้ง ให้ทราบว่า โบราณสถาน หรือโบราณวัตถุ ที่ไม่มีเจ้าของอยู่ ณ ที่ใด ซึ่งเดิมกำหนดให้อธิบดีสั่งจ่ายเงิน ดังกล่าวได้โดยอนุมัติรัฐมนตรีแก้อไขเป็นอธิบดีกรมศิลปากรสั่งจ่ายได้เอง

บทที่ ๒ มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ กรมศิลปากรได้เสนอ “ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.” โดยเสนอยกเลิกพระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖

เหตุผลที่ได้เสนอร่างกฎหมายโดยยกเลิกกฎหมายฉบับเดิมดังกล่าวข้างต้นสองฉบับ เนื่องจากสาเหตุ ดังนี้

๑. **บทบัญญัติในกฎหมายเดิมไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ** ตัวอย่างได้แก่ กฎหมายมิได้บัญญัติให้มีการกำหนดขอบเขตที่ดินโบราณสถานทีประกาศขึ้นทะเบียน ดังนั้น จึงเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย คือ กฎหมายให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรจัดทำบัญชีโบราณสถานและประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๖ มาตรา ๗ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖ ลักษณะประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โดยอธิบดีกรมศิลปากรตามกฎหมายโบราณสถานฯ ดังกล่าวข้างต้นในขณะนั้นเป็นดังนี้

“ประกาศกรมศิลปากร

เรื่อง กำหนดจำนวนโบราณสถานสำหรับชาติ

อาศัยอำนาจความตามในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗ กรมศิลปากรได้จัดทำบัญชีโบราณสถานทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศไทยขึ้นไว้ส่วนหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. **จังหวัดขอนแก่น**

.....

๒. **จังหวัดนครปฐม**

๑. ฐานเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม ตำบลพระประโทน
๒. ฐานเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม ตำบลธรรมศาลา
๓. **จังหวัดศรีสะเกษ**

โบราณสถานบนยอดเขาพระวิหาร อำเภอกันทรลักษณ์

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓

วิจิตรวาทการณ์

อธิบดีกรมศิลปากร

จากการประกาศกรมศิลปากรที่ยกมาเป็นตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า การประกาศขึ้นบัญชีโบราณสถานก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๔ อธิบดีกรมศิลปากรจะประกาศชื่อและที่ตั้งโบราณสถานเท่านั้น ไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ดินโบราณสถาน หรือเขตโบราณสถาน

ต่อมาเกิดกรณีว่า มีผู้ร้ายลักขุดที่ดินบริเวณใกล้เคียงกับโบราณสถาน เพื่อเอาทรัพย์ในโบราณสถาน แต่ยังไม่ถึงหรือกระทำต่อตัวโบราณสถาน กล่าวคือ ผู้ร้ายลักขุดขโมยกรุพระที่ฝังอยู่ใต้เจดีย์โดยมิได้ขุดทำลายเจดีย์ แต่ใช้วิธีขุดพื้นที่ใกล้เคียงเป็นอุโมงค์ใต้ดินไปยังใต้เจดีย์แล้วนำเอากรุพระไปองค์เจดีย์มิได้ถูกขุดทำลายแต่อย่างใด จึงเกิดปัญหาว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้วหรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้ได้เกิดขึ้นจริง และกรมอัยการในขณะนั้นได้วินิจฉัยและสั่งไม่ฟ้องผู้ขุด โดยอ้างว่าโบราณสถาน (คือองค์เจดีย์) ไม่มีการกำหนดขอบเขตไว้ว่าแคไหน ดังนั้น จึงเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรจะกำหนดขอบเขตของโบราณสถานว่าอยู่แคไหนเพียงใด ซึ่งเขตของโบราณสถานนี้ควรกำหนดในกฎหมายว่าให้ถือเป็นโบราณสถานด้วย หากมีใครกระทำความผิดต่อเขตโบราณสถานกฎหมายถือว่าเป็นการกระทำต่อโบราณสถานด้วย

ลักษณะของการประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดขอบเขตโบราณสถาน ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ นั้น นอกจากจะมีประกาศกรมศิลปากรแล้วจะมีผังแสดงแนวเขตโบราณสถานและตัวโบราณสถานที่ตั้งอยู่ในเขตโบราณสถานแนบท้ายประกาศกรมศิลปากรด้วย (หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๗ หน้า ๒๕๒๗ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๐๓)

๒. กำหนดนิยามใหม่ เช่น คำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” และ “ศิลปวัตถุ” ดังตารางเปรียบเทียบให้เห็นความหมายของทั้ง ๓ คำ ในกฎหมายแต่ละฉบับดังนี้

นิยาม	พ.ร.บ.ว่าด้วยการสง โบราณและศิลปวัตถุออก นอกประเทศ พุทธศักราช ๒๔๖๙	พ.ร.บ.ว่าด้วย โบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการ พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗	พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
โบราณสถาน	ไม่มีคำนิยาม	อสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่ง อย่างใด หรือซากปรักหักพัง แห่งอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอายุหรือลักษณะแห่ง การก่อสร้างหรือความจริง เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ อัน มี อยู่ใน สิ่ง นั้น เป็นประโยชน์ในทาง ประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศิลปกรรม	อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการ ก่อสร้าง หรือโดยหลักฐาน เกี่ยวข้องกับ ประวัติ ของ อสังหาริมทรัพย์นั้น เป็น ประโยชน์ ทาง ศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็น แหล่งโบราณคดี แหล่ง ประวัติศาสตร์ และอุทยาน ประวัติศาสตร์อสังหาริมทรัพย์ นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี

นิยาม	พ.ร.บ.ว่าด้วยการสง โบราณและศิลปวัตถุออก นอกประเทศ พุทธศักราช ๒๔๖๙	พ.ร.บ.ว่าด้วย โบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการ พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗	พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
โบราณวัตถุ	สังหาริมทรัพย์โบราณ อย่างหนึ่งอย่างใด จะเป็น ของเกิดในประเทศนี้เอง หรือได้มาจากประเทศอื่นก็ดี ซึ่งเป็นประโยชน์ให้ความรู้ หรือประโยชน์แก่การศึกษา ในทางพงศาวดารและ โบราณคดี	ของโบราณอย่างหนึ่ง อย่างใดจะเป็นของเกิด ในประเทศสยามหรือ ต่างประเทศก็ดี ซึ่งให้ ควา ม รู้ หรือ เป็น ประโยชน์แก่การศึกษา ในทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี	สังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์ สิ่งซึ่ง เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือส่วน หนึ่งส่วนใดของโบราณสถานซึ่ง โดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือ โดย ประวัติ ของ สังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือ โบราณคดี
ศิลปวัตถุ	สิ่งของสร้างขึ้นด้วยฝีมือ ช่างอย่างวิเศษอันจะหาได้ ยากอย่างยิ่ง	ของที่สร้างขึ้นด้วยฝีมือ ช่างอย่างพิเศษและหา ได้ยาก ซึ่งได้ทำขึ้นหรือ มีเหตุผลอ้างอิงไว้ว่าได้ ทำขึ้นอย่างน้อยห้าสิบปี ก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้	สิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีต และมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ
พิพิธภัณฑ สถานแห่งชาติ		พิ พิ ธ ภ ณ ท ส ถ า น ซึ่งรัฐมนตรีจะได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาว่า อยู่ในความควบคุมของ กรมศิลปากร	

ดังนั้น ใน พ.ศ. ๒๔๙๔ กรมศิลปากรได้เสนอร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. และมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายในปีพ.ศ. ๒๕๐๔
โดยได้แก้ไขบทนิยามของคำบางคำให้รัดกุม รวมทั้งตัดบทนิยามของคำว่า “พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ” ออก

๓. กำหนดบทลงโทษ โดยปรับบทลงโทษให้หนักขึ้น และเหมาะสมสอดคล้องกับ
สภาพการณ์ในขณะนั้น อาทิเช่น บทลงโทษผู้ทำลายโบราณสถาน โทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน ปรับไม่เกิน
๓,๐๐๐ บาท ประกอบกับในขณะนั้นได้เกิดกรณีมีคนร้ายทำการขุดทำลายโบราณสถานกันมากมาย จึงต้อง
ปรับบทลงโทษให้หนักขึ้นเป็นจำคุกไม่เกิน ๗ ปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าเป็น
การกระทำต่อโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แบ่งเนื้อหาเป็น ๕ หมวด ดังนี้

- หมวด ๑ โบราณสถาน
- หมวด ๒ โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ
- หมวด ๓ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
- หมวด ๔ กองทุนโบราณคดี
- หมวด ๕ บทกำหนดโทษ
- บทเฉพาะกาล
- อัตราค่าธรรมเนียม

บทนิยามของคำว่า “โบราณสถาน” ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่แตกต่างจากบทนิยามในพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ เพียงแต่บทนิยามของพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ใช้ถ้อยคำรัดกุมกะทัดรัดกว่า

บทนิยามของคำว่า “โบราณวัตถุ” ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ บัญญัติไว้แตกต่างจากบทนิยามของพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ กล่าวคือ บทนิยามในพระราชบัญญัติฯ ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๐๔ บัญญัติว่า โบราณวัตถุนอกจากจะเป็นของโบราณแล้ว ต้องเป็นสิ่งหาปริมาตร ซึ่งไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของโบราณสถาน รวมทั้งซากมนุษย์ ซากสัตว์ซึ่งโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหาปริมาตรนั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทนิยามของคำว่า “โบราณวัตถุ” ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ จะมีความหมายชัดเจนกว่าพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗

บทนิยามของคำว่า “ศิลปวัตถุ” ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ บัญญัติไว้กว้างมาก กล่าวคือ ไม่จำกัดอายุของศิลปวัตถุว่าได้ทำขึ้นนานเท่าใด แต่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ บัญญัติว่าต้องสร้างทำขึ้นด้วยฝีมือช่างอย่างพิเศษหาได้ยาก และต้องมีเหตุผลอ้างอิงไว้ว่าได้ทำขึ้นอย่างน้อยห้าสิบปีก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้

นอกจากนี้พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ตัดบทนิยามคำว่า “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ” ออกโดยยกไปบัญญัติไว้เป็นหมวด ๓ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ส่วนบทนิยามนอกเหนือจากนี้ก็คงเดิม

นิยามคำว่า “โบราณวัตถุ” นั้นในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ มิได้ใช้อายุมาเป็นตัวกำหนดว่าจะต้องมีอายุตั้งแต่ ๑๐๐ ปีขึ้นไป จึงจะเป็นของโบราณ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงให้ความเห็นว่า “ข้อซึ่งว่าของโบราณและมีใช้ของโบราณนั้น ราชบัณฑิตยสภา กำหนดว่า ของมีอายุกว่าร้อยปีขึ้นไปเป็นของโบราณ ถ้ายังไม่ถึงร้อยปีไม่นับว่าเป็นของโบราณที่เอาร้อยปีเป็นเกณฑ์ก็เป็นแต่สมมติเพื่อความสะดวกแก่การตรวจ เพราะของที่มีอายุยังไม่ถึงร้อยปีมีมาก และมักมีผู้รู้พอสืบเรื่องได้ไม่ยากเหมือนของเก่าที่แก่ก่อนนั้น แต่ราชบัณฑิตยสภามีได้ประสงค์จะสงวนบรรดาของโบราณทุกสิ่งไป เพราะพันวิสัยที่จะทำได้ อันของโบราณที่ถือว่าควรสงวนนั้นอยู่ในเกณฑ์ ๒ อย่างคือ เป็นสิ่งของสำคัญในพงศาวดารอย่างหนึ่ง กับที่เป็นของสำคัญในทางศิลปศาสตร์ คือแบบอย่างและฝีมือช่างอีกอย่างหนึ่ง

หมวดว่าด้วยโบราณสถาน พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ บัญญัติให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้อำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน ซึ่งขอบเขตโบราณสถานให้อธิบดีกรมศิลปากร

กำหนดนั้นให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ บัญญัติไว้เพียงว่า อธิบดีกรมศิลปากรต้องจัดทำบัญชีโบราณสถาน ส่วนการแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานได้ทราบ ก่อนการขึ้นทะเบียนนั้นยึดหลักการในแนวเดิมของพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗

พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่บัญญัติในเรื่องอำนาจจัดการให้ได้โบราณสถาน พร้อมทั้งที่ดินอันเป็นที่ตั้งโบราณสถานของเอกชนโดยวิธีขอซื้อหรือวิธีบังคับซื้อ รวมทั้งวิธีการตกลงให้ออนมาเป็นของกรมศิลปากรในกรณีโบราณสถานนั้นอยู่ในอารักขาของทางราชการ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้บัญญัติให้บรรดาโบราณสถาน ที่อธิบดีกรมศิลปากรได้จัดทำบัญชีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติโบราณสถาน พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ตามที่พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ บัญญัติไว้ให้ถือว่าเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ด้วย

หมวดว่าด้วยโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ บัญญัติเรื่องการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ โดยให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรและมีคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ ซึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ บัญญัติให้อธิบดีกรมศิลปากรขึ้นบัญชีไว้เช่นเดียวกับการขึ้นบัญชีโบราณสถาน

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้บัญญัติ เรื่อง ห้ามโอน ห้ามค้า ห้ามแสดงโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร แต่ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องวิธีการขอซื้อและวิธีการบังคับซื้อโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่อยู่ในความครอบครองของผู้อนุญาตส่งออกนอกประเทศ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาตและเชื่อโดยมีเหตุผลสมควรว่าอาจถูกลักลอบส่งออกซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน พ.ศ. ๒๔๗๗

พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย คือ มาตรา ๒๔ ซึ่งบัญญัติว่า “โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของไม่ว่าที่ซ่อน หรือฝัง หรือทอดทิ้งไว้ จะอยู่ในกรรมสิทธิ์ หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลไม่เกินหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น...” ซึ่งเดิมพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้บัญญัติว่าโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ไม่มีเจ้าของให้ถือว่าเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินอธิบดีเข้าครอบครองเก็บรวมเข้าไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและหากการขุดค้นหรือการอื่นใดที่จัดทำด้วยค่าใช้จ่ายของแผ่นดินเพื่อความประสงค์ในทางโบราณคดี บรรดาโบราณวัตถุที่พบในที่ดินของเอกชนหรือในโบราณสถานให้ถือว่าเป็นไม่มีเจ้าของ สำหรับในเรื่องเงินรางวัลนั้นกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ บัญญัติให้อธิบดีกรมศิลปากรจ่ายให้แก่บุคคลใดที่แจ้งให้ทราบถึงสถานที่ตั้งของโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุไม่มีเจ้าของ

หมวดว่าด้วยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้แยกบัญญัติเรื่องพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไว้เป็นหมวดหนึ่ง ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้บัญญัตินิยามคำว่า “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ” ไว้ในบทนิยามและบัญญัติไว้ในหมวด ๔ ว่าการจัดการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไว้ ๓ ประเภท แต่พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ มีได้แบ่งประเภทแต่เรียกรวมว่า “โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ” พร้อมทั้งบัญญัติว่าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินให้เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จะนำไปเก็บ ณ สถานที่อื่นต้องขออนุมัติรัฐมนตรี

การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมทั้งการถอนสภาพพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติต้องให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวดว่าด้วยกองทุนโบราณคดี พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้จัดให้มีเงินทุนกองกลางและเงินทุนเฉพาะ และให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรที่จะอนุมัติจัดสรร การใช้จ่ายเงินได้ โดยไม่ต้องให้รัฐมนตรีอนุมัติ แต่ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ บัญญัติไว้ในหมวด ๔ กองทุนโบราณคดี ประกอบด้วยเงินที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ คือ ค่าธรรมเนียมเงินผลประโยชน์อันเกิดจากโบราณสถาน เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ รวมทั้งเงินทุนกองกลางและเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯ ซึ่งกรมศิลปากรที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ กองทุนโบราณคดีใช้จ่ายได้ในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑสถาน รัฐมนตรีจะเป็นผู้กำหนดการเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีโดยออกเป็นระเบียบ

หมวดว่าด้วยบทกำหนดโทษ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้บัญญัติบทลงโทษไว้มากและสูงกว่าเดิม

อัตราค่าธรรมเนียม พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร โดยถืออายุ สมัย เป็นเกณฑ์

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๙

(ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕)

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๗ ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๘๙ ตอนที่ ๑๑๕ (ฉบับพิเศษ) ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

เหตุผลที่ออกประกาศฉบับนี้ เนื่องจากคณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่าผู้มีนิยมเข้าไปขุดค้นโบราณวัตถุและศิลปวัตถุในบริเวณท้องที่จังหวัดอุดรธานี จังหวัดสกลนคร และกำลังจะบานปลายลุกลามไปยังจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งผู้ที่เข้าไปขุดค้นนั้นมีได้ดำเนินการตามหลักวิชาการขุดค้นโบราณวัตถุ จึงทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของมนุษยชาติ เนื่องจากวัตถุที่ค้นพบเป็นของโบราณเก่าแก่สมัยประวัติศาสตร์ซึ่งโดยอายุลักษณะแห่งการประดิษฐ์ และหลักฐานเกี่ยวกับวัตถุเหล่านั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอารยธรรมของมนุษยชาติ

ดังนั้น คณะปฏิวัติเห็นว่าสมควรรีบดำเนินการป้องกันการขุดค้นทำลายโดยมิชอบโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่ถูกลักลอบขุดค้นจากพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกจำหน่ายจ่ายโอนไปยังบุคคลต่าง ๆ ซึ่งบางชิ้นสมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติยิ่งกว่าของเอกชน คณะปฏิวัติเห็นว่าการขุดค้นและการจำหน่ายจ่ายโอนนั้น ประชาชนในท้องที่กระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเป็นการผิดกฎหมาย สมควรกำหนดมาตรการให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุที่ได้มาจากท้องที่ดังกล่าวปฏิบัติ เพื่อมิให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดกฎหมายอีกต่อไป

หลักเกณฑ์ที่กำหนดในประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๘๙ ได้กำหนดห้ามขุดค้นหาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุภายในบริเวณท้องที่ตามบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว และภายในบริเวณท้องที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร

นอกจากนี้หากปรากฏว่าผู้ใดมีโบราณวัตถุที่ได้จากท้องที่ดังกล่าวอยู่ในความครอบครอง ในวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ ต้องแจ้งปริมาณ รูปพรรณ และสถานที่เก็บโบราณวัตถุนั้น ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับต่ออธิบดีกรมศิลปากร หากสถานที่เก็บอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ถ้าสถานที่เก็บอยู่ในจังหวัดอื่นให้แจ้งต่อนายอำเภอท้องที่ หากได้มีการแจ้งปริมาณ

รูปพรรณและสถานที่เก็บแล้วจะได้รับยกเว้นโทษตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ (เก็บได้/เบียดบัง) และมาตรา ๓๕๕ (การเก็บได้ซึ่งสิ่งหามิทรัพย์อันมีค่า) มาตรา ๓๕๗ (ความผิดฐานรับของโจร) ตามประมวลกฎหมายอาญา สำหรับความผิดที่ได้เกิดขึ้นแล้วเกี่ยวกับโบราณวัตถุนั้น

โบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้นภายในบริเวณท้องที่ดังกล่าว ประกาศฯ ฉบับนี้กำหนด ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายโอนหรือเคลื่อนย้ายออกไปจากสถานที่เก็บ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก อธิบดีกรมศิลปากร หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับในกรณี ที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้จำหน่ายโอนโบราณวัตถุก็ให้โบราณวัตถุนั้นพ้นจากการควบคุม ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

สาระสำคัญอีกประการหนึ่ง ในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๙ นี้ คือ การกำหนดให้ อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีคุณค่าในทาง ศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี สมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ ส่งมอบโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ ดังกล่าว ต่ออธิบดีกรมศิลปากร ณ สถานที่ และภายในระยะเวลาที่กำหนด และมีให้นำมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาใช้บังคับ (เรื่องเงินรางวัลในการส่งมอบ)

หากไม่ส่งมอบตามคำสั่งของอธิบดีกรมศิลปากรต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ อธิบดีกรมศิลปากร หรือ พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเข้าตรวจค้น สถานที่อันมีเหตุควรสงสัยว่าจะมีโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่งมิได้แจ้งปริมาณ รูปพรรณ และสถานที่เก็บ หรือมิได้ส่งมอบตามคำสั่งอธิบดี รวมทั้งมีอำนาจยึดหรืออายัดโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นได้

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘

(ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๔)

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม บางมาตราในพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ คือ

มาตรา ๗ ทวิ

เดิมในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มี ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๐๘ ได้บัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๗ ทวิ ซึ่งเป็นเรื่องของการ ควบคุมการก่อสร้างอาคารในเขตโบราณสถานหรือพิพิธภัณฑสถานประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดขอบเขต โบราณสถานและมีอำนาจสั่งรื้อถอนอาคาร สิ่งปลูกสร้างในเขตโบราณสถาน หรือโบราณสถานหรืออภิปติ กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียน

มาตรา ๑๐ ทวิ

เดิมในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ไม่มีบัญญัติไว้ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๐๘ ได้บัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๑๐ ทวิ เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในโบราณสถานเพื่อตรวจและมีอำนาจในการยึดหรืออายัดวัตถุที่มีเหตุ อันควรสงสัยว่าจะเป็นวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นในบริเวณโบราณสถาน

มาตรา ๑๙ ทวิ

เพิ่มความซึ่งกำหนดให้ผู้รับผิดชอบให้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชม ตามมาตรา ๑๙ ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งไม่เกินรายละหนึ่งพันบาท ใบอนุญาตหมดอายุในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี

มาตรา ๒๔

ยกเลิกความเดิม และให้ใช้ความใหม่แทน ดังนี้

“มาตรา ๒๔ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อน หรือฝัง หรือทอดทิ้ง ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของ ไม่ว่าจะที่ซึ่งซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้จะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วมีสิทธิได้รับรางวัลไม่เกินหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น

ให้อธิบดีกรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน เป็นผู้พิจารณากำหนดค่าของทรัพย์สินและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง ผู้เก็บได้มีสิทธิอุทธรณ์การกำหนดของคณะกรรมการต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบกำหนด คำวินิจฉัยของอธิบดีให้ถือเป็นที่สุด”

มาตรา ๓๑

ยกเลิกความเดิมใช้ความใหม่แทน ดังนี้

“มาตรา ๓๑ ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ที่ซ่อน หรือฝังไว้หรือทอดทิ้งอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตน หรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๒

ยกเลิกความเดิม ใช้ความใหม่แทน ดังนี้

“มาตรา ๓๒ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย หรือบุกรุก หรือทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งโบราณสถาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๓

ยกเลิกความเดิม ใช้ความใหม่ ดังนี้

“มาตรา ๓๓ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖

ยกเลิกความเดิม ใช้ความใหม่แทน

“มาตรา ๓๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้เป็นใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๘

ยกเลิกความเดิม ให้ใช้ความใหม่แทน

“มาตรา ๓๘ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนออกนอกราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหกปี และปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

มาตรา ๓๙

ยกเลิกความเดิม ให้ใช้ความใหม่แทน

“มาตรา ๓๙ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วออกนอกราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

เหตุผล ในการแก้ไขเพิ่มเติมเนื่องจากพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานเกือบ ๓๐ ปี บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสม รัศมียังพอในด้าน การคุ้มครอง ดูแลรักษา การบูรณะการซ่อมแซมโบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ อัตราโทษที่กำหนดไว้ต่ำมากผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวประกอบกับปัจจุบันนี้มีการผลิต การค้า รวมทั้งส่งออกนอกราชอาณาจักร ซึ่งสิ่งที่ทำเลียนแบบโบราณวัตถุและศิลปวัตถุเป็นจำนวนมาก ซึ่งกฎหมายที่อยู่ครอบคลุมไม่ถึง

ในช่วงเวลาที่มีการนำเสนอกฎหมายฉบับนี้ได้เกิดกรณีสำคัญระดับประเทศขึ้น คือ เรื่องแหล่งโบราณคดีได้นำถูกเรือของต่างชาติเข้ามาลอบงมและนำเอาโบราณวัตถุของประเทศไทย ประเภทเครื่องถ้วยจากใต้ท้องทะเลไป แต่ได้รับความร่วมมือจากกองทัพเรือสกัดไว้ได้ โบราณวัตถุดังกล่าว จึงยังคงอยู่ในประเทศไทย ปัจจุบันนี้จัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพาณิชย์นาวีที่จังหวัดจันทบุรี

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตราในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

มาตรา ๔

- เพิ่มเติมข้อความต่อไปนี้ ต่อท้ายคำว่า “หรือโบราณคดี” ในคำนิยามของคำว่า “โบราณสถาน” คือ “...**ทั้งนี้ให้หมายรวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย**”

- แก้ไขนิยามคำว่า “ศิลปวัตถุ” โดยบัญญัติคำว่า “ศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วย ฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ

- เพิ่มคำนิยามคำว่า “สิ่งเทียมโบราณวัตถุ” “สิ่งเทียมศิลปวัตถุ” และคำว่า “ทำเทียม”

มาตรา ๕

แก้ไขปรับปรุงให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจมอบหมายให้ข้าราชการในกรมศิลปากร ซึ่งตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไปกระทำการแทน

มาตรา ๖

กำหนดให้มีรัฐมนตรีรักษาการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ออกกฎกระทรวง เก็บค่าธรรมเนียม ยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๙ ทวิ

เพิ่มเติมเรื่องการซ่อมแซมโบราณสถานที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ที่ได้จัดให้มีการเรียกเก็บค่าเข้าชม หรือค่าบริการอื่นเป็นปกติธุระหรือจัดเก็บผลประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากโบราณสถานนั้น เมื่อซ่อมแซมโบราณสถานดังกล่าวให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่อธิบดีกำหนด โดยกำหนดให้อธิบดีแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้นร่วมเป็นกรรมการด้วย

มาตรา ๑๐

ข้อความเดิมถูกยกเลิกโดยให้ใช้ข้อความใหม่ ซึ่งข้อความใหม่นี้เพิ่มเติม คำว่า “รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้าย” ลงระหว่างข้อความที่ว่า “เปลี่ยนแปลง...โบราณสถาน” ดังนี้

“มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้าย โบราณสถานหรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือ ชุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดีหรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย”

มาตรา ๑๐ ทวิ

แก้ไขเพิ่มเติมเรื่องอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยเพิ่มคำว่า “รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้าย” เช่นเดียวกับมาตรา ๑๐ ดังกล่าวข้างต้น

มาตรา ๑๓

ความเดิมถูกยกเลิก โดยให้ใช้ความใหม่แทน ซึ่งความเดิม ไม่มีคำว่า “ปลอดภัย” “ระเบียบ” และมีการกำหนดให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมได้ไม่เกินครั้งละสามสิบบาท แต่ข้อความใหม่ ให้รัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่างเข้าชม และกำหนดให้ผู้เข้าชม จ่ายค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นด้วย

มาตรา ๑๓ ทวิ

เพิ่มขึ้นใหม่โดยกำหนดให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลใดเข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ในบริเวณโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วและเป็นโบราณสถานที่ไม่ได้มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้รับอนุญาตออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และต้องจ่ายค่าสิทธิ ค่าตอบแทน และค่าธรรมเนียมอื่นให้แก่กรมศิลปากรเพื่อสมทบกองทุนโบราณคดี

การเข้าไปดำเนินการใด ๆ ดังกล่าวข้างต้น ต้องเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษา และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม

อธิบดีกรมศิลปากรจะออกระเบียบแล้วประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๔ วรรคสอง

เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่โดยบัญญัติให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โบราณวัตถุใด ๆ จะขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ก็ตามเป็นโบราณวัตถุที่ห้ามทำการค้าหรือสงวนไว้เป็นสมบัติของชาติ แต่ถ้าจะเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ ให้อำนาจอธิบดีจัดซื้อโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุชิ้นนั้นไว้ได้

มาตรา ๑๔ ทวิ

เพิ่มเติมขึ้นใหม่โดยให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตสำรวจโบราณวัตถุ หรือ ศิลปวัตถุ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และการจัดทำทะเบียน โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีอายุตั้งแต่สมัยอยุธยาขึ้นไป

สำหรับวิธีการที่จะประกาศกำหนดเขตสำรวจนั้น เริ่มแรกอธิบดีกรมศิลปากรจะออกประกาศ กรมศิลปากรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การแจ้งปริมาณ รูปพรรณและสถานที่เก็บรักษา โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีอายุตั้งแต่สมัยอยุธยาขึ้นไป (อธิบดีกรมศิลปากรได้ออกประกาศฉบับนี้แล้ว เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๑๐๙ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๓๕) ซึ่งประกาศฉบับนี้กำหนดเฉพาะหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแจ้งฯ เท่านั้น ยังมีได้ประกาศกำหนดท้องที่ที่จะทำการสำรวจ หากอธิบดีกรมศิลปากรเห็นว่าจะสำรวจในท้องที่ใด ก็ต้องออกประกาศกำหนดให้เขตท้องที่ใดเป็นเขตสำรวจโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ดังนั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครอง โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่หลักเกณฑ์ตามที่อธิบดีกรมศิลปากรได้ประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ และอยู่ในเขต ท้องที่ที่อธิบดีกรมศิลปากรได้ประกาศเป็นเขตสำรวจ เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุต้องแจ้ง ปริมาณ รูปพรรณ และสถานที่เก็บรักษา โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุต่ออธิบดีกรมศิลปากรตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

นอกจากนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำทะเบียนอธิบดีกรมศิลปากรหรือผู้ที่อธิบดี กรมศิลปากรมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในโบราณสถานของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือสถานที่เก็บ รักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือระหว่างเวลาทำการ และถ้าหากอธิบดีกรมศิลปากรเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดมีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจประกาศขึ้นทะเบียนได้

เหตุผลที่เพิ่มเติมมาตรา ๑๔ ทวิ เนื่องจากได้พิจารณาจากการทำการสำรวจสำมะโนประชากร ประเทศที่ทำให้สามารถทราบได้ว่า ปัจจุบันพลเมืองไทยมีอยู่เท่าใด เพศชาย เพศหญิงมีจำนวนเท่าใด ดังนั้น จึงได้บัญญัติเรื่องการประกาศกำหนดสำรวจเขตท้องที่เพื่อต้องการทราบ อาทิเช่น ในเขตท้องที่นั้น มีโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุสมัยอยุธยาขึ้นไปกี่ประเภทมีอยู่มากเท่าใด

มาตรา ๑๖

เพิ่มเติมคำว่า “ย้ายสถานที่เก็บรักษา” ซึ่งเดิมไม่มีข้อความนี้ ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมาย ได้บัญญัติให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่มีได้อยู่ในความครอบครองของ กรมศิลปากรที่มีคุณค่าเป็นพิเศษทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี ในการประกาศขึ้นทะเบียนนั้น กรมศิลปากรจะมีการบันทึกข้อมูลว่า โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุดังกล่าวเก็บรักษาไว้ ณ ที่ใด ดังนั้น จึงจำเป็นต้อง บัญญัติให้ผู้ครอบครองแจ้งที่เก็บรักษาในกรณีที่มีการย้ายสถานที่เก็บรักษา อาทิเช่น ย้ายบ้าน แต่ไม่รวมถึง ย้ายห้องเก็บภายในบ้านหรือสถานที่เก็บเดิม

มาตรา ๑๘

แก้ไขเฉพาะวิธีการโอน ซึ่งเดิมกฎหมายบัญญัติให้อธิบดีกรมศิลปากรจะอนุญาตให้ออนโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรที่มีเหมือนกันอยู่มาก เกินต้องการได้ด้วยวิธีขาย หรือแลกเปลี่ยน เพื่อประโยชน์แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหรือให้เป็นรางวัล หรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นได้ ในกฎหมายโบราณสถานฯ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้กำหนดให้อธิบดี กรมศิลปากรออกระเบียบดังกล่าวโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งต่อมาอธิบดีกรมศิลปากร ได้กำหนดระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการขออนุญาตให้ออนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่มีเหมือนกัน อยู่มากเกินต้องการ พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๑๘ ทวิ

มาตรานี้เป็นหลักการที่กำหนดใหม่ เป็นเรื่องการควบคุมการทำเทียม

เหตุผลของการบัญญัติมาตรานี้มีที่มาจากกรณีที่มีผู้ส่งหรือนำเครื่องถ้วยซึ่งทำขึ้นใหม่ ๆ สำหรับใส่พริก น้ำปลา วางบนโต๊ะอาหาร โดยส่งออกจำนวนมากเป็นพัน ๆ ชิ้น ตามที่ลูกค้าต่างประเทศสั่งซื้อ กรมศุลกากรไม่อนุญาตให้ส่งออกเนื่องจากกรมศุลกากรไม่สามารถทราบได้ว่า เครื่องถ้วยเหล่านั้นเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือไม่ จึงได้ยึดหรืออายัดไว้แล้วแจ้งให้กรมศิลปากรส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจพิสูจน์ เป็นเหตุให้ผู้ส่งออกมีหนังสือร้องเรียนถึงรองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น (นายสมภพ โหตระกิตย์) และได้มีการนำเสนอเรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ต่อมาได้มีมติคณะรัฐมนตรีสั่งการให้กรมศิลปากรพิจารณาหาแนวทางและกำหนดหลักเกณฑ์กรณีทีสินค้านี้คือ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ แต่เป็นสิ่งที่ทำเลียนแบบโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หากเกิดกรณีที่ไม่ให้ส่งออกสำหรับบรรดาสินค้าเหล่านี้ จะเป็นการขัดต่อการส่งเสริมการค้าของประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อการค้าเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

ดังนั้น มาตรา ๑๘ ทวิ จึงได้เกิดขึ้น โดยกำหนดเป็นเรื่อง “การควบคุมการทำเทียม” กล่าวคือ

อธิบดีกรมศิลปากรจะพิจารณาว่า โบราณวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร หรือที่อธิบดีกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนไว้ (กรณีเอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี เป็นพิเศษ) รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นโบราณวัตถุ หรือ ศิลปวัตถุ ควบคุมการทำเทียม

ในการประกาศควบคุมการทำเทียมนั้น ต้องประกาศกำหนดให้ชัดเจนสำหรับโบราณวัตถุในแต่ละชิ้น กล่าวคือต้องบอกชื่อวัตถุ หมายเลขประจำวัตถุ รูปลักษณะ ศิลปะสมัย วัสดุ ขนาด สถานที่เก็บรักษา ประวัติและความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีภาพถ่ายและภาพสามมิติ ให้เห็นถึงรายละเอียดของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุทั้ง กว้าง/ยาว/สูง ขณะนี้อธิบดีกรมศิลปากรได้ออกประกาศฯ รายชื่อโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียมพร้อมภาพถ่ายและรายละเอียดดังกล่าวข้างต้น โดยประกาศเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๖๕ ง วันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๑)

โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ ที่อธิบดีกรมศิลปากรออกประกาศควบคุมการทำเทียมปัจจุบันนี้ ประกาศไว้ ๙ รายการ คือ

- ๑) ศิลปินพอซุนรามคำแหง (ศิลปินหลักที่ ๑)
- ๒) ธรรมจักร
- ๓) พระโพธิสัตว์อโลกิตศวรร
- ๔) พระเจ้าชัยวรมันที่ ๗
- ๕) พระอิศวร
- ๖) ตู๊พระธรรม
- ๗) ซ่างทรงเครื่องพระคชาธาร
- ๘) พระเต้าทองคำ (สุวรรณภิงคาร)
- ๙) พระแสงขรรค์

นอกจากนี้ อธิบดีกรมศิลปากรได้ออกประกาศกรมศิลปากรเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการผลิต การค้า หรือมีไว้ในสถานที่ทำการค้าซึ่งสิ่งเทียม โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียม ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๑ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๙๒ ง วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๑) ผู้ที่จะทำการผลิตค้า หรือมีไว้ในสถานที่ทำการค้า ซึ่งสิ่งเทียมโบราณวัตถุ หรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่กรมศิลปากรประกาศควบคุมการทำเทียม ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามประกาศกรมศิลปากรดังกล่าวข้างต้น

เมื่ออธิบดีกรมศิลปากรได้รับแจ้งรายการสิ่งเทียมโบราณวัตถุ สิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ผลิตตามแบบหรือหุ่นต้นแบบที่กรมศิลปากรให้ความเห็นชอบแล้ว ก็จะแจ้งรายชื่อผู้ผลิตรายการสิ่งเทียมฯ ที่ผลิตต่ออธิบดีกรมศิลปากร

สิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุ ที่ผลิตต้องประทับตราว่า “สิ่งเทียม” ลงในเนื้อของสิ่งเทียมฯ ตรงที่เห็นได้ง่าย หากเป็นพระพุทธรูปให้ประทับคำว่า “จำลอง” ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในกรณีที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศซื้อแล้วสามารถนำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักรได้เลย กรมศิลปากรไม่สกัดกั้นเพราะเป็นสิ่งเทียม นอกจากนี้กรมศิลปากรได้แจ้งให้กรมศิลปากรทราบแล้ว

มาตรา ๑๙

แก้ไขโดยยกเลิกข้อความเดิมให้ใช้ความใหม่แทน ซึ่งเดิมมาตรานี้ได้บัญญัติไว้ทั้งเรื่องของการค้าหรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ แต่ในข้อความใหม่แยกเรื่องการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไว้เป็นมาตรา ๑๙ และเรื่องการแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเป็นมาตรา ๑๙ ทวิ

ข้อความเดิมได้บัญญัติ “ห้ามมิให้ผู้ใดทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี” แต่ในข้อความใหม่ได้เพิ่มข้อความว่า “ผู้ใดประสงค์จะทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ที่มีได้ห้ามทำการค้าตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง...” ทั้งนี้ เนื่องจากในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติเพิ่มเติมให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจประกาศกำหนดให้โบราณวัตถุใดไม่ว่าจะได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ หรือศิลปวัตถุใดที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว เป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้าหากเห็นว่าสมควรสงวนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุดังกล่าวไว้เป็นสมบัติของชาติ ให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นไว้ได้

ดังนั้น ความในมาตรานี้จึงกำหนดให้ผู้ใดที่ประสงค์จะทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ จะค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศห้ามทำการค้าไม่ได้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตทำการค้าดังกล่าวข้างต้น คือ กฎกระทรวงฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๓๙) และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๐)

มาตรา ๑๙ ทวิ

มาตรานี้แยกจากมาตรา ๑๙ ดังกล่าวข้างต้น โดยบัญญัติให้ผู้ที่จะแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ โดยมีการเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่น ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบก่อน ซึ่งแต่เดิมก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๔ กฎหมายมิได้บัญญัติกรณีดังกล่าวนี้ไว้แต่อย่างใด

อธิบดีกรมศิลปากรได้ออกประกาศกรมศิลปากรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ โดยเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่น เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๑๑๙ วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๕)

มาตรา ๑๙ ตี และมาตรา ๒๐

มาตรานี้ได้กำหนดเพิ่มขึ้นใหม่ และมีการยกเลิกข้อความเดิมโดยกฎหมายได้กำหนดเรื่องของใบอนุญาตให้มีอายุ ๑ ปี คือ หมุดอายุในวันที่ ๓๑ ธันวาคมของปีที่ยื่นขอใบอนุญาต นอกจากนี้สามารถยื่นขอต่ออายุใบอนุญาตได้ โดยต้องยื่นคำขอต่ออายุก่อนใบอนุญาตจะสิ้นอายุ ทั้งนี้ กรมศิลปากรได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขขอใบอนุญาต และต่ออายุใบอนุญาตไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าวข้างต้น

อธิบดีกรมศิลปากรต้องประกาศรายชื่อผู้ได้รับอนุญาตในราชกิจจานุเบกษา

ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในลักษณะเปิดเผยในที่ที่เห็นได้ง่าย ณ สถานที่ทำการค้า นอกจากนี้ต้องจัดทำบัญชีรายการในโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ และเก็บรักษาบัญชีนั้นไว้ในสถานที่ทำการค้า ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรได้ออกระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการทำบัญชีรายการโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙ ตอนที่ ๙๗ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๓๕

มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๑ ทวิ

กฎหมายฉบับนี้ได้ยกเลิกข้อความเดิมแล้วบัญญัติข้อความใหม่ในเรื่องของอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่ทำการค้า สถานที่แสดง หรือสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจ นอกจากนี้มีอำนาจยึดหรืออายัดโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี

กฎหมายได้บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ตามแบบที่กฎกระทรวงกำหนด (กฎกระทรวงฉบับที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๓๙) ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่นั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้เกี่ยวข้อง นอกจากนี้กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

การเข้าไปตรวจในสถานที่ผลิต สถานที่ทำการค้า สถานที่แสดง หรือสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุ นั้น ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือระหว่างเวลาทำการ

มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓

ข้อความในมาตรา ๒๒ เป็นข้อความใหม่ โดยได้มีการยกเลิกข้อความเดิม กฎหมายฉบับนี้ได้ห้ามการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร ไม่ว่าจะอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นแล้วหรือไม่ก็ตาม แต่ก็มีข้อยกเว้นให้ส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรได้ต่อเมื่อ

๑) อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้ส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรได้

๒) กรณีที่ศิลปวัตถุที่จะส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรนั้นมีอายุไม่เกินห้าปีและไม่ได้ประกาศขึ้นทะเบียน

๓) กรณีนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ผ่านราชอาณาจักร

แต่ถ้าหากต้องการที่จะส่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว คือ ส่งออกไปแล้วจะนำกลับเข้ามาอีกก็ต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรเช่นกัน และผู้ขออนุญาต ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข วิธีการ และข้อกำหนดในเรื่องการวางเงินประกัน ซึ่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ได้กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตวางเงินประกันเป็นเงินสด หรือวางหลักทรัพย์ประกัน เป็นพันธบัตรรัฐบาลและหรือพันธบัตรที่รัฐบาลไทยค้ำประกัน หรือหนังสือค้ำประกันของธนาคาร เป็นจำนวนเงินเท่ากับ ราคาประเมินของโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ หากเกิดกรณีให้ผู้รับใบอนุญาตไม่ส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ที่ได้รับอนุญาตนั้นกลับเข้ามาในราชอาณาจักรในเวลาที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตก็จะถูกริบเงินประกัน หรือหลักประกัน ดังกล่าวข้างต้น

มาตรา ๒๓ ทวิ

มาตราฉบับนี้เพิ่มเติมขึ้นมาใช้บังคับสำหรับกรณีที่กรมศิลปากรมีความจำเป็นที่จะต้องส่ง หรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของ กรมศิลปากร เช่น โบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้น ออกนอกราชอาณาจักรไปยังต่างประเทศเพื่อให้ ทำการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ซ่อมแซม หรือประกอบ เนื่องจากประเทศไทยเรายังไม่มีเครื่องมือ ที่สามารถวิเคราะห์ วิจัย ได้ในบางเครื่อง ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้ส่งชิ้นส่วนของ โบราณวัตถุที่ได้จากการขุดค้นจากแหล่งโบราณคดีไปให้มหาวิทยาลัยโอทาโก ประเทศนิวซีแลนด์ ทำการศึกษา วิเคราะห์ เพื่อแสวงหาข้อมูลวิชาการด้านโบราณคดีชิ้นส่วนโบราณวัตถุที่ส่งออกไปนั้น จำเป็นต้องไปพบหรือกระทำการตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และไม่สามารถนำชิ้นส่วนโบราณวัตถุดังกล่าวกลับคืน มาได้ดั้งเดิม แต่สิ่งที่ได้คือข้อมูลความรู้หรือรายงานทางวิชาการ ดังนั้น ในมาตรานี้ได้เปิดช่องไว้ว่า หากชิ้นส่วน ของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุต้องนำไปแปรสภาพ หรือทำลายไปโดยกระบวนการวิเคราะห์หรือการวิจัย อธิบดีกรมศิลปากรจะอนุญาตให้ส่งหรือนำออกไปโดยไม่ต้องนำกลับก็ได้

มาตรา ๒๔

บทบัญญัติมาตรานี้ได้กำหนดเรื่องของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของ แผ่นดินนั้น เอกชนไม่สามารถเป็นเจ้าของครอบครองได้ หากพบหรือเก็บได้ต้องส่งมอบแก่กรมศิลปากร ผู้เก็บได้ และส่งมอบมีสิทธิได้รับเงินรางวัลหนึ่งในสามของค่าแห่งทรัพย์สินนั้น

ดังนั้น โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินต้องมีลักษณะ ดังนี้

- ๑) โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้ง ไว้ราชอาณาจักร หรือในบริเวณเขต เศรษฐกิจจำเพาะ
- ๒) โดยพฤติการณ์ไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นได้
- ๓) ที่ที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุจะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของ บุคคลใดหรือไม่ก็ตาม

กฎหมายกำหนดให้ผู้เก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ต้องส่งมอบให้

- พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมแต่งตั้งให้เป็นพนักงาน เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายโบราณสถานฯ
- พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ส่งมอบมีสิทธิได้รับรางวัลไม่เกินหนึ่งในสามแห่งค่าของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ส่งมอบนั้น

การพิจารณากำหนดค่าของทรัพย์สินและเงินรางวัล อธิบดีกรมศิลปากรจะแต่งตั้งคณะกรรมการจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน เพื่อพิจารณากำหนดค่าของทรัพย์สินและเงินรางวัล หากผู้เก็บได้ไม่พอใจในเงินรางวัลที่คณะกรรมการพิจารณากำหนดก็สามารถอุทธรณ์การกำหนดค่าของทรัพย์สินนั้นต่ออธิบดีกรมศิลปากรภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันทราบการกำหนดค่าของทรัพย์สินนั้น คำวินิจฉัยของอธิบดีถือเป็นที่สุด

มาตรา ๒๔ ทวิ

กำหนดเพิ่มเติมเรื่องของการขอรับใบแทนใบอนุญาต กรณีที่ใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ สูญหายหรือถูกทำลาย

มาตรา ๒๕

ข้อความเดิม คือ กำหนดให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน นอกจากนี้ การประกาศจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขึ้น ณ ที่ใดหรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือการถอนสภาพพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๖

ยกเลิกข้อความเดิมซึ่งไม่ได้กำหนดให้เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินไว้ ณ สถานที่อื่นใด ดังนั้น จึงได้มีการใช้ข้อความใหม่ โดยเพิ่มให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจอนุญาตให้เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไว้ที่พิพิธภัณฑสถานอื่น วัด หรือสถานที่ของทางราชการก็ได้ในกรณีที่ไม่อาจหรือไม่สมควรนำมาเก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เหตุผลที่ได้กำหนดไว้เช่นนี้เนื่องจากปรากฏว่าโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินซึ่งชาวบ้านหรือวัด พบหรือเก็บได้ เช่น พบในขณะที่ไถนา หรือพระภิกษุสงฆ์พบในขณะที่กำลังทำการก่อสร้างในวัด ปัญหาที่กรมศิลปากรประสบหรือผู้พบหรือผู้เก็บได้จะไม่ยอมส่งมอบให้กับกรมศิลปากรและมักจะเก็บไว้เอง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย การที่กฎหมายกำหนดให้ส่งมอบก็เพื่อประโยชน์ของชาติ กล่าวคือ กรมศิลปากรได้ศึกษา วิเคราะห์ โบราณวัตถุที่มีผู้พบหรือเก็บได้ทำให้ได้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีอันมีค่าอย่างสูงยิ่ง บางครั้งผู้พบหรือเก็บได้ นอกจากจะไม่ยอมส่งมอบแล้ว บางครั้งก็ขายให้กับพ่อค้าซึ่งรับซื้อไว้เพื่อจำหน่ายให้ชาวต่างชาติ โบราณวัตถุบางชิ้นไม่ปรากฏมาก่อนหรือไม่เคยพบมาก่อน

ดังนั้น จึงได้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่ว่าด้วยการให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้เก็บรักษาโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินไว้ที่พิพิธภัณฑสถานอื่น (ที่มีใช้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ) วัดหรือสถานที่ของทางราชการก็ได้ เช่น กรณีที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากรเก็บรักษาโบราณวัตถุบางชิ้นที่ได้จากการขุดขณะที่นักศึกษาศึกษาปฏิบัติภาคสนาม หรือในกรณีที่อนุญาตให้กระทรวงกลาโหมเก็บรักษาสิ่งโศกของเหลือ ๒ ตัวไว้ได้ หรือกรณีที่วัดพบโบราณวัตถุในบริเวณวัด ซึ่งวัดไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของวัด โบราณวัตถุนั้นตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ซึ่งต้องส่งมอบให้กรมศิลปากรเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แต่วัดต้องการเก็บรักษาไว้เองวัดก็ต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรก่อนจึงจะเก็บรักษาไว้ได้ บรรดาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน กรมศิลปากรต้องจัดทำทะเบียน และผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เก็บรักษาดังกล่าวข้างต้น ต้องปฏิบัติตามระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการเก็บรักษา และนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปตั้งแสดง ณ สถานที่อื่นใดเป็นการชั่วคราว พ.ศ. ๒๕๓๕

ในการพิจารณาอนุญาตนั้นอธิบดีกรมศิลปากรอาจให้ผู้ขออนุญาตเก็บรักษาประกันภัยโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุดังกล่าว หรือในกรณีที่ผู้ขออนุญาตเป็นส่วนราชการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ อธิบดีกรมศิลปากรอาจยกเว้นการประกันภัยหรือให้มีการประกันภัยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

หากอธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปตั้งแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว หรือมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อซ่อมแซมหรือบูรณะ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุดังกล่าวก็ควมได้เก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในขณะที่ตั้งแสดงชั่วคราวหรือซ่อมแซม บูรณะ

มาตรา ๒๘ – มาตรา ๓๐

เรื่องกองทุนโบราณคดี ซึ่งในเรื่องนี้ไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่ประการใดยังคงวัตถุประสงค์เดิมว่าจัดตั้งกองทุนโบราณคดีนี้ไว้สำหรับใช้จ่ายในกิจการที่เป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑ

ที่มาของเงินกองทุนโบราณคดี ประกอบด้วย

๑) เงินที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ คือ เงินค่าเข้าชมโบราณสถานหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรวมทั้งค่าบริการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ (ค่านายานพาหนะที่อนุญาตให้เข้าไปในโบราณสถานและค่าใช้จ่ายที่ปักหรือพื้นที่ในโบราณสถาน)

นอกจากนี้คือ เงินค่าธรรมเนียมในการขอใบอนุญาตส่งหรือนำโบราณวัตถุออกนอกราชอาณาจักร และใบอนุญาตค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ รวมทั้งค่าธรรมเนียมต่ออายุใบอนุญาตและขอรับใบแทนใบอนุญาต

๒) เงินผลประโยชน์อันเกิดจากโบราณสถาน คือ เงินผลประโยชน์ที่เกิดจากการที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้บุคคลใดเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อผลประโยชน์ในบริเวณโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว และโบราณสถานที่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งผู้ได้รับอนุญาตต้องจ่ายเงินผลประโยชน์ให้แก่กรมศิลปากรเพื่อนำสมทบเข้ากองทุนโบราณคดี ได้แก่ เงินค่าสิทธิ ค่าตอบแทนและค่าธรรมเนียมอื่น

ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้บริษัทเอกชนเข้ามาดำเนินกิจการรื้อสร้างพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี บริษัททำสัญญาระยะยาวกับกรมศิลปากร โดยบริษัทจัดสร้างรื้อสร้างพร้อมสถานี เมื่อสร้างเสร็จบริษัทจะเก็บรายได้ค่าขึ้นรื้อสร้างจากประชาชนที่ต้องการขึ้นไปยังสถานีบนพระนครคีรี เป็นระยะเวลา ๓๐ ปี โดยบริษัทจ่ายค่าตอบแทนให้แก่กรมศิลปากรเป็นงวด ๆ เมื่อครบ ๓๐ ปีแล้วกรรมสิทธิ์ในรื้อสร้าง/สถานีที่จัดสร้างขึ้นจะตกเป็นของกรมศิลปากร

๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ ได้แก่ เงินที่มีผู้บริจาคให้สำหรับบูรณะซ่อมแซมโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ ซึ่งเงินนี้จะต้องนำส่งเข้ากองทุนโบราณคดี และหากผู้บริจาคหรือผู้อุทิศให้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการบริจาคไว้ กรมศิลปากรก็ต้องนำไปใช้จ่ายให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาค อาทิ กรณีบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด บริจาคเงินให้กรมศิลปากรนำไปใช้จ่ายในการซ่อมแซมหุ่นกระบอกที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือบริษัทมอนซานโต้ จำกัด บริจาคเงินให้กรมศิลปากรใช้สำหรับบูรณะโบราณสถาน

๔) เงินทุนกองกลางเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งกรมศิลปากรมีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

เดิมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้บัญญัติให้บรรดาเงินทั้งหลายที่เก็บได้ตามที่กฎหมายนี้กำหนด หรือเงินที่มีผู้บริจาคให้หรือทำพินัยกรรมยกให้ให้นำไปสมทบเป็น**เงินทุนกองกลาง** หรือถ้าหากพิพิธภัณฑสถานใดเก็บเงินได้เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งนั้น ๆ ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนโบราณคดี จึงมีแต่เงินทุนกองกลางหรือเงินทุนเฉพาะดังกล่าว สำหรับอำนาจในการอนุมัติเงินทุนกองกลางหรือเงินทุนเฉพาะ เป็นอำนาจของรัฐมนตรีโดยอธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสรรเงินทุนกองกลางหรือเงินทุนเฉพาะไปใช้จ่ายในทางใด ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้

นอกจากนี้ รัฐมนตรีมีอำนาจอนุมัติให้อธิบดีจ่ายเงินทุนกลางหรือจากเงินทุนอย่างอื่นที่ได้มอบไว้ให้อธิบดี เพื่อจ่ายเป็นเงินรางวัลในกรณีที่มีบุคคลใดมาแจ้งว่าโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุซึ่งไม่มีเจ้าของอยู่ ณ ที่ใด

ดังนั้น ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงได้บัญญัติให้ “เงินทุนกองกลาง” และ “เงินทุน” ตามกฎหมายโบราณสถานฯ ฉบับปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ที่ถูกยกเลิก แต่เงินทุนดังกล่าวที่ยังมีอยู่ให้มาเป็นกองทุนโบราณคดี

สำหรับการเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีนั้น กฎหมายโบราณสถานฯ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้กำหนดให้รัฐมนตรีหรือกระเปาะซึ่งปัจจุบันนี้ คือ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการเก็บรักษาและจ่ายเงินกองทุนโบราณคดี พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งระเบียบฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ของการเบิกจ่ายและเก็บรักษาเงินกองทุนโบราณคดี โดยอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งจ่ายเงินกองทุนโบราณคดีภายในกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว ซึ่งจะแตกต่างจากพระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติโดยให้อธิบดีรับผิดชอบในการจัดสรรว่าจะใช้จ่ายเพื่อการใดที่เป็นประโยชน์แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้ รวมทั้งการจ่ายเป็นเงินรางวัลแก่ผู้ที่มาแจ้งว่ามีโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่ไม่มีเจ้าของตั้งอยู่หรืออยู่ ณ ที่ใด

มาตรา ๓๐ ทวิ, มาตรา ๓๐ ตริ, มาตรา ๓๐ จัตวา และมาตรา ๓๐ เบญจ

ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้เพิ่มเติมเรื่องของการพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งเดิมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มิได้บัญญัติไว้

ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๐๘ ได้กำหนดโทษจำคุกและโทษปรับหรือทั้งจำทั้งปรับในกรณีที่ทำการค้าหรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุโดยไม่ได้รับอนุญาต และกรณีส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาต

ดังนั้น ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ จึงได้บัญญัติให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตครั้งละไม่เกิน ๖๐ วัน สำหรับผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด แต่ถ้ามีการฟ้องผู้รับใบอนุญาตต่อศาลว่า ได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้

ผู้รับใบอนุญาตที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ในระหว่างที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตไม่ได้

ต่อมาเมื่อคดีถึงที่สุดว่า ผู้ขอรับใบอนุญาตกระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้

ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ไม่ได้ จนกว่าจะพ้น ๒ ปี นับแต่วันที่ ถูกเพิกถอนใบอนุญาต

ผู้ถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่ง ซึ่งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด การอุทธรณ์นั้นไม่มีผลให้คำสั่งพักใช้หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้รับการทูลเกล้าการบังคับ

คำสั่งพักใช้ และคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาและโฆษณา ในหนังสือพิมพ์หรือโดยวิธีอื่นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๑ - มาตรา ๓๙

บทกำหนดโทษได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษ โดยปรับอัตราโทษให้สูงขึ้น และปรับแก้บทกำหนดโทษให้ครอบคลุมถึงผู้ซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสีย หรือรับซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้ โดยประการใด ๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้มาจากการเก็บจากที่ซ่อนหรือฝัง หรือทอดทิ้ง โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้แล้วเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ เป็นของตนหรือของผู้อื่นโดยไม่ส่งมอบให้แก่กรมศิลปากร

เหตุผลที่มีการเพิ่มเติมมาตรานี้ เนื่องจากเคยมีกรณีร้านค้าโบราณวัตถุแฉวริเวอร์ซิตี มีโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินอยู่ในร้านโดยตั้งแสดงไว้เพื่อจำหน่าย พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายโบราณสถานฯ ไปตรวจร้านค้าได้พบเข้าจึงยึดไว้เนื่องจากเป็นโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน เมื่อถึงขั้นของการดำเนินคดีปรากฏว่า พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเนื่องจากเจ้าของร้านโบราณวัตถุดังกล่าวได้ต่อสู้ว่า มิได้เป็นผู้เก็บได้ ซึ่งมาตรา ๓๑ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ และใช้ความใหม่แทนนั้นได้บัญญัติว่า “ผู้ใดเก็บได้ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังไว้หรือทอดทิ้ง ศิลปวัตถุอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุนั้น เป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เจ้าของร้านค้าได้ยืนยันว่ามีได้เก็บได้ แต่ได้รับซื้อจากผู้ที่มาเสนอขายโดยที่ตนเองรับซื้อไว้ โดยสุจริต เปิดเผย และไม่ทราบว่าโบราณวัตถุชิ้นดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

ดังนั้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการเพิ่มเติมมาตรา ๓๑ ทวิ ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังกล่าวข้างต้น

นอกจากนี้ ถ้าหากกระทำซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสีย หรือรับซื้อ รับจํานำ หรือรับไว้ โดยประการใด ๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เก็บได้ดังกล่าวข้างต้น ผู้กระทำได้ทำไปเพื่อการค้า ต้องถูกลงโทษหนักขึ้นคือจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (หากมิได้กระทำไปเพื่อการค้า โทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

สำหรับการกระทำต่อโบราณสถาน โดยการบุกรุก หรือทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ต้องระวางโทษ **จำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ** ซึ่งเดิมตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ กำหนดโทษจำคุกไว้ไม่เกินหกปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้ากระทำต่อโบราณสถานที่ยึดถือกรรมสิทธิ์ได้ประกาศขึ้นทะเบียนแล้ว โทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหกปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ปรับแก้โทษหนักขึ้นเป็นจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับกรณีที่ทำให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ยึดถือกรรมสิทธิ์ได้ประกาศขึ้นทะเบียนแล้วเสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า ทำให้ไร้ประโยชน์ หรือทำให้สูญหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่เดิมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ถูกยกเลิกโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ได้กำหนดโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหกปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ในส่วนของบทกำหนดโทษและใช้ความใหม่พร้อมทั้งปรับระดับโทษให้สูงขึ้น

จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยเราได้วางหลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการ ปกป้อง คุ้มครอง โบราณสถาน โบราณวัตถุ อันเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ทั้งที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และทรัพย์สินส่วนบุคคลตั้งแต่โบราณกาล แล้วพัฒนาปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมจนถึงปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีกฎหมายที่ปกป้องคุ้มครองมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ที่มีผลใช้บังคับขณะนี้ คือ “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔” และ “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕”

**บทที่ ๓ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๔
แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๕๓๕**

ดังกล่าวไว้ข้างต้นในบทที่ ๒ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗ และพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๖ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้มีการตราพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบางมาตราของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ดังนั้น หากนับย้อนระยะเวลาเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ จนถึงปัจจุบันนี้ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น ๕๔ ปีที่กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ๒ ฉบับดังกล่าวข้างต้นมีผลใช้บังคับ แต่ถ้าหากจะนับระยะเวลา ย้อนอดีตไปตั้งแต่ที่ประเทศสยามมีการตรากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรที่มีมาตั้งแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบันนี้รวมระยะเวลาทั้งสิ้นนานกว่า ๑๐๐ ปี ดังนั้น เห็นสมควรที่จะได้มีการรวบรวมประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น การปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีบทบัญญัติที่เป็นกฎหมายภายในประเทศรองรับพันธกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับมรดกศิลปวัฒนธรรมหลายฉบับ เช่น อนุสัญญายูเนสโก ๑๙๗๐ (อนุสัญญาว่าด้วยวิธีห้ามและป้องกันการนำเข้าส่งออก และโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทางวัฒนธรรมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. ๑๙๗๐) อนุสัญญายูนิคอน (อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมที่ถูกโจรกรรมหรือส่งออก โดยมีชอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. ๑๙๕๕) และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ ค.ศ. ๒๐๐๑ นอกจากนี้สมควรที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้น

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มี ๔๐ มาตรา และพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมบางมาตราของพระราชบัญญัติ ปี ๒๕๐๔ ซึ่งต่อไปในบทนี้ จะเรียกชื่อรวมพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับว่า “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕” ซึ่งเนื้อหาในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีอยู่ ๔๐ มาตรา แบ่งเป็น ๕ หมวด และบทเฉพาะกาล ดังนี้

- หมวด ๑ โบราณสถาน
- หมวด ๒ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
- หมวด ๓ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

หมวด ๔ กองทุนโบราณคดี

หมวด ๔ ทวี การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต

หมวด ๕ บทกำหนดโทษ

บทเฉพาะกาล

ระยะเวลา ๕๔ ปีที่ผ่านมาการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวไม่ว่ากรมศิลปากรซึ่งเป็นส่วนราชการที่ดูแลและบังคับใช้กฎหมายนี้ หรือส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวต่างก็ได้พบปัญหาอุปสรรคในประเด็นต่าง ๆ ของการบังคับใช้กฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ ปัญหาทั้งหลายในการบังคับใช้กฎหมายมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ปัญหาค่านิยม

๑.๑ นิยามคำว่า “โบราณสถาน”

ความหมายของคำว่า “โบราณสถาน” พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้ให้ความหมายว่า

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ที่โดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง โดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้หมายรวมถึงแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย (ข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕)

ความหมายของคำว่าโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ดังกล่าวข้างต้นมิได้อายุของโบราณสถานมาเป็นตัวกำหนดความเป็นโบราณสถาน คือ มิได้กำหนดว่าอายุ ๑๐๐ ปีหรือ ๗๕ ปี หรือ ๕๐ปี จึงจะเป็นโบราณสถาน แต่จะยึดเอาคุณค่าหรือประโยชน์ของอสังหาริมทรัพย์นั้นว่ามีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์ด้านศิลปะ หรือประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นหลักกล่าวคือความเป็นโบราณสถานนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหากมีองค์ประกอบตรงตามที่กฎหมายบัญญัติความหมายไว้ในบทนิยามแล้วอสังหาริมทรัพย์นั้นจะเป็นโบราณสถานทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีการประกาศว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นโบราณสถานแต่อย่างใด

ตัวอย่างอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นโบราณสถานโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของตัวอสังหาริมทรัพย์นั้น ตัวอย่างเช่น โบราณสถานโรงพิมพ์คุรุสภาซึ่งเป็นโรงพิมพ์แห่งแรกของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่บางลำภู(ติดกับวัดสังเวช) หากดูตามลักษณะการก่อสร้างของตัวอาคารโรงพิมพ์แล้วมิได้มีความงามด้านศิลปะแต่อย่างใด แต่หากดูหลักฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของอาคารโรงพิมพ์ปรากฏหลักฐานว่าเป็นโรงพิมพ์แห่งแรกของประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าโรงพิมพ์คุรุสภาเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์

ตัวอย่างอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นโบราณสถานโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะตัวอย่างเช่น อาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง ตั้งอยู่ที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ตออกแบบโดยนายอุดม สกุลพาณิชย์ สถาปนิกกองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ลักษณะของอาคารเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยนำรูปแบบบ้านโบราณของชาวบ้านเมืองถลางเมื่อสองร้อยกว่าปีมาแล้วมาเป็นแนวคิดในการออกแบบอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลาง และแบบดังกล่าวรวมทั้งอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถลางที่สร้างเสร็จแล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ได้รับรางวัลดีเด่นเหรียญทอง (GOLD MEDAL AWARD) จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังนั้น ลักษณะ

การก่อสร้างอาคารดังกล่าวเป็นที่ยอมรับว่ามีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์ด้านศิลปะ แสดงว่าอาคารดังกล่าวเป็นโบราณสถานแม้จะสร้างมาได้ไม่ถึง ๑๐๐ ปี และอดีตอธิบดีกรมศิลปากร (นายอาวุธ เงินชูกลิ่น) ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกลาง

ตัวอย่างอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นโบราณสถานโดยอายุของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ด้านโบราณคดี ตัวอย่างเช่น แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง ซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นประโยชน์ทางด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ซึ่งมีอายุเป็นพัน ๆ ปี

ปัญหาที่เกิดจากคำนิยาม “โบราณสถาน”

- ประชาชนส่วนใหญ่แม้กระทั่งส่วนราชการบางแห่งไม่เข้าใจและไม่สามารถทราบได้ว่าอสังหาริมทรัพย์ใดเป็นโบราณสถาน ตามความหมายที่พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ บัญญัติ บางรายเพิ่งมารับทราบเมื่อได้รับแจ้งประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานจากอธิบดีกรมศิลปากร บางกรณีเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่กรมศิลปากรพิจารณาแล้วเห็นว่ามีได้เป็นโบราณสถาน แต่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์นั้นเห็นว่าเป็นโบราณสถาน เกิดการโต้แย้งในประเด็นที่ว่า เป็นหรือไม่เป็นโบราณสถานจนถึงขั้นฟ้องชั้นศาลก็มี เช่นคดีวัดเล่งเน่ยยี่ ๑ หรือวัดมิ่งกรมกลาวาสที่ตั้งอยู่ที่ถนนเจริญกรุง วัดเล่งเน่ยยี่จะปรับปรุงบริเวณพื้นที่วัดปรากฏว่าด้านหน้าวัดทางซ้ายมือมีเจดีย์อยู่องค์หนึ่งซึ่งทางวัดจะรื้อออก วัดได้แจ้งไปยังญาติของผู้สร้างเจดีย์ดังกล่าวว่าให้มานำอัฐิที่บรรจุในเจดีย์ดังกล่าวออกเพื่อวัดจะได้รื้อเจดีย์ปรับปรุงพื้นที่วัด ปรากฏว่าญาติที่ได้รับแจ้งไม่ยินยอมให้วัดรื้อถอนโดยให้เหตุผลว่าเจดีย์ดังกล่าวเป็นโบราณสถานและเก็บอัฐิของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญด้านประวัติศาสตร์ กรมศิลปากรยืนยันว่าเจดีย์นั้นไม่ได้มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ไม่เป็นโบราณสถาน คดีนี้ยังไม่เสร็จสิ้นอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด อีกรายหนึ่งเกิดขึ้นที่จังหวัดเพชรบุรี เจ้าของที่ดินไถซากเจดีย์ที่อยู่ในบริเวณที่ดินของตนโดยบอกว่าไม่ทราบว่าเป็นดินนั้นเป็นโบราณสถาน ไม่ได้มีเจตนา

- นิยามของคำว่า “โบราณสถาน” ที่บัญญัติว่า “...โดยอายุ...” นั้นไม่ได้กำหนดว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นต้องมีอายุเท่าใดจึงจะถือว่าเป็นอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นโบราณสถาน

- พระบรมราชานุสาวรีย์ อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญของชาติ อนุสรณ์สถานแห่งชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ทางด้านประวัติศาสตร์เป็นโบราณสถานหรือไม่

- ไม่มีการบัญญัติความหมายของคำว่า แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์

- ความหมายของคำว่า “โบราณสถาน” ได้รองรับหรือสอดคล้องกับความหมายของคำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” (Cultural Property) หรือ “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Heritage) ในอนุสัญญายูเนสโก ค.ศ. ๑๙๗๐ อนุสัญญายูนิโค ค.ศ. ๑๙๙๕ และอนุสัญญาคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ ค.ศ. ๒๐๐๑ หรือไม่ หากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาโบราณสถานดังกล่าว

๑.๒ นิยามคำว่า “โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ”

ความหมายของคำว่า “โบราณวัตถุ” หมายความว่า สสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ชากมนุษย์ หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ทางศิลป ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

ความหมายของคำว่า “ศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีต และมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ

จากความหมายที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่าความหมายของคำว่า “โบราณวัตถุ” และ “ศิลปวัตถุ” มิได้ใช้อายุมาเป็นตัวกำหนดความเป็นโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุแต่ประการใด กฎหมายยึดหลักความมีคุณค่าหรือประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี แม้ในนิยามจะกำหนดว่า “สังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ” แต่ไม่ได้กำหนดว่าโบราณนั้นต้องอายุเท่าใด

สำหรับคำว่า “ศิลปวัตถุ” กฎหมายยึดหลักว่าทำด้วยฝีมือ ด้วยความความประณีต และความมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ ดังนั้น สังหาริมทรัพย์ที่เพิ่งทำขึ้นเมื่อไม่นานแต่ทำด้วยฝีมือประณีต และยอมรับกันว่ามีคุณค่าสูงในทางศิลปะ ยังไม่เป็นโบราณวัตถุเป็นเพียงศิลปวัตถุ เมื่อระยะเวลาผ่านไปศิลปวัตถุเหล่านี้จะมีฐานะเป็นโบราณวัตถุ แต่โบราณวัตถุอาจเป็นทั้งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุด้วย ทั้งนี้เนื่องจากโบราณวัตถุชิ้นนั้นทำขึ้นด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ อาทิ พระแสงดาบที่ได้จากกรุวัดราชบูรณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันจัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระแสงดาบเล่มดังกล่าวเป็นโบราณวัตถุในขณะเดียวกันก็เป็นศิลปวัตถุด้วย เนื่องจากฝักและด้ามของดาบทำด้วยทองคำฝังเพชรพลอยงามมากฝีมือช่างทองสมัยอยุธยา

ตัวอย่างโบราณวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเช่น ศิลปินจิตรกรรมฝาผนังในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม พระพุทธรูปหินขัด และโบราณวัตถุทั้งหลายที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในสังกัดกรมศิลปากร ซึ่งโบราณวัตถุดังกล่าวเป็นโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

ปัญหาที่เกิดจากคำนิยาม “โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ”

- ความหมายของคำว่า “ศิลปวัตถุ” ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ปัจจุบันนี้ ทำให้ศิลปวัตถุบางประเภทไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย อาทิเช่นวัตถุบางชิ้นมีคุณค่าทางศิลปะแต่ไม่ได้ทำขึ้นด้วยฝีมืออย่างประณีต เช่น ภาพเขียนตามลัทธิเซ็นหรือภาพเขียนเชิงนามธรรม (Abstract) หรืองานศิลปะที่ใช้สื่อผสมในการสร้างสรรค์ผลงาน หรือภาพเสกต์ต้นแบบ เป็นต้น

- ความหมายของคำว่า “โบราณวัตถุ” ที่ว่า “สังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ...” แต่ไม่ได้บอกอายุว่าเท่าใดถึงเป็นของโบราณ เมื่อไปศึกษาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต ให้ความหมายของคำว่า “ของโบราณ” นั้นต้องอายุ ๑๐๐ ปีขึ้นไป แต่ในพระราชบัญญัติโบราณสถานมิได้กำหนดอายุ

- พิกัดอัตราศุลกากรกำหนดว่าโบราณวัตถุนั้นต้อง ๑๐๐ ปี ขึ้นไป หากอายุไม่ถึง ๑๐๐ ปีก็ไม่อยู่ในพิกัดฯ ซึ่งกรมศุลกากรไม่ส่งให้กรมศิลปากรตรวจ

- ซากสัตว์ที่จะเป็นโบราณวัตถุจำเป็นต้องเป็นซากสัตว์ที่เป็นประโยชน์ด้านประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี กรณีซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ เช่น ซากฟอสซิล ซากไม้กลายเป็นหิน ซากไดโนเสาร์เป็นวัตถุที่เกี่ยวกับบรรพชีวินวิทยา (Palaeontology) ซึ่งปัจจุบันนี้อยู่ในความคุ้มครองของพระราชบัญญัติคุ้มครองซากสัตว์ดึกดำบรรพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วดังนั้นคำว่า “ซากสัตว์” ในกฎหมายโบราณสถานฯ จึงควรกำหนดให้ชัดเจน เช่น ซากสัตว์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นต้น

- ความหมายของคำว่า “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” ได้รองรับหรือสอดคล้องกับนิยามของคำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” (Cultural Property) หรือ “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Property) ในอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมหลายฉบับที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคี

๒. การประกาศขึ้นทะเบียน

๒.๑ การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน

- กฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีกรมศิลปากรเห็นสมควรและมีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถานโดยให้ถือว่าเขตโบราณสถานนั้นเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ รวมทั้งอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจที่จะประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมการขึ้นทะเบียนโบราณสถานได้ทั้งนี้ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ หากโบราณสถานที่จะประกาศขึ้นทะเบียนนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย

อธิบดีกรมศิลปากรต้องแจ้งการประกาศขึ้นทะเบียนและการกำหนดเขตโบราณสถานนั้นเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นทราบหากเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานโดยชอบด้วยกฎหมายไม่พอใจในการที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานหรือกำหนดเขตที่ดินของตนเป็นเขตโบราณสถาน ต้องยื่นคำร้องต่อศาล (ศาลปกครอง) ภายในระยะเวลา ๓๐ วันนับแต่วันที่อธิบดีกรมศิลปากรแจ้งให้ทราบ เพื่อขอให้ศาลเป็นผู้พิจารณาตัดสินและมีคำสั่งให้อธิบดีกรมศิลปากรระงับการขึ้นทะเบียนหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถานแล้วแต่กรณี แต่ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานหรือที่ดินนั้นไม่ร้องขอต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือศาลมีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องของเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย อธิบดีกรมศิลปากรดำเนินการขึ้นทะเบียนหรือกำหนดเขตที่ดินเป็นเขตโบราณสถานแล้วแต่กรณี โบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนและหรือกำหนดเขตที่ดินเป็นเขตโบราณสถาน กรรมสิทธิ์ในตัวโบราณสถานหรือที่ดินนั้นยังคงเป็นของเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย เพียงแต่มีเงื่อนไขบางประการที่กฎหมายกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด อาทิเช่น โบราณสถานชำรุด หักพังเสียหายไม่ว่าด้วยการประการใด ๆ ให้แจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีกรมศิลปากรทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันชำรุดเสียหาย หักพัง กรณีที่จะซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้าย โบราณสถาน หรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือขุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถาน ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือหรือกระทำตามคำสั่งอธิบดีกรมศิลปากร การโอนกรรมสิทธิ์โบราณสถานผู้โอนจะต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีกรมศิลปากรทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันโอน เป็นต้น นอกจากนี้ การที่จะปลูกสร้างอาคารในเขตของโบราณสถานหรือที่ดินที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากรก่อนจะปลูกสร้าง หากปลูกสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งให้ระงับการก่อสร้างและให้รื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารนั้นภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ถ้าขัดขืนไม่ระงับการก่อสร้างหรือรื้อถอนอาคารหรือส่วนของอาคารตามคำสั่งอธิบดีกรมศิลปากร มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน และอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจดำเนินการรื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารนั้นได้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ปลูกสร้างอาคารไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือดำเนินคดีแก่ผู้รื้อถอนไม่ว่าด้วยประการใดเจ้าของต้องขณสัมภาระที่ได้จากการรื้อถอนออกไปจากเขตโบราณสถานภายในสิบห้าวันนับแต่วันรื้อถอนเสร็จ ถ้าไม่ขณย้ายออกไปภายในเวลาที่กำหนดอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจจัดการขายทอดตลาดสัมภาระที่ได้จากการรื้อถอนเงินที่ได้มาหักเป็นค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนและการขนย้ายหากเงินยังเหลือก็คืนให้แก่เจ้าของสัมภาระนั้น

อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือบุคคลใด ๆ ทำการซ่อมแซมหรือกระทำด้วยประการใด ๆ กับโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้วและมีเจ้าของ ทั้งนี้ เพื่อบูรณะหรือรักษาโบราณสถานนั้นไว้ให้คงสภาพเดิมแต่อธิบดีกรมศิลปากรต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานทราบก่อน

ปัญหาที่เกิดจากการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน

- ประชาชนทั่วไปไม่ทราบหลักเกณฑ์ วิธีการในการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และการกำหนดเขตที่ดินเป็นเขตโบราณสถาน และที่สำคัญคือไม่ทราบว่าพื้นที่ดินหรืออาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหรือเนินดินใดเป็นโบราณสถาน หรือขอบเขตของโบราณสถานมีแค่ไหนเพียงใด อาทิ โบราณสถานกำแพงเมืองคูเมืองเนินดินที่เป็นซากเจดีย์โบราณหรือแหล่งโบราณคดี

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานเห็นว่าการที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานของตนนั้นเป็นการรอนสิทธิ เพราะเจ้าของผู้ครอบครองจะดำเนินการใด ๆ ต่อโบราณสถานที่ถูกประกาศขึ้นทะเบียนต้องขออนุญาตอธิบดีกรมศิลปากร ดังนั้นเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายจึงมีการร้องต่อศาลมากขึ้นโดยเฉพาะวัดที่เป็นโบราณสถาน

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งโบราณสถานที่ประกาศขึ้นทะเบียนไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาโบราณสถานดังกล่าวเนื่องจากไม่มีการทดแทนผลประโยชน์หรือมาตรการส่งเสริมใด ๆ แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งโบราณสถานที่ถูกประกาศขึ้นทะเบียน

- การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากรล่าช้า ปัจจุบันนี้โบราณสถานที่ยังไม่ได้ประกาศขึ้นทะเบียนมีประมาณหกพันกว่าแห่งประกาศขึ้นทะเบียนได้เพียงสองพันกว่าแห่ง

- กรณีโบราณสถานที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนชำรุดเล็กน้อยและกรณีเร่งด่วนก็ต้องขออนุญาตอธิบดีกรมศิลปากรก่อนทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันการ สมควรแยกให้ชัดโดยกำหนดความหมายของคำว่าชำรุดเล็กน้อย คืออะไรอย่างไรถ้าชำรุดเสียหายเล็กน้อยและกรณีเร่งด่วนสมควรให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพเดิมโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อโบราณสถานและโครงสร้าง แล้วแจ้งให้อธิบดีกรมศิลปากรทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ซ่อมเสร็จ

- การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นต้องแจ้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานทราบ ปัญหาคือโบราณสถานหรือที่ดินที่จะประกาศกำหนดเขตโบราณสถานนั้นไม่สามารถติดตามหาตัวเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายได้

- มิได้มีการบังคับใช้กฎหมายโบราณสถานอย่างเคร่งครัด อาทิเช่น เมื่อแจ้งให้ผู้ที่ปลูกสร้างอาคารในเขตโบราณสถานโดยไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรระงับการก่อสร้างและให้รื้อถอนภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่ง ปรากฏว่ายังมีบางแห่งที่ไม่ระงับและไม่รื้อถอนจนล่วงเลยระยะหกสิบวันไปแล้วหรือบางแห่งก่อสร้างเสร็จไปแล้ว

๒.๒ การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุนั้น กฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติได้ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรซึ่งมีประโยชน์หรือมีคุณค่าเป็นพิเศษในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเช่นกัน

สำหรับโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินแผ่นดินที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรจะทำทะเบียนไว้ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ได้กำหนดว่าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรจะโอนกันไม่ได้ ถ้าจะโอนต้องออกเป็นกฎหมาย แต่ถ้าหากโบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันมากเกินต้องการ จะโอนได้โดยวิธีขาย หรือแลกเปลี่ยน เพื่อประโยชน์สำหรับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหรือให้เป็นรางวัลหรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นเท่านั้น แต่ทั้งนี้ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรต้องวางระเบียบในเรื่องดังกล่าวและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ มิได้กำหนดให้มีการแจ้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุทราบ ทั้งนี้เนื่องจากโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ไม่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรส่วนมากเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุของเอกชน การที่จะเข้าถึงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมหรือเห็นชอบจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น

โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น การที่จะซ่อมแซม แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง ต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากรและเงื่อนไขที่อธิบดีกรมศิลปากรกำหนด กรณีที่ชำรุด หักพัง เสียหาย สูญหาย หรือย้ายสถานที่เก็บรักษาผู้ครอบครองต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีกรมศิลปากรทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันชำรุด หักพังเสียหาย สูญหาย หรือย้าย กรณีที่มีการโอนต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือไปยังอธิบดีกรมศิลปากรภายในสามสิบวันนับแต่วันโอน ซึ่งต้องระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับโอนพร้อมวันเดือนปีที่โอน นอกจากนี้ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางพินัยกรรมหรือทางมรดกก็ต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ให้อธิบดีกรมศิลปากรทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับกรรมสิทธิ์

ปัญหาการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

- การเข้าถึงโบราณวัตถุและศิลปวัตถุของเอกชนหรือโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีคุณค่าเป็นพิเศษด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี เพื่อประกาศขึ้นทะเบียนนั้นค่อนข้างยาก โดยมากจะเป็นการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุของวัด อาทิ พระพุทธรูป หรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้ความยินยอมหรือยินดีให้อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียน

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณวัตถุและศิลปวัตถุโดยชอบด้วยกฎหมายที่กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนไม่แจ้งการชำรุด หักพัง สูญหาย และเสียหาย รวมทั้งการโอนกรรมสิทธิ์

- กฎหมายโบราณสถานฯ ได้ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตท้องที่ใดเป็นเขตสำรวจโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีอายุตั้งแต่สมัยอยุธยาขึ้นไปทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุและขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่มีคุณค่าเป็นพิเศษดังกล่าว โดยอธิบดีกรมศิลปากรวางหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแจ้งปริมาณ รูปพรรณ และสถานที่เก็บรักษาปรากฏว่ายังมีได้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวแต่อย่างใด

- กรณีการห้ามค้า พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ได้บัญญัติให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไม่ว่าขึ้นทะเบียนหรือไม่ หรือศิลปวัตถุที่ขึ้นทะเบียนแล้วสมควรสงวนไว้เป็นสมบัติของชาติเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปะวัตถุที่ห้ามทำการค้า ปรากฏว่ายังมีได้ดำเนินการ ในกรณีที่อธิบดีกรมศิลปากรเห็นว่าสมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจจัดซื้อไว้ได้ ขณะนี้มีการจัดซื้อโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ บางชิ้นกัน แต่หากราคาของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นสูงมากก็ไม่สามารถจัดซื้อได้เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ

๓. การกำหนดเขตโบราณสถาน

- พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเขตที่ดินนั้นเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ การให้อำนาจกำหนดเขตที่ดินดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมดูแลรักษาโบราณสถานอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการป้องกันไม่ให้เกิดอาคารสิ่งปลูกสร้างที่ก่อให้เกิดสภาพทัศนอุจาดต่อโบราณสถาน ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดเจนดังนี้ ตัวโบราณสถานเป็นไข่แดงบริเวณรอบไข่แดงคือไข่ขาวเป็นพื้นที่ดินโดยรอบตัวโบราณสถาน ดังนั้นเมื่อประกาศขึ้นทะเบียนตัวโบราณสถาน (ไข่แดง) อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจกำหนดเขตที่ดินรอบโบราณสถาน (ไข่ขาว) ตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถานและกฎหมายให้ถือว่าเขตดังกล่าวเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ผลที่เกิดขึ้นคือใครจะปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใด ๆ ในบริเวณไข่แดง (โบราณสถาน) และไข่ขาว (เขตโบราณสถาน) ไม่ได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร เพราะพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ กำหนดให้เขตโบราณสถานเป็นโบราณสถานด้วย

ตัวอย่างเช่น โบราณสถานปราสาทสามยอดที่จังหวัดลพบุรีหรืออธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานปราสาทสามยอด (ไข่แดง) และพื้นที่ดินโดยรอบโบราณสถานปราสาทสามยอด (ไข่ขาว) เป็นเขตโบราณสถาน ดังนั้น พื้นที่โดยรอบโบราณสถานปราสาทสามยอดถือว่าเป็นโบราณสถาน พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ห้ามมิให้มีการปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถานซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร

สำหรับในเรื่องโทษนั้น หากมีการปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถาน โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร หรืออธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตโดยมีเงื่อนไขแต่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกรมศิลปากรกำหนด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ในกรณีที่บุกรุกโบราณสถาน หรือทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งโบราณสถาน ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ นั้น กำหนดไว้ในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และเรื่องห้ามปลูกสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถานซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนนั้นกำหนดไว้ในมาตรา ๗ ทวิ ซึ่งเพิ่มเติมโดยข้อ ๑ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘

จากที่ได้ย้อนกลับไปศึกษาหลักฐานในเรื่องการกำหนดเขตโบราณสถานว่ากฎหมายในอดีตได้บัญญัติไว้อย่างไร ได้พบว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑน์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๖ มิได้มีบทบัญญัติในเรื่องการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน และการกำหนดเขตที่ดินเป็นเขตโบราณสถาน แต่จะมีบทบัญญัติให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรจัดทำบัญชีบรรดาโบราณสถานทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศสยามไม่ว่าโบราณสถานนั้นจะมีเจ้าของเป็นเอกชนหรือไม่มีเจ้าของ หรือเป็นทรัพย์สินแผ่นดิน รวมทั้งโบสถ์ วัดวาอาราม และสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นอันเกี่ยวกับศาสนา ดังนั้นก่อน ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เกิดคดีลักลอบขุดเจดีย์เพื่อเอากรุพระจากใต้ฐานเจดีย์โดยใช้วิธีขุดอุโมงค์จากพื้นดินใกล้องค์เจดีย์ไปยังกรุพระที่ฝังอยู่ในองค์เจดีย์ โดยโจรมิได้ทุบทำลายองค์เจดีย์แต่ประการใด คดีนี้ยัยการสั่งไม่ฟ้องเนื่องจากมิได้ทำลาย ทำให้โบราณสถานองค์เจดีย์เสียหาย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๙ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑน์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๖ ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้มีการตราพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ จึงได้มีบทบัญญัติในเรื่องการกำหนดเขตที่ดินเป็นเขตโบราณสถานดังที่กล่าวไว้ข้างต้นไว้ในมาตรา ๗ สำหรับบทบัญญัติในเรื่องห้ามปลูกสร้างอาคารเขตของโบราณสถานนั้นได้เพิ่มเติมเป็นมาตรา ๗ ทวิโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับ ๓๐๘ (ประกาศเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕)

ปัจจุบันนี้หากผู้ใดกระทำการฝ่าฝืนมาตรา ๗ ทวิ และมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ในเขตโบราณสถาน ซึ่งพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยนั้น เป็นการกระทำต่อโบราณสถานมีโทษตามที่กฎหมายกำหนดดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ปัญหาการกำหนดเขตโบราณสถานและการควบคุมการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างในเขตโบราณสถานหรือเขตใกล้ชิดโบราณสถาน

- การกำหนดเขตโบราณสถานที่มีพื้นที่กว้างใหญ่มากมีผลกระทบต่อ การควบคุมดูแลรักษา และผลกระทบกับเจ้าของที่ดินหรือผู้ครอบครองที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย
- กฎหมายมิได้กำหนดว่าอธิบดีกรมศิลปากรจะกำหนดเขตที่ดินที่จะประกาศเป็นเขตโบราณสถานได้แค่ไหนเพียงใด กฎหมายใช้คำว่า “ ..ตามที่อธิบดีเห็นสมควร ”
- ประชาชน ส่วนราชการ เอกชนไม่สามารถทราบหรือรู้ได้ว่าเขตโบราณสถานมีแค่ไหนเพียงใด เนื่องจากไม่มีหลักเขต ป้ายหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตโบราณสถาน ดังนั้นเมื่อประชาชนเข้าไปปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างในเขตโบราณสถานโดยไม่ทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตโบราณสถาน อาทิ กำแพงเมืองคูเมือง แหล่งโบราณคดี
- การปลูกสร้างอาคารฯ นอกเขตโบราณสถานแต่ปลูกสร้างบนที่ดินที่ใกล้ชิดติดโบราณสถาน พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ มิได้มีบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมการปลูกสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใกล้ชิดติดโบราณสถานหรือเขตโบราณสถาน ดังนั้นอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างหลายแห่งในประเทศไทยที่สร้างใกล้ชิดติดโบราณสถานมาก บางแห่งสูงกว่าจนข่มตัวโบราณสถาน เช่น เสาสูงกระจายสัญญาณ เสาวิทยุหรือปลูกสร้างอาคารทับหรือคร่อมตัวโบราณสถานซึ่งล้วนแต่เป็นการทำลายทำให้โบราณสถานเสื่อมค่า ทำให้เสียหาย หรือการสร้างอาคารสูงใกล้ชิดติดวัดที่เป็นโบราณสถาน ปัจจุบันนี้มีแต่มติคณะรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. ๒๕๑๘ กรมศิลปากร ยังสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่มีการจัดตั้งกระทรวงวัฒนธรรม) เสนอว่า การก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างบางอย่างใกล้เคียงโบราณสถาน เช่น ใกล้เคียงกับอนุสาวรีย์พระอู่โบสถ หรือบริเวณประวัติศาสตร์สถาน เป็นต้น ทำให้โบราณสถานหรือประวัติศาสตร์สถานอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติขาดความสง่างาม

เพราะถูกปิดบังด้วยอาคารที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ ในบางโอกาสโบราณสถานบางแห่งอาจหลุดพังเพราะได้รับความเสียหายในขณะที่กำลังมีการก่อสร้างอาคารซึ่งเป็นการขัดกับหลักเกณฑ์การสงวนรักษาโบราณสถาน กรมศิลปากรพิจารณาเห็นว่าต่อไปหากส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจใด มีการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างใกล้เคียงโบราณสถานดังกล่าวขอให้หารือกรมศิลปากรก่อน เพื่อประโยชน์ในการสงวนรักษาสम्บัติทางวัฒนธรรมของชาติให้ยั่งยืนงตลอดไป

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๑๘ ลงมติเห็นชอบด้วยและให้แจ้งกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ทราบ เพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ สร ๐๒๐๑/ว๕๗ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๘ และที่ สร ๐๒๐๑/ว๕๗ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๘)

- ในกรณีที่อธิบดีกรมศิลปากรใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ มาตรา ๗ ทวีสั่งรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างภายในเขตของโบราณสถานหรืออภิตกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียน โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจสั่งระงับการก่อสร้างและให้รื้อถอนอาคารหรือส่วนของอาคาร ถ้าหากขัดขึ้นไม่ดำเนินการตามที่อธิบดีกรมศิลปากรสั่ง อธิบดีมีอำนาจดำเนินการรื้อถอนได้โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือดำเนินคดีแก่ผู้รื้อถอนไม่ว่าด้วยประการใด นอกจากนี้ยังผิดฐานขัดคำสั่งพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย ปัญหาที่เกิดขึ้นคือค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนแม้ว่ากฎหมายโบราณสถานฯ กำหนดให้นำสัมภาระที่ได้จากการรื้อถอนขายทอดตลาดได้หากเจ้าของไม่มาขนย้ายสัมภาระที่รื้อถอนออกไปจากเขตโบราณสถานภายในสิบห้าวัน นับแต่วันรื้อถอนเสร็จ เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดให้หักเป็นค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน ถ้าเงินยังเหลือก็คืนเจ้าของ แต่ในกรณีที่เงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไม่พอที่จะจ่ายเป็นค่ารื้อถอนกรมศิลปากรต้องแบกรับภาระในส่วนที่ไม่พอซึ่งเป็นปัญหาให้กับกรมศิลปากรมาก

- อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายโบราณสถานฯ น่าจะมีอำนาจในลักษณะของอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

- แหล่งโบราณคดีใต้น้ำ เช่น แหล่งเรือจม หรือโบราณสถานที่ยังจมอยู่ใต้น้ำยังไม่มีนิยามความหมายที่ชัดเจน รวมทั้งการกำหนดเขตของโบราณสถานที่อยู่ใต้น้ำ

๔. การคุ้มครองโบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

๔.๑ การแบ่งประเภทโบราณวัตถุศิลปวัตถุ มีการแบ่งได้หลายแบบดังนี้

๑) การแบ่งโดยถือเอาลักษณะความเกี่ยวข้องของวัตถุ (ลักษณะของวัตถุ และการผลิต) แบ่งได้ดังนี้

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ได้แก่ พระพุทธรูป เทวรูป สวาง พระโพธิสัตว์ พระพิมพ์ ศิวลึงค์ ธรรมจักร รวมทั้งอุปกรณ์เกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ภาพพระบดินทร์พระธรรม เป็นต้น

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน (ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรม) ได้แก่ ทับหลัง ภาพสลักปูนปั้นประดับ ซ่อฟ้า ศิลจารึก หน้าบัน บราลี เสาอุกมะหวด

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องประดับ อาวุธ (สมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์) ได้แก่ ภาชนะดินเผา ลูกปัด กำไลหิน หินบด ผ้าโบราณที่มีลวดลายต่าง ๆ

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เป็นซากมนุษย์ ซากสัตว์ ได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ในแหล่งโบราณคดีบ้านเชียง หรือโครงกระดูกมนุษย์ในโบราณสถานหมู่บ้านโปรตุเกส นอกจากนี้มีกระดูกสัตว์ที่พบในแหล่งโบราณคดีหรือแหล่งประวัติศาสตร์ เช่น หอยขมตึกคำบรรพ์ เป็นต้น

๒) การแบ่งโดยถือเอาหลักกรรมสิทธิ์ ดังนี้

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หมายถึง โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เอกชนเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง และโบราณวัตถุศิลปวัตถุนั้นต้องไม่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หมายถึง โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เอกชนมิได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์

๓) การแบ่งโดยถือหลักการขึ้นทะเบียน ดังนี้

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่ขึ้นทะเบียน หมายถึง โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรพิจารณาเห็นว่า มีประโยชน์ หรือมีคุณค่าในทางศิลปะประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ แต่มิได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร อธิบดีกรมศิลปากร มีอำนาจประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้น

- โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน หมายถึง โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรมิได้ประกาศขึ้นทะเบียนกรณีนี้หมายถึง อธิบดีกรมศิลปากรมิได้ประกาศขึ้นทะเบียนเนื่องจากมิได้มีคุณค่าเป็นพิเศษ หรือมีคุณค่าเป็นพิเศษแต่อธิบดีกรมศิลปากรยังมิได้ประกาศขึ้นทะเบียน

สำหรับโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรไม่ว่าจะจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้ไปเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่ราชการ พิพิธภัณฑสถานอื่น วัด กรมศิลปากรจะ **จัดทำทะเบียน**

๔.๒ โบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ได้บัญญัตินิยามคำว่า “โบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินแผ่นดิน” แต่ในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้บัญญัติถึงกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ดังนี้

“โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อน หรือฝังหรือทอดทิ้งไว้ในราชอาณาจักร หรือในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ ไม่ว่าจะซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งจะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น...”

ดังนั้น โบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน คือ

๑) โบราณวัตถุที่ซ่อนหรือฝัง หรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ไม่มีผู้ใดสามารถอ้างเป็นเจ้าของได้ ไม่ว่าจะซ่อนหรือฝัง หรือทอดทิ้งไว้ในที่ซึ่งอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่

๒) โบราณวัตถุนั้นเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินมาตั้งแต่เริ่มแรก เช่น ทับหลังของปราสาทหินที่หลุดจากหน้าบัน ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมที่หลุดจากตัวโบราณสถาน

๓) โบราณวัตถุที่เอกชนเป็นเจ้าของได้แสดงเจตนาสละ หรือโอน หรือบริจาค หรือยกให้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

๔) โบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินหายและโดยพฤติการณ์ไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้

๕) โบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดอาญา ได้แก่กรณีที่มีการลักลอบส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักร โบราณวัตถุนั้นเป็นของกลางในคดีอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดและถูกเก็บรักษาไว้เป็นเวลานานไม่มีผู้ใดเรียกร้องเอาคืน

๔.๓ ผลทางกฎหมายกรณีโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

โบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๗ บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้ยึดทรัพย์สินของแผ่นดิน ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินหรือไม่” ศาสตราจารย์ประมุข สุวรรณศรี ได้อธิบายไว้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สินว่า ทรัพย์สินของแผ่นดินมี ๒ ประเภท ที่กฎหมายบัญญัติมิให้ยึด คือ

๑) ทรัพย์สินของแผ่นดิน (ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์) กฎหมายไม่ได้ห้ามการโอนแก่กัน อาทิ คอมพิวเตอร์ รถยนต์ราชการ ซึ่งมีไว้เพื่อใช้ในราชการ ส่วนราชการสามารถโอนขายได้ตามระเบียบที่กำหนด

๒) ทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินโอนแก่กันมิได้เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมายเฉพาะหรือพระราชกฤษฎีกา (ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๕) ทรัพย์สินของแผ่นดินจะตกเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินนั้น กฎหมายวางหลักไว้ ๒ ข้อ คือ เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์และใช้ทรัพย์สินนั้นเพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน(ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๔) ทรัพย์สินของแผ่นดินที่เป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินจะโอนกันได้เมื่อมีกฎหมายเฉพาะ หรือพระราชกฤษฎีกาบัญญัติให้โอน ดังนั้น หากมีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้โอนทรัพย์สินใดไปเป็นของเอกชนทรัพย์สินนั้นก็สิ้นสภาพการเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน

สำหรับโบราณวัตถุศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่อยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรจะโอนกันมิได้เว้นแต่จะออกเป็นกฎหมาย แต่ถ้ามีโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เหมือนกันและจำนวนมากเกินต้องการ อธิบดีกรมศิลปากรจะอนุญาตให้โอนโดยวิธีขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แห่งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หรือให้เป็นรางวัล หรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นก็ได้ อธิบดีกรมศิลปากรต้องวางระเบียบไว้และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๓) โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินจะนำมาค้ามิได้กล่าวคือ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ห้ามค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและโบราณวัตถุศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศห้ามค้า แต่กฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติห้ามค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีใช้ทรัพย์สินของแผ่นดิน โดยเด็ดขาด เพียงแต่กำหนดว่าผู้ใดจะค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีใช้ทรัพย์สินของแผ่นดินหรือโบราณวัตถุศิลปวัตถุที่ไม่ได้ประกาศห้ามค้าต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงจะค้าได้

๔) โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากร กฎหมายโบราณสถานฯ บัญญัติให้เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จะนำไปเก็บไว้ ณ ที่อื่นไม่ได้มีข้อยกเว้นว่ากรณีไม่อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษาในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

- หากมีความจำเป็นต้องไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่อื่น ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรก่อนและอธิบดีกรมศิลปากรจะอนุญาตให้เก็บรักษาไว้ เฉพาะที่ วัด สถานที่ของทางราชการ หรือพิพิธภัณฑ์อื่น

- กรณีอธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว

- กรณีที่อธิบดีกรมศิลปากรมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

- กรณีโบราณวัตถุและศิลปวัตถุมีเหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีกรมศิลปากรจะอนุญาตให้กระทรวง ทบวง กรมใดเป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุศิลปวัตถุบางชิ้นได้

ปัญหาเกี่ยวกับโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

- ไม่มีการกำหนดบทนิยามความหมายของคำว่า “โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน” ไว้ให้ชัดเจน

- การดำเนินคดีเกี่ยวกับผู้เก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้โดยพฤติการณ์ที่ไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของนั้นเป็นภาระของกรมศิลปากรที่จะต้องเป็นผู้นำเสนอว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินแทนที่จะเป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ยืนยันว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุชิ้นนั้นมีใช่ทรัพย์สินของแผ่นดิน มาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติม โดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ แตกต่างจากกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน และกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ได้บัญญัติมูลฐานที่กำหนดไว้ว่าต้องเกี่ยวกับความผิด ๗ ประการ คือ ยาเสพติด คอรัปชั่น สุลกากร ค่าหญิง ค่าเด็ก เจ้าพนักงานทุจริตฉ้อโกงประชาชน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เงินที่ได้จากการกระทำความผิด ๗ ประการดังกล่าวเป็นความผิด จำเลยต้องพิสูจน์ แต่มาตรา ๒๔ กฎหมายมิได้กำหนดว่าเป็นความผิดในตัวเอง ภาระการพิสูจน์โดยหลักกฎหมายอาญา โจทก์ต้องนำเสนอพิสูจน์ ระบบกฎหมายไทยเป็นระบบกล่าวหาฝ่ายที่กล่าวหาต้องพิสูจน์ แต่ก็มีกฎหมายหลายฉบับที่หลักการพิสูจน์ให้จำเลย เช่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายยผิดปกติ ผู้ถูกกล่าวหาต้องพิสูจน์ว่าร้ายยโดยสุจริต ดังนั้น การพิสูจน์เอาทรัพย์สินมาเป็นของแผ่นดินคงจะยาก การผลักภาระการพิสูจน์ให้เป็นของจำเลยหากทำได้จะทำให้รัฐดำเนินคดีได้เสียขาดมากขึ้น

- การส่งมอบโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เก็บได้จากที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งแล้วส่งมอบให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มักจะพบปัญหาในการตีความว่าผู้เก็บได้เบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นหรือไม่

ทั้งนี้ เพราะกฎหมายโบราณสถานฯ มาตรา ๒๔ มิได้กำหนดระยะเวลาในการส่งมอบเอาไว้เหมือนอย่างเช่นการเก็บทรัพย์สินหายตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ มาตรา ๑๓๒๓ ที่กำหนดให้บุคคลผู้เก็บได้ซึ่งทรัพย์สินหายต้องส่งมอบภายในสามวัน ถ้าหากไม่มอบภายในกำหนดเวลาที่จะไม่มีสิทธิได้รับรางวัล

- เรื่องของการโอนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการนั้นที่จริงแล้วจากการปฏิบัติงานของกรมศิลปากรที่ผ่านมาไม่ปรากฏว่ามีโบราณวัตถุที่มีลักษณะเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการแต่จะมีเพียงโบราณวัตถุประเภทเดียวกันที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเท่านั้น และไม่น่าที่จะโอนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้เป็นแรงงานแก่ผู้ขุดค้นทั้งนี้เนื่องจากผู้ขุดค้นจะได้รับค่าจ้างแรงงานเป็นตัว

เงินตามสัญญาจ้างอยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องมอบโบราณวัตถุให้เป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้น สำหรับส่วนที่กำหนดว่าให้เป็นรางวัลนั้นก็ไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าให้เป็นรางวัลในกรณีใดบ้าง ซึ่งควรจะกำหนดให้ชัดเจนว่าให้เป็นรางวัลแก่สถาบันที่ร่วมดำเนินการขุดค้นกับกรมศิลปากรเท่านั้น เนื่องจากเคยเกิดปัญหากรณีนักโบราณคดีของสถาบันที่ร่วมขุดค้นกับกรมศิลปากรเบียดบังเอาโบราณวัตถุที่กรมศิลปากรมอบให้ไปเป็นทรัพย์สินส่วนตัว

- การขออนุญาตเข้ามาทำการศึกษาวิจัยทางด้านโบราณคดีโดยนักวิจัยชาวต่างประเทศ กรมศิลปากรไม่มีบทกฎหมายที่บัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างประเทศหรือสถาบันต่างประเทศเข้ามาทำการศึกษาวิจัยด้านโบราณคดีในประเทศไทยอย่างชัดเจนซึ่งในการเข้ามาทำการศึกษาวิจัยจะระบุแต่เพียงให้นักวิจัยชาวต่างประเทศจะต้องปฏิบัติตามระเบียบสภาวิจัยแห่งชาติว่าด้วยการอนุญาตให้นักวิจัยชาวต่างประเทศเข้ามาทำการวิจัยในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๕ เท่านั้น หรือในกรณีกรมศิลปากรร่วมทำการวิจัยกับนักวิจัยหรือสถาบันวิจัยต่างประเทศก็จะมีการจัดทำบันทึกความตกลงร่วมกัน

๕. การค้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ มีได้บัญญัติห้ามค้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุโดยเด็ดขาดแต่ได้บัญญัติว่าใครจะทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรมิได้ประกาศห้ามทำการค้า ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร หรือได้รับอนุญาตจากผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากอธิบดีกรมศิลปากร กล่าวคือ อธิบดีกรมศิลปากรได้มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดยกเว้นกรุงเทพมหานครมีอำนาจออกใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต และการออกใบแทนใบอนุญาตให้ทำการค้าโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุได้ โดยให้ผู้ที่ประสงค์จะค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุยื่นคำขออนุญาตที่สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สำหรับผู้มีสถานที่ทำการค้าในเขตกรุงเทพมหานคร นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการและสมุทรสาคร กรณีที่มีสถานที่ทำการค้าในเขตจังหวัดอื่นให้ยื่น ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนั้น หากในจังหวัดนั้นไม่มีพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติให้ยื่น ณ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดใบอนุญาตมีอายุใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคมของปีทีออกใบอนุญาต

เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วผู้ได้รับอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่ที่เปิดเผยและเห็นได้ง่าย ในสถานที่ทำการค้า และต้องจัดทำรายการบัญชีโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของตน และรักษาบัญชีนั้นไว้ ณ สถานที่ทำการค้าและปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกรมศิลปากรกำหนด

ปัญหาเกี่ยวกับการค้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

- ประเทศไทยสมควรที่จะออกกฎหมายห้ามค้าโบราณวัตถุโดยเด็ดขาดหรือไม่หรือควรจำกัดในระดับหนึ่งซึ่งต้องดูว่าหากห้ามเด็ดขาดแล้วจะก่อให้เกิดตลาดมืดมากมายก็จะกลายเป็นผลลบ

- กรณีโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินค้าไม่ได้เด็ดขาดนั้น ประชาชนยังไม่ได้รับทราบทั่วกันว่าสังหาริมทรัพย์ใดเป็นโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สมควรที่กรมศิลปากรจะประกาศให้ประชาชนทราบทั่วกันว่าโบราณวัตถุใดเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้าเด็ดขาด เช่น โบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ชิ้นส่วนหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอายุตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นไป ประติมากรรมที่เกี่ยวข้องในศาสนา ศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียน แต่ทั้งนี้ไม่ได้ห้ามการโอนโดยทางมรดกหรือพินัยกรรม และสมควรที่จะไม่ห้ามการค้าศิลปวัตถุที่กรมศิลปากรมิได้ประกาศขึ้นทะเบียน

- กรณีที่มีผู้ผลิตสินค้าเลียนแบบโบราณวัตถุ สินค้าที่ผลิตมานั้นมิใช่โบราณวัตถุแน่นอน ถ้าผลิตเลียนแบบศิลปวัตถุ หากสินค้าชิ้นนั้นทำขึ้นด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ อาจเป็นศิลปวัตถุได้เช่นกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นคือสินค้าที่ผลิตขึ้นเลียนแบบโบราณวัตถุซึ่งบางชิ้นดูไม่ออกว่าเป็นโบราณวัตถุหรือทำขึ้นใหม่เป็นเหตุให้ผู้ค้าหลอกขายนักท่องเที่ยวว่าเป็นโบราณวัตถุจนมีกรณีที่นักท่องเที่ยวร้องเรียน สำหรับศิลปวัตถุชิ้นนั้นหากสินค้าที่ผลิตขึ้นมาไม่เข้าข่ายว่าทำด้วยฝีมืออย่างประณีต และมีคุณค่าสูงทางศิลปะก็ไม่ใช่ศิลปวัตถุ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ จะไม่เข้าไปบังคับใช้แต่อย่างใด พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงได้บัญญัติเรื่องการควบคุมการทำเทียม แต่กรมศิลปากรประกาศรายชื่อโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ ที่ควบคุมการทำเทียม แค่ ๙ รายการเท่านั้น (ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงปัจจุบัน)

๖. การส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร

พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ มิได้ห้ามการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร โดยเด็ดขาด หากใครประสงค์ที่จะส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไม่ว่าจะได้มีการประกาศขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ก็ตามออกนอกราชอาณาจักรต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร และต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงยกเว้น

การส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ได้บัญญัติไว้เป็น ๓ แบบ กล่าวคือ แบบแรกมาตรา ๒๒ เป็นการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรโดยเด็ดขาด คือไปแล้วไปกลับไม่กลับมา ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร ดังที่ได้กล่าวไว้ในย่อหน้าแรกข้างต้น และแบบที่สอง มาตรา ๒๓ การส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว คือไปแล้วไม่ไปกลับกลับมา กล่าวคือผู้ที่ส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดีกรมศิลปากรเมื่ออธิบดีกรมศิลปากรเห็นสมควรหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมวินิจฉัยให้ออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว โดยผู้ยื่นคำขอหรือผู้ส่งยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไข วิธีการและข้อกำหนดว่าด้วยการวางเงินประกันและหรือชำระค่าปรับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยการส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว อธิบดีกรมศิลปากรจะออกใบอนุญาตให้ส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้

หากอธิบดีกรมศิลปากรมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีกรมศิลปากรต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมให้เป็นที่สุด ต่อมาหากโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ขออนุญาตส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวมิได้ส่งหรือนำกลับเข้ามาภายในราชอาณาจักรตามวัน เดือน ปี ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ให้รับเงินประกันเป็นค่าปรับ

ตัวอย่างการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว เช่นการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปจัดแสดงในต่างประเทศตามช่วงระยะเวลาที่กำหนดเป็นการชั่วคราว

อนึ่งคำว่า “โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ” ในมาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๓ นั้นหมายถึงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนด้วย ไม่ว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นจะขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ก็ตาม

แบบที่สามคือ มาตรา ๒๓ ทวิ การส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรออกนอกราชอาณาจักรเพื่อการศึกษา การวิเคราะห์ การวิจัย การซ่อมแซม หรือประกอบ อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้เว้นแต่เป็นชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ต้องนำไปแปรสภาพหรือทำลายไปโดยกระบวนการวิเคราะห์หรือการวิจัย อธิบดีกรมศิลปากรจะส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องนำกลับก็ได้

ปัญหาการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือ ศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร

- การขออนุญาตส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรนั้น กรมศิลปากรออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาต ซึ่งกรมศิลปากรจะมีใบอนุญาตโดยในใบอนุญาตจะมีภาพถ่ายโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุแปะติดกับใบอนุญาต และมีตราตะกั่วพระพิฆเนศผูกติดกับโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่จะส่งออก ซึ่งกรมศุลกากรจะตรวจโดยคว่ำตัวโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตรงกับรูปภาพที่ติดในใบอนุญาตหรือไม่ กรมศุลกากรประสงค์จะให้กรมศิลปากรจัดข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบและมีความรู้ประสบการณ์ในการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุไปประจำที่สนามบินหรือด่าน เจ้าหน้าที่กรมศุลกากรไม่มีความรู้ในการที่จะตรวจพิสูจน์ว่าเป็นโบราณวัตถุหรือของทำเลียนแบบจนดูเหมือนและคล้ายของจริง แต่กรมศิลปากรยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากอัตรากำลังไม่เพียงพอ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติงานต้องมีประสบการณ์ในระดับหนึ่ง

- ตามที่พระราชบัญญัติโบราณสถานกำหนดว่าศิลปวัตถุที่มีอายุห้าปีและยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้องขออนุญาต เป็นปัญหามากเนื่องจากศุลกากรไม่สามารถรู้ได้ว่าศิลปวัตถุชิ้นอายุห้าปีหรือไม่ กรมศิลปากรเคยขอความร่วมมือจากผู้ผลิตให้ตีวันเดือนปีที่ผลิตลงบนเนื้อของศิลปวัตถุชิ้นแต่ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ผลิต ปัจจุบันจึงเป็นภาระอย่างมากที่กรมศิลปากรต้องพิจารณารับรองว่าศิลปวัตถุที่จะส่งออกนั้นมีอายุไม่เกินห้าปีและยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน เพื่อศุลกากรจะผ่านให้โดยไม่ต้องขออนุญาตส่งหรือนำออก

ปัญหาการส่งหรือนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรไทย

- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการส่งหรือนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร การประชุมในเวทีต่างประเทศ ประเทศไทยมักจะถูกโจมตี จากบางประเทศว่าประเทศไทยเป็นแหล่งรับซื้อและลักลอบค้าโบราณวัตถุที่ถูกโจรกรรมจากประเทศเพื่อนบ้าน ปัจจุบันทราบว่ากรมศิลปากรได้แก้ปัญหาโดยอาศัยและขอความร่วมมือจากกระทรวงพาณิชย์โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.๒๕๒๒ เพื่อออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง “การนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๔๗” ประกาศดังกล่าวกำหนดให้โบราณวัตถุที่มีถิ่นกำเนิดจากต่างประเทศตามประเภทที่กำหนดไว้ในประกาศดังกล่าว เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตนำเข้า และต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อประกอบการนำเข้า ซึ่งเรื่องนี้สมควรนำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ

- กรณีมีผู้ซื้อโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไทยที่ขายในต่างประเทศเพื่อนำกลับคืนสู่ประเทศไทย แม้พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ได้บัญญัติในเรื่องการส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไทยกลับคืนสู่ไทย แต่เจอปัญหาจากศุลกากรเรียกเก็บอัตราภาษีตามพิกัดค่อนข้างสูง หากได้มีการยกเว้นหรือผ่อนผันจะเป็น สิ่งดึงดูดให้โบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทยกลับคืนสู่มาตุภูมิ

๗. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นผู้มีอำนาจจัดตั้ง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรวมทั้งการถนอมสภาพ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาและกำหนดให้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ใน ความดูแลรักษาของกรมศิลปากร นอกจากนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดให้ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเสียค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่น รวมทั้งกำหนดข้อปฏิบัติ ในระหว่างเข้าชม

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของ กรมศิลปากรต้องเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใดไม่ได้

ขอยกเว้นในการที่จะไปเก็บรักษา ณ ที่อื่น ก็เก็บรักษาได้เฉพาะพิพิธภัณฑสถานอื่น วัด หรือสถานที่ ของทางราชการก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร ซึ่งขอยกเว้นมี ๔ กรณี คือ

๑) กรณีไม่อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และเมื่ออธิบดี กรมศิลปากรอนุญาตแล้วจะเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานอื่น วัด หรือสถานที่ของทางราชการก็ได้

๒) กรณีที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกไปจากพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติเพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

๓) กรณีอธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว

๔) กรณีโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีกรมศิลปากรจะอนุญาตให้ กระทรวง ทบวง กรมใดเป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นก็ได้

ปัญหาเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

- พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ที่ใช้บังคับในปัจจุบันไม่มีคำนิยามคำว่า “พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ” เห็นสมควรให้นิยามคำว่า “พิพิธภัณฑสถาน” และคำว่า “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ” เพื่อให้ คนทั่วไปเข้าใจได้ชัดเจนว่า พิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินั้นอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมศิลปากร

- อำนาจหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ปัจจุบันนี้ความหมายแคบ คือ การเก็บรักษา และนำออกแสดง

- ยังไม่มีการกำหนดในเรื่องการหักลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีให้แก่ผู้ทำคุณประโยชน์หรือบริจาค เงิน/ทรัพย์สินให้แก่ทางด้านพิพิธภัณฑ

- ยังไม่มีการกำหนดเรื่องพิพิธภัณฑที่ท้องถิ่น พิพิธภัณฑส่วนตัวหรือพิพิธภัณฑเอกชน และพิพิธภัณฑ ของหน่วยราชการ/รัฐวิสาหกิจ

- ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ กำหนดให้อธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุของเอกชนที่มีคุณค่าเป็นพิเศษด้านศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี แต่โบราณวัตถุหรือ ศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและเก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินั้นใช้คำว่า “ทำทะเบียน” ซึ่งยังมีได้มีการกำหนดค่านีไว้พระราชบัญญัติโบราณสถาน

- ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานการจัดระดับพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ เช่น ระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น เป็นต้น

๘. การคุ้มครองซากเรืออับปางและโบราณวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินจากแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ

ปัจจุบันนี้พระราชบัญญัติโบราณสถานไม่มีมาตรการในการคุ้มครองซากเรืออับปางเป็นพิเศษ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๙ มีสาระสำคัญในเรื่องของการประกาศกำหนดบริเวณหรือท้องที่ห้ามขุดค้นหรือบริเวณท้องทะเลที่ห้ามงมหาโบราณวัตถุ สมควรที่จะนำเอาสาระสำคัญดังกล่าวในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๙ มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ

ปัญหาเกี่ยวกับซากเรืออับปางและแหล่งโบราณคดีใต้น้ำ

- แหล่งโบราณคดีใต้น้ำบางแหล่งห่างจากฝั่งประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร ทั้งหมดอยู่นอกทะเลอาณาเขต ซึ่งไม่มีกฎหมายคุ้มครองปัจจุบันนี้มีแต่มาตรา ๒๔ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งหากบังคับใช้มาตรา ๒๔ กับแหล่งโบราณคดีใต้น้ำเราจะได้เฉพาะทรัพย์สิน/โบราณวัตถุเท่านั้น กรณีเขตเศรษฐกิจจำเพาะ จะนำมาตรา ๓๑ ในบทกำหนดโทษมาลงโทษกับการกระทำในเขตดังกล่าวไม่ได้ เพราะนอกราชอาณาจักร ยกเว้นกฎหมายอาญาซึ่งเป็นการกระทำผิดของคนไทย คือ ยกยอก การที่จะดำเนินคดีต่อการกระทำผิดในเศรษฐกิจจำเพาะต้องนำสาระในมาตรา ๓๑ ไปบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา หรือเอามาตรา ๘ ในกฎหมายอาญาไปบัญญัติไว้ในกฎหมายโบราณสถานฯ

- ปัจจุบันนี้ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ ซึ่งยูเนสโกได้จัดทำขึ้นในการประชุมระหว่างประเทศ เมื่อ ปี ค.ศ. ๒๐๐๑ ประเทศไทยยังไม่เข้าเป็นภาคี เมื่อหลาย ๆ ปีมาแล้วกระทรวงวัฒนธรรมได้มอบหมายให้กรมศิลปากรพิจารณาศึกษาข้อดี-ข้อเสียในการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคี ซึ่งไม่ทราบว่ากรมศิลปากรได้พิจารณาศึกษาเสร็จสิ้นหรือไม่ ขณะเดียวกันสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เคยพิจารณาแล้วให้ความเห็นว่าหากประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับนี้ ต้องปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ เพื่อให้มีบทบัญญัติรองรับข้อบทในอนุสัญญาดังกล่าวขณะนี้ พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ มีเพียงมาตรา ๒๔ มาตราเดียว ไม่เพียงพอ

๙. อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ

พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ให้ความหมายว่า

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมในขณะนั้นคือนายอนุรักษ์ จุริมาศ ได้มีคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ ๑๕๗/๒๕๔๗ ลงวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจหน้าที่ตาม มาตรา ๑๐ ทวิ (เข้าไปตรวจโบราณสถานเพื่อตรวจดูว่าได้มีการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถาน หรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือมีการขุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถานหรือไม่ และมีอำนาจยึดหรืออายัดวัตถุที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเป็นวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นในบริเวณโบราณสถานได้) มาตรา ๒๑ (อำนาจเข้าไปในสถานที่ผลิต สถานที่ทำการค้า สถานที่แสดงหรือสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุหรือสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุ) และมาตรา ๒๑ ทวิ (แสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่) แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕

พนักงานเจ้าหน้าที่ประกอบด้วยบุคคลผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

- ๑) ข้าราชการในสังกัดกรมศิลปากร
 - (๑) อธิบดีกรมศิลปากร
 - (๒) รองอธิบดีกรมศิลปากร
 - (๓) เลขาธิการกรมศิลปากร (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง)
 - (๔) ผู้อำนวยการสำนัก
 - (๕) นักภาษาโบราณ
 - (๖) นักโบราณคดี
 - (๗) เจ้าหน้าที่บริหารงานโบราณคดี
 - (๘) ภัณฑารักษ์
 - (๙) สถาปนิก
 - (๑๐) วิศวกรโยธา
 - (๑๑) นิติกร
 - (๑๒) นักวิชาการช่างศิลป์ สำนักโบราณคดี สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และสำนักสถาปัตยกรรมและหัตถศิลป์
 - (๑๓) นายช่างศิลปกรรม สำนักโบราณคดี สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และสำนักสถาปัตยกรรมและหัตถศิลป์
 - (๑๔) เจ้าหน้าที่บริหารงานช่าง
 - (๑๕) นายช่างสำรวจ
 - (๑๖) นายช่างโยธา
- ๒) ข้าราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
 - (๑) ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
 - (๒) รองปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
 - (๓) ผู้ตรวจราชการกระทรวงวัฒนธรรม
 - (๔) หัวหน้าสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด
- ๓) ข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย
 - (๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด
 - (๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัด
 - (๓) นายอำเภอ
 - (๔) ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ
- ๔) ข้าราชการสังกัดกองทัพเรือ กระทรวงมหาดไทย
 - (๑) ผู้บังคับการเรือ
 - (๒) ผู้ควบคุมเรือ
 - (๓) ผู้บังคับหน่วยเรือตามที่กองทัพเรือกำหนด

๕) ผู้บริหารและข้าราชการสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- (๑) นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (๒) นายกเทศมนตรี
- (๓) นายองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๔) นายกเมืองพัทยา
- (๕) ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (๖) ปลัดเทศบาล
- (๗) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
- (๘) ปลัดเมืองพัทยา

ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่

อำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าตรวจค้นในเคหสถาน การตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะ นอกจากนี้ตำแหน่งบางตำแหน่งมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขชื่อตำแหน่ง

๑๐. กองทุนโบราณคดี

กองทุนโบราณคดีเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๗๗ เกิดขึ้นโดยกฎหมาย ซึ่งกำหนดให้ เพื่อใช้จ่ายในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานและการพิพิธภัณฑ

กองทุนโบราณคดีประกอบด้วย

- เงินที่ได้มาตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้แก่ ค่าเข้าชมโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมทั้งค่าบริการในการเข้าชมตามที่กฎหมายกำหนด ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ

- เงินผลประโยชน์อันเกิดจากโบราณสถาน ได้แก่ เงินที่ได้จากการที่อธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลใดเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ในบริเวณโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วและมีใช่เป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๑๓ ทวิ)

- เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้ทูลให้

- เงินทุนกองกลางและเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งกรมศิลปากรมีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

- การเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

๑๑. ใบอนุญาต

- อายุใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุมีอายุใช้ได้ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคมของปี ที่ออกใบอนุญาต คือไม่เกิน ๑ ปี

ปัญหาเกี่ยวกับใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ

- อายุใบอนุญาตสั้นไป

บทที่ ๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขเพิ่มเติม กฎหมายว่าด้วยโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ดังกล่าวข้างต้นเรื่องความเป็นมาและมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในอดีต ซึ่งได้ย้อนรอยไปในยุคต้นรัตนโกสินทร์ กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในปัจจุบัน ซึ่งได้กล่าวถึงกฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ได้ตราขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และยังมีผลใช้บังคับในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อคิดเห็น

ระยะเวลาที่ผ่านมากว่า ๕๐ ปี ที่พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับ สถานการณ์ของบ้านเมือง ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในโลก ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี ฯลฯ มีผลกระทบต่อบทบัญญัติบางประการหรือเกิดช่องโหว่ของกฎหมาย นอกจากนี้กรณีในประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมของยูเนสโกอีกหลายฉบับ ซึ่งยังไม่มีกฎหมายภายในประเทศที่จะรองรับพันธกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยวิธีห้ามและป้องกันการนำเข้า ส่งออกและโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทางวัฒนธรรม โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. ๑๙๗๐ (Convention on the means of prohibiting and preventing the illicit import and transfer of ownership of cultural property ๑๙๗๐) อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุทางวัฒนธรรมที่ถูกขโมยหรือส่งออกโดยมิชอบ ค.ศ. ๑๙๙๕ (Unidroit Convention) อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมใต้น้ำ ค.ศ. ๒๐๐๑ (Convention of Underwater Cultural)

นอกจากนี้นโยบายรัฐบาลปัจจุบันและที่ผ่านมากำหนดให้ทุกส่วนราชการปฏิบัติให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการเตรียมความพร้อมในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องมรดกวัฒนธรรมสำหรับการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเรื่องการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ทราบว่ากรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และได้ดำเนินการเรื่อยมาจนกระทั่งนำเสนอกระทรวงวัฒนธรรม คณะรัฐมนตรี ตามลำดับ คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ แล้วมอบ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ (ศาสตราจารย์ ดร. มีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นหัวหน้าคณะ ๑) เป็นผู้ตรวจพิจารณาร่างดังกล่าวโดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้นำร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. ซึ่งยกร่างเสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่คณะรัฐมนตรีพิจารณาไม่มีมติรับหลักการแล้วส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการ กฤษฎีกา คณะ ๑ ตรวจพิจารณาเช่นกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา คณะ ๑ ได้นำร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่..) พ.ศ. ที่เสนอโดยกรมศิลปากรและสำนักงาน คณะกรรมการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มายกร่างให้ใหม่เป็นฉบับเดียว คือ “ร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ.”

คณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๖ ลงมติอนุมัติตามมติ คณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะ ๒ (ฝ่ายสังคมและกฎหมาย) ในคราวประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๕๖ วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๖ และให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปเพื่อคณะกรรมการ ประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นต่อไป

ต่อมาหลังจากยุบสภา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับมอบหมายจาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ให้สอบถามทุกส่วนราชการที่มีร่างกฎหมายค้างอยู่ยังมีได้เสนอรัฐสภาว่า จะยืนยันที่จะเสนอกฎหมายต่อไปหรือไม่ สำหรับร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ. นั้น กรมศิลปากรขอถอนออกมาเพื่อพิจารณาทบทวน แล้วจะนำเสนอต่อไป ปัจจุบันเรื่องร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน พ.ศ. อยู่ที่กรมศิลปากร

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการพิจารณาศึกษาปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว มีข้อเสนอแนะสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑) ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๙ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๕ และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยมีข้อสังเกตว่า หากเนื้อหา ในบทบัญญัติของคณะปฏิวัติข้อใดที่ยังคงเป็นประโยชน์ที่สมควรและมีความจำเป็นต้องคงไว้ให้ยกไปบัญญัติ ไว้ในร่างพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่จะแก้ไขเพิ่มเติม

๒) การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติจะต้องสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำกฎหมาย ด้านมรดกวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มอาเซียนไปใช้ประกอบการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ตลอดจนควรมี บทบัญญัติให้คุ้มครองในเรื่องมรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่นและมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วย

๓) แนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

(๑) กำหนดบทนิยามคำว่า “โบราณสถาน” “โบราณวัตถุ” “ศิลปวัตถุ” ให้มีความชัดเจนเพื่อประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ชัดเจน และจะได้ไม่เกิดในกรณีพิพาทโต้แย้ง ระหว่างภาครัฐ ผู้ควบคุมดูแลรับผิดชอบโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ กับภาคเอกชนหรือประชาชนผู้เป็นเจ้าของ

หรือผู้ครอบครองโบราณสถาน นอกจากนี้ความหมายของคำนิยามดังกล่าวสมควรที่จะรองรับหรือสอดคล้องกลับมาตรฐานสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความหมายของคำว่า “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” (Cultural Property) และ “มรดกทางวัฒนธรรม” (Cultural Heritage) ในอนุสัญญาระหว่างประเทศของยูเนสโกหลายฉบับที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคี

(๒) กฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ควรบัญญัติให้คุ้มครองในเรื่องมรดกวัฒนธรรมพื้นบ้านและมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วย

(๓) สมควรที่จะกำหนดบทนิยามของคำว่า “แหล่งโบราณคดี” “แหล่งประวัติศาสตร์” และ “อุทยานประวัติศาสตร์” รวมทั้งคำว่า “พระบรมราชานุสาวรีย์” “พระราชานุสาวรีย์” “อนุสาวรีย์บุคคลสำคัญของชาติ” “อนุสรณ์สถานแห่งชาติ” และ “ย่านประวัติศาสตร์” ด้วย

(๔) สมควรกำหนดบทนิยามของคำว่า “มรดกโลกทางวัฒนธรรม” และบัญญัติแยกเรื่องของการคุ้มครอง การบริหารจัดการ โบราณสถานที่เป็นมรดกโลกไว้เป็นอีกหมวดต่างหาก

(๕) ปัจจุบันนี้ได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับกับซากดึกดำบรรพ์ทั้งหลายโดยกรมทรัพยากรธรณีเป็นผู้ดูแลและใช้บังคับกฎหมายฉบับนี้ ดังนั้น ในกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จึงควรกำหนดให้ชัดเจนว่าคำว่า “ซากสัตว์” ในนิยามของคำว่า “โบราณวัตถุ” นั้น ต้องเป็นซากสัตว์ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์

(๖) คำนิยามคำว่า “ศิลปวัตถุ” สมควรที่จะกำหนดให้ชัดเจน เพื่อจะได้คุ้มครองถึงวัตถุบางชิ้นที่มีคุณค่าทางศิลปะแต่ไม่ได้ทำขึ้นด้วยฝีมืออย่างประณีต อาทิ ภาพสเก็ตต้นแบบ

(๗) เรื่องของการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน เห็นสมควรวางหลักเกณฑ์วิธีการในการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเพื่อให้ดำเนินการขึ้นทะเบียนได้รวดเร็วขึ้น เห็นสมควรให้มีการประกาศเขตโบราณสถานต่อเนื่อง และการประกาศเตรียมการขึ้นทะเบียนโบราณสถานด้วย

(๘) ให้มีการจัดซื้อและการเวนคืนโบราณสถานหรือที่ดินบริเวณโดยรอบโบราณสถานที่มีใช้ทรัพย์สินของแผ่นดินหรือของวัดทั้งหมดที่ประกาศขึ้นทะเบียนแล้ว หากไม่อาจจัดซื้อได้ จะดำเนินการเวนคืนเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์โดยจ่ายค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานหรือที่ดินบริเวณโดยรอบโบราณสถาน

(๙) ให้มีการแสดงแนวเขตโบราณสถานและเขตที่ดินบริเวณโดยรอบโบราณสถาน โดยการให้มีการจัดทำหลักเขต ป้าย แผนที่ หรือเครื่องหมายอื่นเพื่อแสดงแนวเขตโบราณสถานและเขตที่ดินบริเวณรอบโบราณสถานที่ยังไม่ขึ้นทะเบียนแล้วแต่กรณี หากใครถอนหรือยกย้ายก็ต้องได้รับโทษ

(๑๐) เรื่องการคุ้มครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ในบริเวณอาณาเขตทะเลนั้นสมควรจะปรับแก้ไขให้ครอบคลุมไปถึงโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ซ่อน หรือฝังหรือทอดทิ้งไว้ในบริเวณอาณาเขตทะเล หรือเขตต่อเนื่อง เขตเศรษฐกิจจำเพาะ และเขตไหล่ทวีป ทั้งนี้ เพื่อให้รองรับพันธกรณีในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมได้นี้

(๑๑) เห็นสมควรให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจประกาศกำหนดให้ท้องที่หรือพื้นที่ที่มีหลักฐานที่เชื่อว่าน่าจะมี โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุฝังอยู่ เป็นเขตห้ามขุดค้นและค้นหา

(๑๒) วางหลักเกณฑ์ในการจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ โดยกำหนดให้กรมศิลปากร ส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่ครอบครองโบราณวัตถุและศิลปวัตถุต้องจัดทำทะเบียน แต่ถ้าหากโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีได้อยู่ในครอบครองของกรมศิลปากรแต่มีประโยชน์หรือมีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษให้อธิบดีกรมศิลปากรมีอำนาจประกาศขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุดังกล่าว

(๑๓) ในเรื่องการค้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ถ้าเป็นศิลปวัตถุที่มีการผลิตขึ้นเพื่อการค้า อธิบดีกรมศิลปากรจะประกาศห้ามค้าไม่ได้ แต่ถ้าหากเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อธิบดีกรมศิลปากรเห็นว่าสมควรสงวนไว้เป็นสมบัติของชาติไม่ว่าประกาศขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ก็ตาม อธิบดีกรมศิลปากรประกาศห้ามค้าไว้ รวมทั้งศิลปวัตถุที่เกี่ยวกับศาสนา และควรกำหนดไว้ด้วยว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศห้าม เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดที่อธิบดีกรมศิลปากรประกาศห้ามค้า เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุดังกล่าวจะโอน ให้เช่า ให้ยืม หรือจำหน่ายด้วยประการใดไม่ได้ เว้นแต่ตกทอดโดยทางมรดก เจ้าของหรือผู้ครอบครองโอนกรรมสิทธิ์ให้ตกเป็นของแผ่นดินหรือให้บุคคลอื่นยืมไปจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานเป็นครั้งคราว หรือให้เช่าเมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร

(๑๔) การบัญญัติเรื่องการนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรโดยมิชอบ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่มีบัญญัติในเรื่องการนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร และขณะนั้นกรมศิลปากรยังไม่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และการแก้ไขกฎหมายนั้นต้องใช้เวลาพอสมควร กรมศิลปากรจึงขอความร่วมมือจากกระทรวงพาณิชย์ให้ออกประกาศในเรื่องการนำโบราณวัตถุที่มีแหล่งกำเนิดในต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักร ดังนั้น เห็นสมควรเพิ่มเติมเรื่องนี้ให้ในพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ที่จะปรับปรุงแก้ไขด้วย ทั้งนี้ จะได้รับรองพันธกรณีในอนุสัญญาอนุสัญญาที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีต่อไปในภายภาคหน้า

(๑๕) สมควรบัญญัติเรื่องมาตรการส่งเสริม โดยบัญญัติให้ผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้กองทุนโบราณคดี หรือผู้ออกค่าใช้จ่ายหรือเงินบริจาคเงินหรือทรัพย์สินในการซ่อมแซม อนุรักษ์ หรือบูรณะโบราณสถาน หรือผู้บริจาคโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรือทรัพย์สินอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการโบราณสถาน หรือผู้บริจาค โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ หรือทรัพย์สินอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการโบราณสถาน หรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติให้แก่กรมศิลปากรมีสิทธินำเงินหรือทรัพย์สินที่บริจาคไปลดหย่อนในการคำนวณภาษีหรือได้รับการยกเว้นภาษีแล้วแต่กรณี

(๑๖) เรื่องอำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่สมควรจะมีการปรับปรุงแก้ไข โดยบัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับใช้ในกรณีตรวจค้นบุคคลหรือยานพาหนะ และการเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ที่ตรวจค้น

(๑๗) ปรับบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ได้ร่างกฎหมายขึ้นใหม่

ภาคผนวก

(เอกสารเรียงจากปัจจุบันย้อนสู่อดีต)

- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๕ (ยังมีผลใช้บังคับในปัจจุบัน)
- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ (ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บางมาตราในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช พ.ศ. ๒๕๐๔ ต่อมาประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ถูกปรับปรุงแก้ไขโดยพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๕)
- ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๙ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ (ยังไม่ยกเลิก)
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๔ (ยังมีผลใช้บังคับในปัจจุบัน)
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖ (ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๔)
- พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗ (ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๐๔)
- พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พุทธศักราช ๒๔๖๙ (ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗)
- พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร (ประกาศเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๖๙) (ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗)
- ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ (ประกาศ วันที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖) (ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗)
- ประกาศจัดตั้งศิลปากรสถาน (ประกาศวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๖๙)
- คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับการแจ้งการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน

พระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ
และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๓๕

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
เป็นปีที่ ๔๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ
ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “โบราณสถาน” ในมาตรา ๔ แห่ง
พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และ
ให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่ง
การก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลป
ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และ
อุทยานประวัติศาสตร์ด้วย”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “ศิลปวัตถุ” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความ
ต่อไปนี้แทน

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๙/ตอนที่ ๓๘/หน้า ๑๒/๕ เมษายน ๒๕๓๕

“ศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมืออย่างประณีตและมีคุณค่าสูงในทางศิลปะ”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “สิ่งเทียบโบราณวัตถุ” “สิ่งเทียบศิลปวัตถุ” และ “ทำเทียม” ระหว่างบทนิยามคำว่า “ศิลปวัตถุ” และคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ดังต่อไปนี้

“สิ่งเทียบโบราณวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำเทียบโบราณวัตถุหรือส่วนของโบราณวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร

“สิ่งเทียบศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำเทียบศิลปวัตถุหรือส่วนของศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร

“ทำเทียม” หมายความว่า เลียนแบบ จำลอง หรือทำเอาอย่างด้วยวิธีการใด ๆ ให้เหมือนหรือคล้ายของจริง ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมิขนาด รูปลักษณะ และวัสดุอย่างเดิมหรือไม่”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕ และมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕ การออกหนังสืออนุญาตและการออกไปอนุญาตซึ่งอธิบดีต้องกระทำตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีจะมอบหมายให้ข้าราชการในกรมศิลปากรซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไปกระทำแทน หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ใดเป็นผู้กระทำแทนสำหรับท้องที่นั้นก็ได้ การมอบหมายให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีประกาศมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ใดกระทำการแทนอธิบดีตามความในวรรคหนึ่งแล้ว คำขอรับหนังสืออนุญาตและใบอนุญาตให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่นั้น

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ยกเว้นค่าธรรมเนียมและกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๙ ทวิ โบราณสถานตามมาตรา ๙ ที่ได้จัดให้มีการเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นเป็นปกติธุระ หรือจัดเก็บผลประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากโบราณสถานนั้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมทั้งหมด หรือบางส่วนตามที่อธิบดีกำหนด

การกำหนดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมโบราณสถานตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีแต่งตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคน โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองร่วมเป็นกรรมการด้วย”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือขุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคาร ภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดีหรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจาก อธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของ คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๐ ทวิ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในโบราณสถานเพื่อตรวจดูว่า ได้มีการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลายเคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือมีการขุดค้นสิ่งใด ๆ หรือปลูกสร้างอาคารภายในบริเวณโบราณสถานหรือไม่ ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดวัตถุที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่าจะเป็นวัตถุที่ได้มา จากการขุดค้นในบริเวณโบราณสถานได้

การตรวจ ยึดหรืออายัดตามความในวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น ถึงพระอาทิตย์ตก และเมื่อดำเนินการตรวจ ยึดหรืออายัดแล้ว ในเขตกรุงเทพมหานครให้รายงานต่อ อธิบดี ในเขตจังหวัดอื่นให้รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและอธิบดีเพื่อทราบ”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓ เพื่อประโยชน์ในการรักษาสภาพ ความปลอดภัย ความสะอาด และ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออก กฎกระทรวงกำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่างเข้าชมได้ และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าเข้าชมหรือ ค่าบริการอื่นด้วยก็ได้

การจัดให้เข้าชมโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยเรียกเก็บค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่น ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบก่อนและต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๑๓ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม อธิบดีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลใดเข้าไปดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อหา ผลประโยชน์ในบริเวณโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วและมีใช่เป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือ ผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยให้ผู้รับอนุญาตออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการทั้งสิ้น และ ผู้รับอนุญาตต้องจ่ายเงินค่าสิทธิค่าตอบแทน และค่าธรรมเนียมอื่นให้แก่กรมศิลปากรเพื่อสมทบ กองทุนโบราณคดี ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๔ เมื่ออธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดที่มีได้อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากร มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลป ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้น

ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุใดไม่ว่าจะได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ หรือศิลปวัตถุใดที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว สมควรสงวนไว้เป็นสมบัติของชาติ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้า และหากเห็นสมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ ให้อธิบดีมีอำนาจจัดซื้อโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นไว้ได้”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๑๔ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และการจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุที่มีอายุตั้งแต่สมัยอยุธยาขึ้นไป ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้เขตท้องที่ใดเป็นเขตสำรวจโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น โดยให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแจ้งปริมาณ รูปพรรณและสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้นต่ออธิบดีตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด

เมื่อได้มีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือระหว่างเวลาทำการเพื่อประโยชน์ในการจัดทำทะเบียน และในกรณีที่เห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดมีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลป ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ ให้อธิบดีมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๑๔ ได้”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖ ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วชำรุด หักพัง เสียหาย สูญหาย หรือมีการย้ายสถานที่เก็บรักษา ให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นแจ้งเป็นหนังสือไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันชำรุด หักพัง เสียหาย สูญหาย หรือมีการย้ายนั้น”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๘ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรจะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมาย แต่ถ้าโบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการ อธิบดีจะอนุญาตให้โอนโดยวิธีขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือให้เป็นรางวัลหรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นก็ได้ ทั้งนี้ตามระเบียบที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๘ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๑๘ ทวิ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรม
ศิลปากร หรือที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้และมีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลป ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี
เป็นพิเศษ รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็น
โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียม

เมื่อได้มีประกาศตามวรรคหนึ่งแล้ว การผลิต การค้า หรือมีไว้ในสถานที่ทำการค้า
ซึ่งสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียมนั้น ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และให้ผู้ประสงค์จะผลิตสิ่งเทียม
โบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียมแจ้งรายการสิ่งที่จะผลิตต่ออธิบดีพร้อมทั้ง
ต้องแสดงให้เห็นปรากฏที่สิ่งของตนผลิตนั้นด้วยว่าเป็นสิ่งที่ได้ทำเทียมขึ้น

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคสองแล้ว ให้อธิบดีแจ้งรายชื่อผู้ผลิตและรายการสิ่งเทียม
โบราณวัตถุและสิ่งเทียมศิลปวัตถุที่ควบคุมการทำเทียมที่จะผลิตนั้นต่ออธิบดีกรมศิลปากรเพื่อ
ประโยชน์ในการส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรด้วย”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ ผู้ใดประสงค์จะทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีได้ห้ามทำ
การค้าตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การขอรับใบอนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไข
ที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ยื่นใบอนุญาต ให้อธิบดีประกาศรายชื่อผู้ได้รับใบอนุญาตในราชกิจจานุ
เบกษา

ในกรณีที่ยื่นไม่อนุญาต ผู้ขอรับใบอนุญาตที่มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรี
ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของ
คณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕ ทวิ ผู้ใดจะแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุโดยเรียกเก็บค่าเช่าชมหรือ
ค่าบริการอื่น ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบก่อน และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ
เงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๙ ตริ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๑๙ ตริ ใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕ ให้มีอายุใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม
ของปีที่ยื่นใบอนุญาต ถ้าผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาตให้ยื่นคำขอต่ออายุ

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง
มาตรา ๒๑ ตรี ในการปฏิบัติหน้าที่ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายหรือ
พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ไม่ว่าโบราณวัตถุหรือ
ศิลปวัตถุนั้นจะเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ ออกนอกราชอาณาจักร เว้นแต่
จะได้รับอนุญาตจากอธิบดี

การขอรับใบอนุญาตและการอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ
และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ศิลปวัตถุที่มีอายุไม่เกินห้าปีและไม่ได้ขึ้นทะเบียน
และการนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุผ่านราชอาณาจักร”

มาตรา ๒๓ ให้เพิ่มความต่อไปนีในมาตรา ๒๓ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๒๓ ทวิ ในกรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
หรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของกรมศิลปากรออกนอก
ราชอาณาจักรเพื่อการศึกษา การวิเคราะห์ การวิจัยการซ่อมแซม หรือประกอบให้อธิบดีมีอำนาจส่ง
หรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร
เป็นการชั่วคราวได้ เว้นแต่เป็นชิ้นส่วนของโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ต้องนำไปแปรสภาพหรือทำลายไป
โดยกระบวนการวิเคราะห์หรือการวิจัยนั้น อธิบดีจะส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักรโดยไม่ต้อง
นำกลับก็ได้”

มาตรา ๒๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๔ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้ในราชอาณาจักร
หรือในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ ไม่ว่าที่
ที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งจะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็น
ทรัพย์สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลไม่เกินหนึ่งในสามแห่งค่าของ
ทรัพย์สินนั้น

อธิบดีตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้พิจารณา
กำหนดค่าของทรัพย์สินและเงินรางวัลตามวรรคหนึ่ง ผู้เก็บได้มีสิทธิอุทธรณ์การกำหนดของ
คณะกรรมการเป็นหนังสือต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบการกำหนด คำวินิจฉัยของอธิบดี
ให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๒๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๔ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๒๔ ทวิ ในกรณีที่ใบอนุญาตที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้สูญหายหรือถูกทำลายในสาระสำคัญ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบการสูญหายหรือถูกทำลาย

การขอรับใบแทนใบอนุญาตและการออกใบแทนใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

มาตรา ๒๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๖ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากรนั้น จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใดนอกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมิได้ แต่ในกรณีที่ไม้อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษา ณ พพิธภัณฑสถานแห่งชาติและได้รับอนุญาตจากอธิบดีแล้วจะเก็บรักษาไว้ ณ พพิธภัณฑสถานอื่น วัด หรือสถานที่ของทางราชการก็ได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่อธิบดีอนุญาตให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว หรือในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

ในกรณีที่โบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีจะอนุญาตให้กระทรวง ทบวง กรมใดเป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นก็ได้

มาตรา ๒๗ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัย ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่างเข้าชมได้และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นด้วยก็ได้”

มาตรา ๒๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๔ ทวิ การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต มาตรา ๓๐ ทวิ มาตรา ๓๐ ตริ มาตรา ๓๐ จัตวา และมาตรา ๓๐ เบญจ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“หมวด ๔ ทวิ

การพักใช้และการเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๓๐ ทวิ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด อธิบดีมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตได้มีกำหนดครั้งละไม่เกินหกสิบวัน แต่ในกรณีที่มีการฟ้องผู้รับใบอนุญาตต่อศาลว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีจะสั่งพักใช้ใบอนุญาตไว้จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดก็ได้

ผู้ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ในระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตนั้นไม่ได้

มาตรา ๓๐ ตริ เมื่อปรากฏว่าผู้รับใบอนุญาตผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต อธิบดีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตได้

ผู้ถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจะขอรับใบอนุญาตใด ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้อีกไม่ได้จนกว่าจะพ้นสองปีนับตั้งแต่วันที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา ๓๐ จัตวา คำสั่งพักใช้และคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตทราบ ในกรณีที่ไม่พบตัวหรือบุคคลดังกล่าวไม่ยอมรับคำสั่ง ให้ปิดคำสั่งไว้ ณ ที่เปิดเผยเห็นได้ง่ายที่สถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตหรือภูมิสำเนาของผู้รับใบอนุญาตนั้น และให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวได้ทราบคำสั่งนั้นแล้วตั้งแต่วันที่ปิดคำสั่ง

คำสั่งพักใช้และคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและจะโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือโดยวิธีอื่นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๐ เบญจ ผู้ถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบคำสั่ง

คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

การอุทธรณ์ตามวรรคหนึ่งไม่เป็นการทูลเกล้าฯ ถวายบังคับตามคำสั่งพักใช้หรือคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตนั้น”

มาตรา ๒๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๑ ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งโดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๒๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๕

“มาตรา ๓๑ ทวิ ผู้ใดซ่อนเร้น จำหน่าย เอาไปเสีย หรือรับซื้อรับจำนำ หรือรับไว้โดยประการใด ๆ ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันได้มาโดยการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำไปเพื่อการค้า ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๒ ผู้ใดบุกรุกโบราณสถาน หรือทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งโบราณสถาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำต่อโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๓ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า ทำให้ไร้ประโยชน์หรือทำให้สูญหายซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ วรรคสอง มาตรา ๑๔ ทวิ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๒๐ หรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาตตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๖ ผู้ใดทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ห้ามทำการค้าตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๔ วรรคสอง หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้ในหนังสืออนุญาตตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๓๖ ทวิ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๘ ทวิ วรรคสอง หรือไม่แจ้งรายการสิ่งที่ตนผลิตต่ออธิบดี หรือไม่แสดงให้เห็นปรากฏที่สิ่งที่ตนผลิตว่าเป็นสิ่งที่ได้ทำเทียมขึ้นตามมาตรา ๑๘ ทวิ วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๗ ทวิ และมาตรา ๓๗ ตริ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๓๗ ทวิ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๙ ทวิ หรือประกาศที่ออกตามมาตรา ๑๙ ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ตริ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๘ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนออกนอกราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินเจ็ดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วออกนอกราชอาณาจักรอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท”

มาตรา ๓๗ ให้ยกเลิกอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้อัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัตินี้แทน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
อานันท์ ปันยารชุน
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙	ฉบับละ ๒๐,๐๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตตามมาตรา ๒๒	
(ก) โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่ง กรมศิลปากรเห็นว่ามีอายุตั้งแต่ สมัยอยุธยาขึ้นไป ขึ้นละไม่เกิน	๒,๐๐๐ บาท
(ข) โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่ง กรมศิลปากรเห็นว่ามีอายุต่ำกว่า สมัยอยุธยา ขึ้นละไม่เกิน	๑,๐๐๐ บาท
(๓) ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(๔) การต่ออายุใบอนุญาต	ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตนั้น

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมและไม่รัดกุมเพียงพอในด้านการคุ้มครองดูแลรักษา การบูรณะและการซ่อมแซม โบราณสถาน โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ และกำหนดอัตราโทษไว้ต่ำมาก ทำให้มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขุดค้น และทำลายโบราณสถาน ลักลอบนำหรือส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีคุณค่าทาง ศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีออกนอกราชอาณาจักรมากขึ้น นอกจากนี้ ปรากฏว่าในปัจจุบันมีการผลิตและการค้าสิ่งเทียมโบราณวัตถุและสิ่งเทียมศิลปวัตถุเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และการควบคุมการผลิตและการค้าสิ่งเทียมโบราณวัตถุหรือสิ่งเทียมศิลปวัตถุ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสมควรปรับปรุง บทบัญญัติเกี่ยวกับใบอนุญาตและหนังสืออนุญาต อัตราโทษและอัตราค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัติ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไขบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

วศิน/ผู้จัดทำ

๒๐ มกราคม ๒๕๕๒

ฐานิศร์/ปรับปรุง

พลรัฐวัช/ตรวจ

๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ ๓๐๘

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ซึ่งเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ที่มีคุณค่าในทางศิลปะ อันเป็นทรัพย์สินมรดกที่มีค่ายิ่งของชาติได้ถูกทอดทิ้งทำลายสูญหายไปเป็นจำนวนมาก สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ให้รัดกุมยิ่งขึ้น หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๗ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๗ ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ภายในเขตของโบราณสถาน ซึ่งอธิบดีได้ประกาศขึ้นทะเบียน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

ในกรณีที่มีการปลูกสร้างอาคารโดยมิได้รับอนุญาต ให้
อธิบดีมีอำนาจสั่งระงับการก่อสร้างและให้รื้อถอนอาคารหรือ
ส่วนแห่งอาคารนั้นภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันได้รับคำสั่ง
ผู้ใดขัดขืนไม่ระงับการก่อสร้างหรือรื้อถอนอาคารหรือส่วน
แห่งอาคารตามคำสั่งอธิบดี มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน
และให้อธิบดีดำเนินการรื้อถอนอาคารหรือส่วนแห่งอาคารนั้นได้
โดยเจ้าของผู้ครอบครองหรือผู้ปลูกสร้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่า
เสียหายหรือดำเนินคดีแก่ผู้รื้อถอนไม่ว่าด้วยประการใดทั้งสิ้น
สัมภาระที่รื้อถอนถ้าเจ้าของไม่ขนย้ายออกไปจากเขต
โบราณสถานภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันรื้อถอนเสร็จ ให้
อธิบดีจัดการขายทอดตลาดสัมภาระนั้น เงินที่ได้จากการขาย
เมื่อหักค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนและการขายแล้วเหลือเท่าใดให้คืน
ให้เจ้าของสัมภาระนั้น”

ข้อ ๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐ ทวิ แห่ง
พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๑๐ ทวิ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปใน
โบราณสถาน เพื่อตรวจดูว่าได้มีการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยน-
แปลงโบราณสถาน หรือมีการขุดค้นสิ่งใดๆ หรือปลูกสร้าง

อาคารภายในบริเวณโบราณสถานหรือไม่ ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดวัตถุที่มีเหตุอันสมควรสงสัยว่าจะเป็นวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นในบริเวณโบราณสถานได้

การตรวจ ยึด หรืออายัดตามความในวรรคหนึ่ง ให้กระทำไต่ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก และเมื่อดำเนินการตรวจ ยึด หรืออายัดแล้ว ในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานครให้รายงานต่ออธิบดี ในเขตจังหวัดอื่นให้รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและอธิบดีเพื่อทราบ”

ข้อ ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๘ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

“มาตรา ๑๘ ทวิ ผู้รับใบอนุญาตให้ทำการค้าโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมตามมาตรา ๑๘ ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งไม่เกินรายละหนึ่งพันบาท ใบอนุญาตหมดอายุในวันที่ ๓๑ ธันวาคมของทุกปี”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

“มาตรา ๒๔ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือ
ทอดทิ้งอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่า
เป็นเจ้าของไม่ว่าที่ซึ่งซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้จะอยู่ในกรรม-
สิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์สิน
สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ
พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา แล้วมีสิทธิ์จะได้รับรางวัลไม่เกินหนึ่งใน
สามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น

ให้อธิบดีตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสาม
คนเป็นผู้พิจารณากำหนดค่าของทรัพย์สินและเงินรางวัลตาม
วรรคหนึ่ง ผู้เก็บได้มีสิทธิอุทธรณ์การกำหนดของคณะกรรมการ
ต่ออธิบดีภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบการกำหนด ถ้าวินิจฉัย
ของอธิบดีให้ถือเป็นที่สุด”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๑ ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่
ซ่อนหรือฝังไว้ หรือทอดทิ้งอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ซึ่ง
ไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอาโบราณ

วัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ”

ข้อ ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๒ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย หรือบุกรุก หรือ ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งโบราณสถาน ต้อง ระวางโทษจำคุกไม่เกินหกปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าโบราณสถานนั้นได้ขันทะเบียนแล้ว ผู้กระทำต้องระวาง โทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

ข้อ ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๓ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ที่ได้ขันทะเบียนแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึง หกปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

ข้อ ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๖ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่ง
ชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่
อธิบดีกำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกินหกปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นสองพันบาท หรือ
ทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อ ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๗ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่
ไม่ได้ขึ้นทะเบียนออกนอกราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงหกปี และ
ปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”

ข้อ ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่ง
ชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๘ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้
ขึ้นทะเบียนแล้วออกนอกราชอาณาจักร อันเป็นการฝ่าฝืน

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๔

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๕๐ ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๕

มาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท”

ข้อ ๑๑ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วัน
ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

จอมพล ถ. กิตติขจร

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ประกาศของคณะปฏิวัติ

ฉบับที่ ๑๘๘

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่า ในขณะที่ประชาชนได้นิยมเข้าไปชุกคั่นโบราณวัตถุและศิลปวัตถุตามบริเวณต่าง ๆ ในท้องที่จังหวัดอุดรธานี จังหวัดสกลนคร และกำลังลุกลามไปยังจังหวัดอื่น และเนื่องจากมิได้ชุกคั่นตามหลักวิชาการชุกคั่นโบราณวัตถุจึงเป็นการทำลายหลักฐานทางประวัติศาสตร์อันสำคัญเกี่ยวกับอารยธรรมของมนุษยชาติให้สูญเสียไป เพราะวัตถุที่ค้นพบนั้นเป็นของโบราณเก่าแก่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งโดยอายุลักษณะแห่งการประดิษฐ์ และหลักฐานที่เกี่ยวกับวัตถุเหล่านั้นเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เกี่ยวกับอารยธรรมของมนุษยชาติ คณะปฏิวัติเห็นสมควรรับดำเนินการป้องกันการชุกคั่นทำลายโดยไม่ชอบ เนื่องจากโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่ชุกคั่นพบนั้นได้ถูกนำไปจำหน่ายจ่ายโอนไปยังบุคคลต่าง ๆ ซึ่งบางชั้นสมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติยิ่งกว่าของเอกชน และโดยที่การชุกคั่นและการจำหน่ายจ่ายโอนซึ่งประชาชนในท้องที่ดังกล่าวได้กระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึง

ฉบับพิเศษ หน้า ๘

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕

การณ์ และเป็นการผิดกฎหมาย สมควรกำหนดมาตรการให้
ผู้ครอบครองโบราณวัตถุและศิลปวัตถุปฏิบัติ เพื่อมิให้การ
กระทำนั้นเป็นความผิดกฎหมายอีกต่อไป หัวหน้าคณะปฏิวัติ
จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ห้ามมิให้ผู้ใดขุดค้นหาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตาม
ความหมายของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลป
วัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ภายในบริเวณ
ท้องที่ตามบัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ หรือภายใน
บริเวณท้องที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจะประกาศ
กำหนดในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็น
หนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากรหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมศิลปากร
มอบหมาย

ผู้ใดฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ ๒ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายจ่ายโอนหรือเคลื่อนย้ายโบราณ
วัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นภายในบริเวณท้องที่ตาม
ความในข้อ ๑ ออกจากสถานที่เก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
นั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมศิลปากร
หรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรมอบหมาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕

เมื่ออธิบดีกรมศิลปากรอนุญาตให้จำหน่ายจ่ายโอนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดแล้ว ให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นพ้นจากการควบคุมตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ผู้ใดฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ ๓ ให้ผู้มีอยู่ในครอบครองในวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นภายในบริเวณท้องที่ตามความในข้อ ๑ แจ่งปริมาณ รูปพรรณ และสถานที่เก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นต่ออธิบดีกรมศิลปากร สำหรับสถานที่เก็บในนครหลวงกรุงเทพมหานคร หรือต่อนายอำเภอท้องที่ สำหรับสถานที่เก็บในจังหวัดอื่น ภายในกำหนดสามวันนับแต่วันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ไว้บังคับ

ผู้ใดแจ่งปริมาณ รูปพรรณ และสถานที่เก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามความในวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นโทษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๓๑ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๕ และมาตรา ๓๕๗

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕

สำหรับความผิดที่ได้เกิดขึ้นแล้วเกี่ยวกับโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น

ให้อธิบดีกรมศิลปากรหรือผู้ที่อธิบดีกรมศิลปากรมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในสถานที่เก็บตามที่ถูกแจ้งได้แจ้งไว้ตามความในวรรคหนึ่ง เพื่อตรวจดูโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่แจ้งปริมาณและรูปพรรณไว้ได้ ตั้งแต่เวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

ผู้ใดฝ่าฝืนความในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดขัดขวางมิให้อธิบดีกรมศิลปากรหรือผู้ที่อธิบดีกรมศิลปากรมอบหมายเข้าปฏิบัติการตามความในวรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ ๔ เมื่ออธิบดีกรมศิลปากรเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดตามความในข้อ ๓ มีคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี สมควรเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ ให้มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ครอบครองส่งมอบโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นต่ออธิบดีกรมศิลปากร ณ สถานที่และภายในเวลาที่กำหนด ในกรณีนี้มีให้นำความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ-

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑

เล่ม ๘๕ ตอนที่ ๑๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕

สถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาใช้บังคับ ทั้งรวมทั้งกรณีที่มี ผู้เก็บโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้มาจากการขุดค้นภายใน บริเวณท้องที่ตามความในข้อ ๑ ได้ และส่งมอบโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่าย ปกครองหรือตำรวจตามความในพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ด้วย

ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ส่งมอบโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามคำสั่ง ของอธิบดีกรมศิลปากรตามความในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ข้อ ๕ ให้อธิบดีกรมศิลปากรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่ง อธิบดีกรมศิลปากรมอบหมาย มีอำนาจเข้าตรวจค้นสถานที่อัน มีเหตุควรสงสัยว่าจะมี โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่งมีได้แจ้ง ปริมาณ รูปพรรณและสถานที่เก็บตามความในข้อ ๓ หรือมิได้ ส่งมอบตามคำสั่งอธิบดีกรมศิลปากรตามความในข้อ ๔ วรรค หนึ่ง อยู่ และมีอำนาจยึดหรืออายัดโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น

ผู้ใดขัดขวางมิให้อธิบดีกรมศิลปากรหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรมอบหมายปฏิบัติการตามความในวรรค

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๒

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕

หนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกิน
ห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อ ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการ
ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้

ข้อ ๗ ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่
วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

จอมพล ถ. กิตติขจร

หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๓

เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๑๑๕ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๑๕

บัญชีท้ายประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๘

ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

ตำบล	อำเภอ	จังหวัด
บ้านเชียง	หนองหาน	อุดรธานี
บ้านธาตุ	เพ็ญ	อุดรธานี
บ้านดุง	บ้านดุง	อุดรธานี
ศรีสุทโธ	บ้านดุง	อุดรธานี
บ้านชัย	บ้านดุง	อุดรธานี
อ้อมกอ	บ้านดุง	อุดรธานี
ม่วงไข่	พังโคน	สกลนคร
แวง	สว่างแดนดิน	สกลนคร
พันนา	สว่างแดนดิน	สกลนคร

พระราชบัญญัติ
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ
และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๐๔

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๔
เป็นปีที่ ๑๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ในฐานะรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔”

มาตรา ๒^๑ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และ

(๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๖

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

^๑ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๘/ตอนที่ ๖๖/หน้า ๙๔๐/๒๔ สิงหาคม ๒๕๐๔

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลป ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

“โบราณวัตถุ” หมายความว่า สสังหาริมทรัพย์ที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็ นสิ่งประดิษฐ์หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซาก มนุษย์หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติ ของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลป ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี

“ศิลปวัตถุ” หมายความว่า สิ่งที่ทำด้วยฝีมือและเป็นสิ่งที่นิยามกันว่ามีคุณค่า ในทางศิลป

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตาม พระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมศิลปากร

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ การออกหนังสืออนุญาตและกรออกใบอนุญาตซึ่งอธิบดีต้องกระทำ ตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีจะมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ใดเป็นผู้กระทำแทน สำหรับท้องที่นั้นก็ได้ การมอบหมายให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อได้มีประกาศมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งท้องที่ใดกระทำการแทน อธิบดีตามความในวรรคก่อนแล้ว คำขอรับหนังสืออนุญาตและใบอนุญาตให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการ จังหวัดแห่งท้องที่นั้น และให้ถือว่าคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตออกหนังสืออนุญาตหรือ ใบอนุญาตที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งตามมาตรานี้เป็นคำสั่งของอธิบดี

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

โบราณสถาน

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถานให้เป็นไป ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ และให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของ โบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ประกาศดังกล่าวนี้ อธิบดีจะเพิกถอนหรือ แก้ไขเพิ่มเติมก็ให้กระทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามความในวรรคก่อน ถ้าโบราณสถานนั้นมีเจ้าของ หรือมีผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ทราบ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่พอใจ ก็ให้มีสิทธิร้องต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่ วันที่อธิบดีแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลมีคำสั่งให้อธิบดีระงับการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขต ที่ดินให้เป็นโบราณสถานแล้วแต่กรณีได้ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาล หรือศาล มีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ให้อธิบดีดำเนินการขึ้นทะเบียนได้

มาตรา ๘ บรรดาโบราณสถานซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรได้จัดทำบัญชีและประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาตามกฎหมายว่าด้วย โบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์ แห่งชาติแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

มาตรา ๙ โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว และเป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของ หรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ชำรุด หักพังหรือเสียหายไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้น แจ้งการชำรุด หักพังหรือเสียหายเป็นหนังสือไปยัง อธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เกิดชำรุด หักพังหรือเสียหายนั้น

มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แกะไข เปลี่ยนแปลงโบราณสถานหรือชุดค้น สิ่งใด ๆ ภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดีหรือได้รับอนุญาตเป็น หนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใด ก็ต้องปฏิบัติตาม เงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา ๑๑ โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น แม้ว่าจะเป็นโบราณสถานที่มี เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือ บุคคลใด ๆ ทำการซ่อมแซมหรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการบูรณะหรือรักษาไว้ให้คง สภาพเดิมได้ แต่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบก่อน

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่มีการโอนโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้อง แจ้งการโอนเป็นหนังสือโดยระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับโอน และวันเดือนปีที่โอนไปยังอธิบดีภายใน สามสิบวันนับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดกหรือโดย พินัยกรรมต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์ ใน กรณีที่มีผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณสถานเดียวกันหลายคน เมื่อได้มีการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์ รวมคนใดคนหนึ่งเป็นผู้แจ้งการรับกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นภายใน กำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นแล้วด้วย

มาตรา ๑๓ โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการรักษาสภาพของโบราณสถานหรือความสะอาดเรียบร้อย ให้มีอำนาจกำหนดโดยกฎกระทรวงให้ผู้เข้าชมปฏิบัติการบางประการในระหว่างเข้าชมได้ และเฉพาะโบราณสถานที่มีใช้เป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย จะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าธรรมเนียมเข้าชมด้วยก็ได้ แต่มิให้เรียกเก็บเกินครั้งละสามสิบบาท

การกำหนดตามความในวรรคก่อน จะกำหนดสำหรับโบราณสถานทุกแห่งหรือแต่บางแห่ง และจะกำหนดเป็นอย่างเดียวกันหรือแตกต่างกันก็ได้

หมวด ๒

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ

มาตรา ๑๔ เมื่ออธิบดีเห็นว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุใดซึ่งมิได้อยู่ในครอบครองของกรมศิลปากร มีคุณค่าในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีเป็นพิเศษ อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นได้

มาตรา ๑๕ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วนั้น ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ชำรุด หักพังเสียหายหรือสูญหาย ให้ผู้ครอบครองโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นแจ้งการชำรุด หักพัง เสียหายหรือสูญหายเป็นหนังสือไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันชำรุด หักพัง เสียหายหรือสูญหายนั้น

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่มีการโอนโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนเป็นหนังสือโดยระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับโอน และวันเดือนปีที่โอนไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันโอน

ผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วโดยทางมรดกหรือโดยพินัยกรรม ต้องแจ้งการได้รับกรรมสิทธิ์ไปยังอธิบดีภายในหกสิบวันนับแต่วันได้รับกรรมสิทธิ์ ในกรณีที่มีผู้ได้รับกรรมสิทธิ์โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุเดียวกันหลายคน เมื่อได้มีการมอบหมายให้ผู้มีกรรมสิทธิ์รวมคนใดคนหนึ่งเป็นผู้แจ้งการรับกรรมสิทธิ์ และผู้ได้รับมอบหมายได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นภายในกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าผู้มีกรรมสิทธิ์รวมทุกคนได้ปฏิบัติการแจ้งนั้นแล้วด้วย

มาตรา ๑๘ โบราณวัตถุและศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปากร จะโอนกันมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจแห่งบทกฎหมาย แต่ถ้า

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันอยู่มากเกินต้องการ อธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีจะโอนโดยวิธีขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์แห่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือให้เป็นรางวัลหรือเป็นค่าแรงงานแก่ผู้ขุดค้นก็ได้

มาตรา ๑๙ ห้ามมิให้ผู้ใดทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมโดยเรียกเก็บค่าชมเป็นปกติธุระ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี

การขออนุญาตและการอนุญาตตามความในวรรคก่อน ให้ทำตามแบบที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาตตามคำขอซึ่งขอรับใบอนุญาตตามความในวรรคแรก ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีต่อรัฐมนตรีได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๐ ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมตามมาตรา ๑๙ ต้องแสดงใบอนุญาตนั้นไว้ ณ ที่ที่เห็นได้ง่ายในสถานการณ์ค้าหรือสถานการณ์แสดงของตน และต้องทำบัญชีแสดงรายการโบราณวัตถุและศิลปวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของตนตามแบบที่อธิบดีกำหนดให้ถูกต้องตรงตามความจริง และรักษาสัญชีนั้นไว้ในสถานการณ์ค้าหรือสถานการณ์แสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้น

มาตรา ๒๑ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไปในสถานการณ์ค้าหรือสถานการณ์แสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุของผู้ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ เพื่อตรวจสอบว่าผู้รับใบอนุญาตได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ หรือเพื่อตรวจสอบว่ามีโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีผู้ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายอยู่ในความครอบครองของผู้ได้รับใบอนุญาตหรือไม่ ในการนี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นวัตถุที่บุคคลได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายได้ด้วย

มาตรา ๒๒ ห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไม่ว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นจะเป็นโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วหรือไม่ออกนอกราชอาณาจักร เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี คำขอรับอนุญาตและใบอนุญาตให้เป็นไปตามแบบที่อธิบดีกำหนด

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่การนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุผ่านราชอาณาจักร

ผู้รับใบอนุญาตให้ส่ง หรือนำโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๓ บุคคลใดประสงค์จะส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดี ในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ขอมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีต่อรัฐมนตรีภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่อธิบดีเห็นสมควรหรือรัฐมนตรีวินิจฉัยให้ออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นคำขอส่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และเมื่อผู้ยื่นคำขอได้ยินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไข วิธีการและข้อกำหนดว่าด้วยการวางเงินประกัน และหรือการชำระค่าปรับตามที่กำหนดในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการส่งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวแล้วก็ให้อธิบดีออกใบอนุญาตให้ผู้ยื่นเรื่องราวส่งหรือนำวัตถุออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวได้

มาตรา ๒๔ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งอยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของ ไม่ว่าที่ซึ่งซ่อนหรือฝังหรือทอดทิ้งไว้จะอยู่ในกรรมสิทธิ์หรือความครอบครองของบุคคลใดหรือไม่ ให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ผู้เก็บได้ต้องส่งมอบแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วมีสิทธิจะได้รับรางวัลหนึ่งในสามแห่งค่าของทรัพย์สินนั้น

หมวด ๓

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

มาตรา ๒๕ ให้มีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจะจัดตั้งขึ้น ณ ที่ใด หรือจะให้สถานที่ใดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ตลอดถึงการถอนสภาพพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๖ โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่งเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินและอยู่ในความดูแลรักษาของกรมศิลปกรนั้น จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นใดนอกจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมิได้ แต่ในกรณีที่ไม้อาจหรือไม่สมควรจะนำมาเก็บรักษา ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว จะเก็บรักษาไว้ ณ สถานที่อื่นก็ได้

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่รัฐมนตรีอนุญาตให้โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุไปตั้งแสดง ณ ที่ใด ๆ เป็นการชั่วคราว หรือในกรณีที่อธิบดีมีคำสั่งให้นำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเพื่อประโยชน์ในการซ่อมแซมหรือบูรณะ

ในกรณีที่โบราณวัตถุและศิลปวัตถุใดมีเหมือนกันหลายชิ้น อธิบดีจะอนุญาตให้
กระทรวง ทบวง กรมใดเป็นผู้เก็บรักษาโบราณวัตถุและศิลปวัตถุนั้นบางชิ้นเป็นการชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๒๗ รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ผู้เข้าชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
ปฏิบัติการบางประการเพื่อประโยชน์ความเรียบร้อยหรือเพื่อประโยชน์แก่การรักษา
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติในระหว่างเข้าชมได้ตามที่เห็นสมควร และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสีย
ค่าธรรมเนียมการเข้าชมด้วยก็ได้ แต่มิให้เกินครั้งละสามสิบบาท

การกำหนดตามความในวรรคก่อน ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

หมวด ๔

กองทุนโบราณคดี

มาตรา ๒๘ ให้จัดให้มีกองทุนขึ้น เรียกว่า “กองทุนโบราณคดี” เพื่อใช้จ่ายใน
กิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑ์

มาตรา ๒๙ กองทุนโบราณคดีประกอบด้วย

- (๑) เงินที่ได้มาตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้
- (๒) เงินผลประโยชน์อันเกิดจากโบราณสถาน
- (๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มรดกตกให้
- (๔) เงินทุนกองกลางและเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ
โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ ซึ่งกรมศิลปากรมีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้
บังคับ

มาตรา ๓๐ การเก็บรักษาและการจ่ายเงินกองทุนโบราณคดี ให้เป็นไปตาม
ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดเก็บได้ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ซ่อนหรือฝังไว้หรือทอดทิ้ง
อยู่ ณ ที่ใด ๆ โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ และเบียดบังเอา
โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับ
ไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์
ซึ่งโบราณสถาน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าโบราณสถานที่ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์เป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้กระทำความผิดระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๓๓ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ซึ่งโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๙ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๒๐ หรือฝ่าฝืนกฎกระทรวงออกตามมาตรา ๑๓ หรือมาตรา ๒๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา ๑๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ หรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนออกนอกราชอาณาจักรอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙ ผู้ใดส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วออกนอกราชอาณาจักรอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๒๒ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๐ ให้ผู้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมโดยเรียกเก็บค่าชมเป็นปกติอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากอธิบดีให้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ความในมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ทำการค้าโบราณวัตถุหรือ
ศิลปวัตถุ หรือแสดงโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุให้บุคคลชมโดยเรียกเก็บค่าชมเป็นปกติธุระ ซึ่งได้
ยื่นคำขอรับใบอนุญาตโดยถูกต้องตามความในวรรคก่อน ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้
บังคับจนถึงวันที่ได้รับใบอนุญาต

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

นายจาง กงชุน

นายชุน

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

นายโงกซง

อัตราค่าธรรมเนียม

ส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอกราชอาณาจักร

๑. โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ซึ่งกรมศิลปากรเห็นว่า มีอายุตั้งแต่สมัยอยุธยาขึ้นไป
ขึ้นละไม่เกินสองร้อยบาท
๒. โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ ซึ่งกรมศิลปากรเห็นว่า มีอายุต่ำกว่าสมัยอยุธยาขึ้นละ
ไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

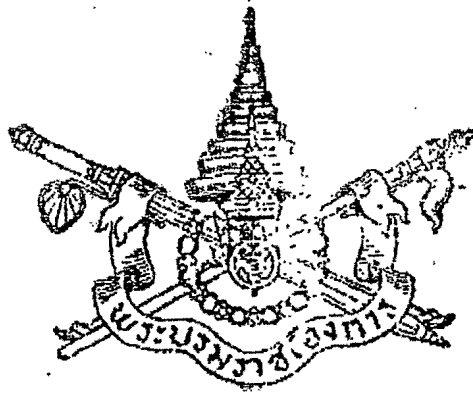
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ นอกจากมีบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดต่ำกว่าที่ควรอยู่มากเป็นเหตุให้มีการลักลอบนำโบราณวัตถุและศิลปวัตถุออกนอกประเทศซึ่งเป็นภัยต่อการสงวนวัตถุเช่นนั้นแล้ว ยังมีบทบัญญัติที่ไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติจัดการเกี่ยวกับการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและการโบราณคดีให้เป็นไปด้วยดีอีกหลายประการ จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวแก่การนี้เสียใหม่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วคิน/ผู้จัดทำ

๒๐ มกราคม ๒๕๕๒

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙	ฉบับละ ๒๐,๐๐๐ บาท
(๒) ใบอนุญาตตามมาตรา ๒๒	
(ก) โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่ง กรมศิลปากรเห็นว่ามีอายุตั้งแต่ สมัยอยุธยาขึ้นไป ชิ้นละไม่เกิน	๒,๐๐๐ บาท
(ข) โบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุซึ่ง กรมศิลปากรเห็นว่ามีอายุต่ำกว่า สมัยอยุธยา ชิ้นละไม่เกิน	๑,๐๐๐ บาท
(๓) ใบแทนใบอนุญาต	ฉบับละ ๑๐๐ บาท
(๔) การต่ออายุใบอนุญาต	ครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตนั้น

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ
และการพิพินันท์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2)

พุทธศักราช 2486

ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ 4 สิงหาคม พุทธศักราช 2480

และวันที่ 16 ธันวาคม พุทธศักราช 2484)

อาทิตย์ ทิพยารา

ปรีดี พนมยงค์

ตราไว้ ณ วันที่ 28 กันยายน พุทธศักราช 2486

เป็นปีที่ 10 ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2477

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2486"

มาตรา 2 ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2477 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา 5 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฤษฎีกาเพื่อปฏิบัติการตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

12 ตุลาคม 2486 ราชกิจจานเบกษา เล่ม 60 ตอนที่ 54

กตกะขารณ์ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความในมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2477 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ มาตรา 24 ให้อธิบดีมีอำนาจ

(1) กำหนดให้ย้ายวัตถุในประเภท (1) และประเภท (2) ซึ่งมีได้ยกให้แก่ หรือได้มาเพื่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งใดโดยเฉพาะ จากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งหนึ่งไปไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานอีกแห่งหนึ่ง

(2) อนุญาตให้นำวัตถุประเภทหนึ่งประเภทใดออกนอกพิพิธภัณฑ์สถานเพื่อซ่อมแซมหรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน หรือให้ยืมวัตถุในประเภท (1) และประเภท (2) เพื่อนำไปตั้งแสดงในที่อื่น แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสามเดือนและต้องกำหนดวัน ซึ่งให้นำส่งวัตถุนั้นคืนลงไว้ในใบอนุญาตด้วย ”

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พุทธศักราช 2477 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ตอนที่ 54 เล่ม 60 ราชกิจจานุเบกษา 12 ตุลาคม 2486

" มาตรา 28 เงินอันเก็บได้จากมณฑลแห่งพระราชบัลลังก์ หรือเงินที่ผู้บริจาคให้ หรือที่เพ็ญยักมัยยกให้ นั้น ให้สมทบไว้ในเงินทุนกองกลาง หรือถ้าหากเป็นเงินที่เก็บได้เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งใดโดยเฉพาะ ก็ให้สมทบเข้าไว้ในทุนของพิพิธภัณฑสถานแห่งนั้น ๆ

ให้อธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเงินทุนกองกลาง หรือเงินทุนเฉพาะเช่นว่านั้น และให้มีอำนาจจัดสรรเงินเหล่านี้ไปใช้จ่ายในทางใด ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แต่เงินทุนเฉพาะของพิพิธภัณฑสถานแห่งใด ให้ใช้เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งนั้น "

มาตรา 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัลลังก์ว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2477 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" มาตรา 29 ถ้ามีบุคคลใดนำข้อความอันเป็นประโยชน์มาแจ้งให้ทราบว่าโบราณสถาน หรือโบราณวัตถุ ซึ่งไม่มีเจ้าของมีอยู่ ณ ที่ใด อธิบดีจะจ่ายเงินจากทุนกองกลาง ดังระบุไว้ในมาตรา 28 หรือจากเงินทุนอย่างอื่นอันได้มอบไว้แก่ อธิบดีเพื่อใช้จ่ายในการนี้ ให้เป็นเงินรางวัลตามสมควรก็ได้

12 ตุลาคม 2488 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 60 ตอนที่ 54

การนำข้อความมาจริงเช่นนี้ จธแจ้งแก่เจ้าพนักงาน
ฝ่ายปกครองแห่งท้องที่โบราณสถาน หรือวัตถุสิ่งนั้นหยุก
ได้ ให้เจ้าพนักงานนั้นแจ้งแก่อธิบดีโดยทางข้าหลวงประจำ
จังหวัด "

มาตรา 7 ให้นายกรัฐมนตรีรักษากฎตามพระราชบัญญัติ

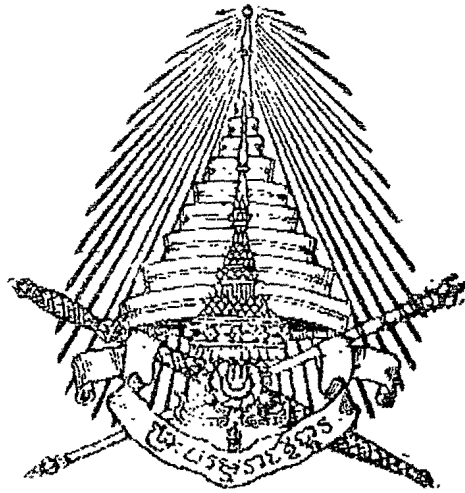
นี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๓๕๔

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ
และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ

พุทธศักราช ๒๕๖๘

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘)

อนวัจน์จาตรนต์

อาทิตย์ทิพอาภา

เจ้าพระยายมราช

ตราไว้ ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

เล่ม ๕๒ หน้า ๓๕๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๗๕

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรรวบรวมแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและกฎข้อบังคับอันว่าด้วย โบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติให้บริบูรณ์

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ตั้งต่อไปนี้

หมวด ๑

ข้อความเบื้องต้น

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ พุทธศักราช ๒๔๗๕"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกกฎหมายและกฎข้อบังคับต่อไปนี้

(๑) ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖

(๒) พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุ
ออกนอกประเทศ พุทธศักราช ๒๕๖๕

(๓) พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับ
พระนคร พุทธศักราช ๒๕๖๕ กับทั้งบรรดากฎหมายและ
กฎข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์อย่าง
หนึ่งอย่างใด หรือซากปรักหักพังแห่งอสังหาริมทรัพย์ ซึ่ง
อายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือความจริงเกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์ อันมีอยู่ในสิ่งนั้น เป็นประโยชน์ในทาง
ประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศิลปกรรม

“ศิลปวัตถุ” หมายความว่า ของที่สร้างทำขึ้นด้วยฝีมือ
ช่างอย่างพิเศษและหาได้ยาก ซึ่งได้ทำขึ้น หรือมีเหตุผล
อ้างอิงได้ว่าได้ทำขึ้นอย่างน้อยห้าสิบปีก่อนใช้พระราชบัญญัตินี้

“โบราณวัตถุ” หมายความว่า ของโบราณอย่างหนึ่ง
อย่างใดจะเป็นของเกิดในประเทศสยามหรือต่างประเทศ
ก็ดี ซึ่งให้ความรู้หรือเป็นประโยชน์แก่การศึกษาในทาง
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี

“พิพิธภัณฑ์แห่งชาติ” หมายความว่าพิพิธภัณฑ์สถาน
ซึ่งรัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่าอยู่ในความ
ควบคุมของกรมศิลปากร

“รัฐมนตรี” หมายความว่ารัฐมนตรีผู้หน้ารักษาการ
ให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมศิลปากร

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า อธิบดี หรือ
เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้ง หรือมอบอำนาจให้อธิบดี
แต่งตั้งขึ้น เพื่อกำหนดหน้าที่ต่าง ๆ อันระบุไว้ในพระราช
บัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการมีหน้าที่
รักษาการให้ เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจ
ออกกฎกระทรวงตั้งเจ้าพนักงานวางแบบวิธีการต่าง ๆ กำหนด
ค่าธรรมเนียม จักรการต่าง ๆ อันระบุไว้ในพระราชบัญญัติ
และกิจการอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการให้ เป็นไปตามบทแห่ง
พระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
แล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒

การรักษาโบราณสถาน

มาตรา ๖ ให้อธิบดีจัดทำบัญชีบรรดาโบราณสถาน
ทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศสยามขึ้นไว้ ไม่ว่าจะ เป็นโบราณ
สถานที่มีเจ้าของเป็นของเอกชนคนใด หรือไม่มีเจ้าของ
หรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งโบสถ์ ้วัดวาอาราม
และสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นอันเกี่ยวแก่การศาสนา

บัญชีนั้นบุคคลใด ๆ ย่อมตรวจดูและขอคัดสำเนาได้ หรือ
ขอรับสำเนาบัญชี หรือย่อรายการอันรับรองว่าถูกต้องได้
โดยเสียค่าธรรมเนียมตามที่อธิบดีจะกำหนดไว้แต่ไม่เกิน
ห้าบาท

มาตรา ๗ ในการจัดทำบัญชีเช่นว่านั้น เมื่ออธิบดีมีเหตุ
อันควรเชื่อได้ว่าโบราณสถานอันใดซึ่งอยู่ในอารักขาของนา
ราชการแห่งอื่นนอกจากกรมศิลปากร หรือเป็นของเอกชน
คนใด จะต้องจัดเข้าบัญชีไว้ ก็ให้อธิบดีขอให้ทางราชการ
หรือสั่งให้บุคคลที่กล่าวนั้นยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป
และตรวจดูสิ่งนั้นได้โดยสะดวก แต่ต้องบอกกล่าวให้
ทราบล่วงหน้าแปดวันก่อนที่จะทำการตรวจ และผู้อารักขา

โบราณสถานแห่งนั้นจะอยู่ด้วย หรือให้ ผู้แทนไปอยู่ด้วย
ในการตรวจนั้นก็ได้

การตรวจจะต้องกระทำโดยมิให้เกิดความขัดข้องไม่
สะดวกแก่ราชการแห่งนั้น หรือบุคคลที่เป็นเจ้าของ ถ้า
ปรากฏว่าจำเป็นจะต้องขุดค้นหรือกระทำอย่างอื่น จะ
ต้องให้ ทหารราชการหรือบุคคลนั้น ๆ ตกกลงยินยอมด้วย จึง
กระทำได้ ถ้าตกลงกันมิได้ ให้อธิบดีรายงานแก่รัฐมนตรี
ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ ทำการขุดค้นหรือกระทำอย่างอื่น
ได้ แต่ต้องให้ ค่าสินไหมทดแทนแก่ราชการแห่งนั้น หรือ
บุคคลที่กล่าวแล้ว เพื่อความบอบสลายหรือเสียหายอย่าง
หนึ่งอย่างใดที่เกิดขึ้น

มาตรา ๘ โบราณสถานอันใดเมื่อใดขึ้นบัญชีตามที่กล่าว
ไว้ในมาตรา ๕ แล้ว ให้ตกอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่ง
หมวดนี้ แต่ในกรณีที่เป็นโบราณสถานอันอยู่ในอารักขา
ของทางราชการหรือเป็นของเอกชน การขึ้นบัญชีเช่นว่า
นั้นจะมีผลใช้ได้เฉพาะภายใต้บังคับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(๑) อธิบดีจะต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือให้ทางราชการ
หรือบุคคลที่กล่าวแล้วทราบถึงการที่เอาโบราณสถานนั้นขึ้น
บัญชี และ

(๒) ภายในหนึ่งเดือนนับตั้งแต่วันที่บอกกล่าวเช่นนั้น
นั้น ทางราชการหรือบุคคลดังกล่าวนั้นจะออกตรวจคำวินิจฉัย
ของอธิบดีไปยังรัฐมนตรีก็ได้ ถ้าไม่อุทธรณ์ หรือถ้ารัฐมนตรี
สั่งยื่นตามคำวินิจฉัยของอธิบดีเมื่อสิ้นกำหนดเวลาซึ่งอนุญาต
ให้อุทธรณ์ เป็นต้นไป หรือตั้งแต่วันที่แจ้งคำวินิจฉัยของ
รัฐมนตรีไปยังราชการแห่งนั้น หรือบุคคลที่เป็นเจ้าของ
แล้วแต่กรณี

มาตรา ๘ เมื่อได้ขันธ์บัญชีโบราณสถานใดซึ่งไม่มีเจ้าของ
ไว้แล้ว ให้กรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบจัดรักษาโบราณ
สถานนั้นเหมือนอย่างทรัพย์สินของแผ่นดิน

มาตรา ๑๐ เมื่อได้ขันธ์บัญชีโบราณสถานใดซึ่งอยู่ใน
อารักขาของทางราชการหรือเป็นของเอกชนไว้แล้ว ให้
ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามมิให้ทางราชการ หรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้น
ทำลายเสีย

(๒) ห้ามมิให้ทางราชการ หรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้น
แก้ไขเปลี่ยนแปลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือ
จากอธิบดี และจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้บังคับ

เงื่อนไขซึ่งได้วางไว้ในหนังสืออนุญาตนั้น ทั้งต้องอยู่ใน
ความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๓) ทางราชการหรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้น ต้องรับ
ผิดชอบในการรักษาโบราณสถานนั้น และจำต้องปฏิบัติ
ตามกฎหมายหรือกฎข้อบังคับซึ่งจะได้ออกเพื่อการนั้น

(๔) ในกรณีที่มีการโอนโบราณสถานซึ่งอยู่ในอารักขา
ของทางราชการหรือบุคคลใด หรือจัดให้โบราณสถานนั้น
ย้ายไปอยู่ในอารักขาของทางราชการ หรือบุคคลอื่น ทาง
ราชการหรือบุคคลผู้โอนหรือย้ายต้องแจ้งให้ผู้ได้มาซึ่งโบราณ
สถานหรือทางราชการหรือบุคคลอื่นนั้นทราบว่าเป็นโบราณสถาน
นั้นได้ลงบัญชีแล้ว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และให้
แจ้งการโอนหรือการย้ายอารักขาเช่นนั้นแก่อธิบดี ภายใน
กำหนดสัปดาห์วัน

มาตรา ๑๑ ถ้าอธิบดีเห็นเป็นการจำเป็นว่าโบราณสถาน
อันใดซึ่งขึ้นบัญชีไว้แล้ว และอยู่ในอารักขาของทางราชการ
หรือเป็นของเอกชนใดสมควรให้อยู่ในอารักขาของกรม
ศิลปากรเพื่อจะได้จ้ดรักษาให้เรียบร้อย หรือเพื่ออนุญาต
ให้ประชาชนเข้าชมเมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว ให้
อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๔๐๒

(๑) ถ้าโบราณสถานอยู่ในอารักขาของทางราชการ ให้จัดการตกลงกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอให้โอนมาไว้ในอารักขาของกรมศิลปากร

(๒) ถ้าโบราณสถานเป็นของเอกชน ให้มีอำนาจจัดการให้ได้ โบราณสถานพร้อมทั้งที่ดินที่ตั้งมาเป็นของแผ่นดิน โดยวิธีขอซื้อจากเจ้าของ หรือถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ ให้นำพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตัวโบราณสถานนั้นปรักหักพังหรือเจ้าของมิได้ใช้ เป็นประโยชน์ ให้ใช้คำทำขวัญให้ละเพาะที่ดินอันเป็นที่ตั้งแห่ง โบราณสถานเท่านั้น

มาตรา ๑๒ ให้อธิบดีมีหน้าที่จัดให้ได้ตรวจเป็นปกติ ซึ่งบรรดาโบราณสถานอันได้ขณบัญญัติไว้ เพื่อให้การเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งหมวดนี้หรือตามกฎหมายกระทรวงซึ่งออกตามหมวดนี้ และมีหน้าที่ให้คำแนะนำหรือคำสั่งเกี่ยวกับการรักษาโบราณสถานทั่วแล้วแก่ทางราชการหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นว่าจำเป็น

หมวด ๓

การรักษาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุ

มาตรา ๑๓ บรรดาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุทั้งหลายที่ไม่มีเจ้าของนั้น ท่านว่าเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และให้อธิบดีเข้าครอบครองเก็บรวบรวมเข้าไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

โบราณวัตถุที่พบในที่ดินของเอกชน หรือในโบราณสถานเนื่องจากการขุดค้นหรือการอื่นซึ่งได้จัดทำด้วยค่าใช้จ่ายของแผ่นดินเพื่อความประสงค์ในทางโบราณคดีนั้น ให้ถือว่าไม่มีเจ้าของ

มาตรา ๑๔ บรรดาศิลปวัตถุและโบราณวัตถุซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการ หรือเป็นทรัพย์สินของเอกชน นอกจากที่เป็นส่วนที่ได้เก็บรวบรวมไว้เป็นของ ๆ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแล้วนั้น อธิบดีจะขัมภ์บัญชาไว้ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๖ อันว่าด้วยการตรวจและการคัดสำเนาบัญชี กับบทบัญญัติมาตรา ๘ และมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ศิลปวัตถุและโบราณวัตถุซึ่งเป็นส่วนที่ได้ เก็บรวบรวมไว้เป็นของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินั้น ให้อยู่ภายในบังคับบทบัญญัติหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ ส่งศิลปวัตถุและโบราณวัตถุซึ่งเป็นของเอกชนออกนอกประเทศ โดยมีได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุนั้นจะได้ขึ้นบัญชีไว้ตามมาตรา ๑๔ หรือไม่ก็ตาม

ถ้าประสงค์จะส่งวัตถุหลายสิ่งอันเป็นของเจ้าของเดียวกันออกนอกประเทศต้องได้รับอนุญาตเป็นรายสิ่ง

มาตรา ๑๖ ผู้ใดประสงค์จะส่งศิลปวัตถุและโบราณวัตถุออกนอกประเทศ ให้ยื่นเรื่องราวขออนุญาตตามแบบที่กำหนดไว้ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องการตรวจวัตถุเช่นนั้นก็ให้ ผู้ขออนุญาตนำมาให้ตรวจ ถ้าอนุญาตตามเรื่องราวนั้น ก็ให้ออกใบอนุญาตเป็น หนังสือให้แก่ผู้ขออนุญาตเป็นสำคัญ ใบอนุญาตนั้นต้องมีรายการแสดงลักษณะของวัตถุ บอกขนาด รูปร่าง สี และตำหนิรูปพรรณอย่างอื่น การออกใบอนุญาตนั้นจะออกให้โดยมีเงื่อนไขก็ได้ และให้ เรียกค่าธรรมเนียมตามที่อธิบดีจะ

กำหนดไว้ แต่ไม่เกินห้าบาท ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิเสธ
ไม่ออกใบอนุญาตให้ส่งวัตถุออกนอกประเทศ ผู้ขออนุญาต
จะอุทธรณ์คำวินิจฉัยนั้นไปยังรัฐมนตรีก็ได้ คำวินิจฉัยของ
รัฐมนตรีเป็นที่สุด

มาตรา ๑๗ ถ้าเรื่องราวขออนุญาตส่งศิลปวัตถุหรือ
โบราณวัตถุออกนอกประเทศนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาต
และพนักงานเจ้าหน้าที่มีเหตุผลสมควรเชื่อว่า ถ้าปล่อย
ให้ศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุนั้น อยู่ในครอบครองของผู้ขอ
อนุญาตแล้ว อาจถูกลักลอบส่งออกไปนอกประเทศสยาม
ได้ ก็ให้อธิบดีจัดการให้ได้มาไว้เป็นของแผ่นดินโดยวิธี
ขอซื้อ หรือถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้ใช้วิธีบังคับ
ซื้อ ในกรณีเช่นนั้น ให้รัฐมนตรีออกคำสั่งบังคับซื้อ ส่วนค่า
ทำขวัญนั้นให้กำหนดโดยวิธีตั้งอนุญาตตุลาการตามกฎหมาย
ว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๘ ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าไม่สมควรอนุญาต
ให้ส่งศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุสิ่งใดออกนอกประเทศ แต่
ผู้ขออนุญาตรับรองว่าการส่งวัตถุสิ่งนั้นออกไปนอกประเทศ
เป็นการชั่วคราว เช่นส่งออกไปเพื่อแสดงพิพิธภัณฑ์ใน
เมืองต่างประเทศ เมื่อเสร็จกิจนั้นแล้วจะส่งกลับเข้ามา

ประเทศสยาม พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกใบอนุญาตให้ โดย
ให้ผู้ขออนุญาตวางเงินไว้ตามจำนวนที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็น
สมควรก็ได้ เงินที่วางไว้จะได้นำคืนให้แก่เจ้าของเมื่อพิสูจน์
เป็นที่พอใจว่าวัตถุนั้นได้นำกลับเข้ามาในประเทศสยามแล้ว
ถ้าวัตถุนั้นมิได้นำกลับเข้ามาภายในเวลาตามที่ระบุไว้ในใบ
อนุญาตหรือภายในระยะเวลาอันกว่านั้นตามที่พนักงานเจ้า
หน้าที่ผ่อนผันให้ก็ให้รับเงินที่วางไว้คืนเสีย

มาตรา ๑๕ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงาน
ศุลกากรมีอำนาจตรวจค้นเรือหรือยานพาหนะอย่างอื่นสำหรับ
ขนส่งสินค้าออกนอกประเทศ เพื่อให้ทราบแน่ว่ามิได้มี
ศิลปวัตถุ หรือโบราณวัตถุสิ่งใดส่งออกนอกประเทศโดยมิ
ได้รับอนุญาต หรือมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขอันกำหนดไว้
ในใบอนุญาต- ถ้าในขณะที่ทำการตรวจค้นพบวัตถุเช่นนั้น
ให้เจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วมีอำนาจยึดไว้ได้

หมวด ๔

การจัดการพิพธิภัณฑ์แห่งชาติ

มาตรา ๒๐ อธิบดีมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการพิพธิภัณฑ์
แห่งชาติภายในความควบคุมบังคับบัญชาของรัฐมนตรี

พิพิธภัณฑ์แห่งชาติในหัวเมืองนั้น เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว อธิบดีมีอำนาจมอบหมายพิพิธภัณฑ์สถานนั้นให้อยู่ในอารักขาของเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่น ตามเงื่อนไขแล้ว แต่อธิบดีจะเห็นสมควร กำหนดโดยฉะเพาะเพื่อจัดการรักษาวัตถุต่างๆ ของพิพิธภัณฑ์สถานให้เป็นไปได้โดยเรียบร้อย

มาตรา ๒๑ วัตถุอันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติสำหรับแสดงให้ประชาชนชม หรือเพื่อการอย่างอื่นตามความมุ่งหมาย ของพิพิธภัณฑ์สถานนั้นจัด แบ่ง ออกได้ เป็นประเภทใดประเภทหนึ่งในสามประเภทดังต่อไปนี้

(๑) ประเภททรัพย์สินของแผ่นดิน และเป็นส่วนแห่งบรรดาวัตถุที่พิพิธภัณฑ์สถานเก็บรวบรวมไว้ ไม่ว่าจะ เป็นวัตถุที่พิพิธภัณฑ์สถาน เก็บรวบรวมไว้ใน วัน ไซ้ พระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งรัฐบาลหรือบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดได้ให้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานในภายหลัง หรือเป็นวัตถุที่พิพิธภัณฑ์สถานได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยน

(๒) ประเภทของขิม ได้แก่ทรัพย์สินของเอกชนซึ่งเจ้าของได้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขิมมาเพื่อตั้งแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานให้ประชาชนชม

(๓) ประเภทของในอารักขา ไม่ว่าจะเป็นที่พำนัก
ของแผ่นดินหรือของเอกชน อันพิพธิภณฑสถานแห่งอื่น
หรือทางราชการ หรือเอกชน ผู้เป็น เจ้าของ มอบไว้ให้อยู่ใน
อารักขา ของ พนักงาน เจ้าหน้าที่ เพื่อนำ ออก แสดง หรือ ตั้ง
ประกวดในพิพธิภณฑสถาน หรือ เพื่การอย่างอื่นทำนอง
เดียวกัน

มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับข้อความแห่งกฎกระทรวงซึ่ง
จะได้ออกเพื่การนั้น ให้อธิบดีมีอำนาจ

(๑) เลือกรื้อ วัตถุที่พิพธิภณฑ แห่งชาติ ต้องการ เก็บ
รวบรวม ภายในวงเงินที่ได้รับอนุญาตหรือเงินทุนอย่างอื่น
อันมีอยู่เพื่อใช้ในการนั้น

(๒) รับ วัตถุ ที่มีผู้บริจาคให้ หรือ ทำ พิณยกรรม ยก ให้
พิพธิภณฑ แห่งชาติ

(๓) กำหนดให้ พิพธิภณฑ สถานใด เก็บ รวบรวม วัตถุ
อันมีให้แก่พิพธิภณฑ แห่งชาติ หรือซึ่งได้มาเป็นของ
พิพธิภณฑ แห่งชาติตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (๑) - (๒)
ข้างต้น ในกรณีที่มีการให้หรือได้มามีได้เจาะจงเพื่อพิพธิภณฑ
สถานแห่งใดโดยฉะเพาะ

(๔) ทำความตกลงในการยืมหรือในการรักษาวัตถุที่
เอกชนให้พิพิธภัณฑสถานยืม หรือมอบไว้ในอารักขา

มาตรา ๒๓ วัตถุในประเภท (๑) แห่งมาตรา ๒๑ นั้น
จะโอนกันได้ก็แต่โดยกฎหมายอนุญาต เว้นแต่วัตถุชนิด
เดียวกัน มีอยู่มากเกินต้องการ หรือที่เป็นของธรรมดาหาได้
ทั่วไปนั้น อธิบดีจะโอนโดยวิธีซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยน
เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้อง
ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีก่อน และต้องอยู่ภายใต้บังคับ
ข้อความแห่งกฎกระทรวงซึ่งจะได้ออกว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๒๔ โดยอนุมัติจากรัฐมนตรีและภายใต้บังคับ
ข้อความแห่งกฎกระทรวงซึ่งจะได้ออกว่าด้วยการนั้น ให้
อธิบดีมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ย้ายวัตถุในประเภท (๑) และประเภท
(๒) ซึ่งมีได้ยกให้แก่หรือได้มาเพื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งใด
โดยฉะเพาะ จากพิพิธภัณฑสถานแห่งหนึ่งไปไว้ในพิพิธ
ภัณฑสถานอีกแห่งหนึ่ง

(๒) อนุญาตให้นำเอาวัตถุประเภทหนึ่งประเภทใดออก
นอกพิพิธภัณฑสถานเพื่อซ่อมแซม หรือเพื่อการอื่น

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๔๑๐

ทำนองเดียวกัน หรือให้ยืมวัตถุในประเภท (๑) และ
ประเภท (๒) เพื่อนำไปตั้งแสดงในที่อื่นให้ประชาชนชม
หรือเพื่อการอื่นทำนองเดียวกัน แต่ต้องกำหนดวันซึ่งให้
นำส่งวัตถุนั้นคืนลงไว้ในใบอนุญาต

มาตรา ๒๕ วัตถุประเภท (๒) และประเภท (๓) ซึ่ง
เป็นของเอกชนนั้น ถ้ามีใตกำหนดเวลาส่งคืน เมื่อผู้เป็น
เจ้าของขอรับคืน ก็ให้คืนวัตถุเหล่านั้นให้แก่เจ้าของไป
แต่อธิบดีต้องออกหนังสืออนุญาตให้นำวัตถุออกไปเสียก่อน
และเจ้าของต้องทำใบรับลงวันเดือนปี และลงลายมือชื่อให้
ไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ เป็นพิพัตถ์แห่งชาติซึ่งตั้งอยู่
ในหัวเมืองอันอธิบดีได้มอบหมายให้อยู่ในอารักขาเจ้าหน้าที่
ส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่น ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดมี
อำนาจออกใบอนุญาตดังกล่าวมาในมาตรา ๒๔ (๒) และ
มาตรา ๒๕ แล้วแจ้งแก่อธิบดีโดยเร็ว

หมวด ๕

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๒๗ ให้อธิบดีมีอำนาจออกประกาศว่า ด้วย
เงื่อนไขในการอนุญาตให้ประชาชนเข้าชมโบราณสถาน

และพิพิธภัณฑ์แห่งชาติและโดยฉะเพาะในข้อเหล่านี้ คือ

(๑) กำหนดวันเวลาและสถานที่ซึ่งอนุญาตให้ประชาชน
เข้าชมโดยต้อง เสียและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และ
กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมไม่เกินคนละ ๑ บาท

(๒) กำหนดให้ประชาชนซึ่งเข้ามาชมประพาศิตินให้
เป็นที่เรียบร้อยมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดอันน่าจะก่อ
ให้เกิดการรบกวนหรือเสียหายขึ้น และกำหนดห้ามหรือ
ไล่บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งปรากฏจาก กิริยา ท่าทาง หรือ ความ
ประพฤติที่เลวมา เป็เหตุสมควรให้เชื่อได้ว่าจะก่อให้เกิด
หรือกำลังก่อให้เกิดการรบกวนหรือเสียหายขึ้น

(๓) จัดเตรียมการทุกอย่างที่จำเป็นเพื่อการประชุม
ปาฐกถา การแสดง การประกวดในบริเวณโบราณสถาน
และพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ ซึ่งอาจเป็นทางส่งเสริมความรู้
และเป็นประโยชน์แก่ทางการ

(๔) กำหนดเงื่อนไขในการตรวจและคัดสำเนาบัญชี
ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และ ๑๔ และกำหนดจำนวนเงิน
ค่าธรรมเนียมซึ่งจะต้องเสียในการนั้น

มาตรา ๒๘ เงินอันเก็บได้ตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้
หรือเงินที่ผู้บริจาคให้หรือทำพินัยกรรมยกให้ นั้น ให้สมทบ

ไว้ในเงินทุนกองกลาง หรือถ้าหากเป็นเงินที่เก็บได้เพื่อประโยชน์ของ พิพิธภัณฑ์สถาน แห่งใดโดยเฉพาะ ก็ให้สมทบเข้าไว้ในทุนของพิพิธภัณฑ์แห่งนั้น ๆ

ให้อธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเงินทุนกองกลาง หรือเงินทุนเฉพาะเช่นว่านั้น และเมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว ให้มีอำนาจจัดสรรเงินเหล่านั้นไปใช้จ่ายในทางใด ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติได้

มาตรา ๒๕ ถ้ามีบุคคลใดนำข้อความอันเป็นประโยชน์มาแจ้งให้ทราบว่า โบราณสถานหรือโบราณวัตถุซึ่งไม่มีเจ้าของมีอยู่ที่ใด อธิบดีจะขออนุมัติรัฐมนตรีจ่ายเงินจากทุนกองกลางตั้งระบุไว้ในมาตรา ๒๔ หรือจากเงินทุนอย่างอื่น อันได้มอบไว้แก่อธิบดีเพื่อใช้จ่ายในการนี้ให้เป็นเงินรางวัลตามสมควรก็ได้

การนำข้อความมาแจ้งเช่นนี้ จะแจ้งแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองแห่งท้องถิ่นที่โบราณสถาน หรือวัตถุสิ่งนั้นอยู่ก็ได้ ให้เจ้าพนักงานนั้นแจ้งแก่อธิบดีโดยทางข้าหลวงประจำจังหวัด

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๓๐ ผู้ใดจัดให้มีการทำลาย แกะไขเปลี่ยนแปลง ทำให้บุบสลาย โอน หรือโอนด้วยประการอื่นอันฝ่าฝืน ต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๐, ๑๔ และ ๒๓ ซึ่งโบราณสถาน ศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุ หรือผู้ใดจงใจทำลายหรือทำให้ บุบสลายซึ่งศิลปวัตถุหรือโบราณวัตถุอันเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ แห่งชาติ ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๑ ผู้ใดส่งศิลปวัตถุหรือ โบราณวัตถุออกไป นอกประเทศหรือ มอบให้แก่ผู้ขนส่ง เพื่อ ส่งออกไป นอก ประเทศ โดยมีได้รับใบอนุญาตหรือมิได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข อันกำหนดไว้ในใบอนุญาต ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำ ทั้งปรับ

ถ้าศาลมีคำสั่งให้ริบวัตถุอันเป็นเหตุแห่งการกระทำผิด วัตถุนั้นให้ตกเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน และให้อยู่ใน ความอารักขาของกรมศิลปากร

วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๕๑๔

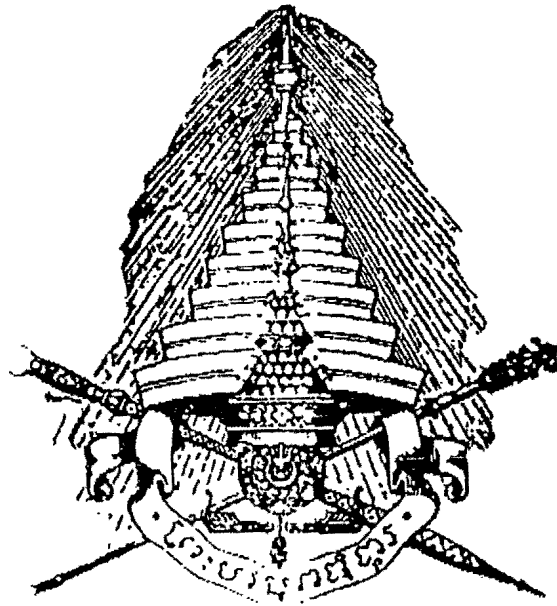
มาตรา ๓๒ ผู้ใดไม่ยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไป
ตรวจเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๓ หรือเข้าไปยัง
โบราณสถานหรือพิพิธภัณฑ์แห่งชาติหรือจัดขึ้นไม่ยอมออก
เมื่อถูกไล่ให้ออกจากโบราณสถาน หรือพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ
เป็นการฝ่าฝืนต่อประกาศ ของอธิบดีตามมาตรา ๒๗ ผู้นั้น
มีความผิดฐาน ละเมิดตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๓๔ อนุ
มาตรา ๒ แห่งกฎหมายลักษณอาญา

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๗๑๒

พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน
สำหรับพระนคร

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่ได้ทรงพระราชดำริห์จัดตั้ง พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครขึ้น เป็นที่รวบรวมเก็บรักษาโบราณและศิลปวัตถุต่าง ๆ เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่มหาชนในการศึกษาหาความรู้และให้เป็นเกียรติยศแก่บ้านเมือง และบัดนี้พิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนครได้จัดตั้งสำเร็จตั้งพระราชประสงค์แล้ว

เล่ม ๔๓ หน้า ๓๑๓ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕

และโดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่า ควรจะมีพระราชบัญญัติ
ตั้งขึ้นไว้ เพื่อ พิทักษ์รักษา สิ่งของใน พิพิธภัณฑ์สถาน สำหรับ
พระนครให้มั่นคง และวางระเบียบการบำรุงพิพิธภัณฑ์สถาน
สำหรับพระนครให้เจริญต่อไปภายหน้า

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้
สืบไป ดังนี้

หมวด ๑

ว่าด้วยการใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ
จัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร พุทธศักราช ๒๕๖๕”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ได้ออกประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์สถาน
ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกระทรวงอื่น สำหรับสิ่งของแต่บางประเภท
ฤ็จะเพาะการแต่บางอย่าง

มาตรา ๔ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้จะเพาะพิพิธภัณฑ์สถาน
สำหรับพระนครซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ ฯ ต่อไปเมื่อได้
ประกาศตั้งพิพิธภัณฑ์สถานขึ้นตามหัวเมืองมณฑลใด และ
ถ้าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๗๑๔

สำหรับพิพิธภัณฑสถานที่ตั้งขึ้นนั้นด้วย ก็จะได้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาต่อไปภายหลัง

หมวด ๒

ว่าด้วยการปกครองพิพิธภัณฑสถาน

มาตรา ๕ ให้ราชบัณฑิตยสถานมีหน้าที่และรับผิดชอบจัด
การบำรุงรักษาพิพิธภัณฑสถาน สำหรับพระนคร และให้มี
อำนาจบังคับบัญชาข้าราชการ บรรดา มีตำแหน่งใน พิพิธภัณฑ
สถาน ๆ ได้ทั้งสิ้น

มาตรา ๖ พนักงานรักษาพิพิธภัณฑสถาน สำหรับพระนคร
นั้น ให้มีตำแหน่งภัณฑารักษ์ผู้จัดการเป็นหัวหน้าคน ๑ และ
มีข้าราชการตำแหน่งชั้นรองลงไปตามสมควร ล้วนสังกัดชั้น
ในราชบัณฑิตยสภา ระเบียบตำแหน่งหน้าที่ให้จัดอนุโลมตาม
กระทรวงราชการพลเรือน

มาตรา ๗ เงินซึ่งรัฐบาลจ่ายบำรุงรักษา พิพิธภัณฑสถาน
สำหรับพระนครนั้น โดยปกติให้จ่ายเป็นจำนวนเงินอุดหนุน
ประจำปี แล้วแต่ราชบัณฑิตยสภาจะจัดจ่ายเป็นรายการ
อย่างไร ถ้าในปีหนึ่งใช้เงินที่รัฐบาลอุดหนุนไม่หมด มีจำนวน
เงินเหลืออยู่เท่าใด ก็ให้ราชบัณฑิตยสภา มีอำนาจที่จะสงวน
เงินนั้นไว้ ใช้เพิ่มเติมในปีอื่นได้ต่อไป

๒) สิ่งของ ซึ่งราชบัณฑิตยสภา ขอขยืม ผู้อื่น มาตั้งไว้ใน พิพิธภัณฑ์สถาน ฯ เพื่อให้มหาชนได้ชมกิติ ญาของหลวง สำหรับใช้ราชการ แต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มาตั้งไว้ในพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ เพื่อให้มหาชนได้ชมกิติ เหล่านี้ กำหนดว่าเป็นของขยืม

๓) สิ่งของซึ่งมีผู้ฝาก พิพิธภัณฑ์สถาน ฯ เพื่อรักษา และราชบัณฑิตยสภารับตั้งไว้ให้มหาชนได้ชมกิติ สิ่งของซึ่ง บุคคลนำมาตั้งอวดประกวดกัน และราชบัณฑิตยสภายอม อนุญาตให้ตั้งไว้อวดในพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ กิติ เหล่านี้กำหนด ว่าเป็นของฝาก

มาตรา ๑๑ ห้ามมิให้โอน กรรมสิทธิ์ใน บรรดาของหลวง สำหรับพระนครที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ เว้นแต่ ในพฤติการณ์ต่อไปนี้ คือ

๑) เมื่อผู้จัดการพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ ได้ร้องขอและได้รับความยินยอมของราชบัณฑิตยสภา ที่จะโอนกรรมสิทธิ์ในของ นั้น ญา

๒) เมื่อราชบัณฑิตยสภา เห็นว่าจะเป็นการได้ผลดีในอัน ที่จะเอา สิ่งของ ที่มีอยู่มากเกิน ต้องการ มาแลกเปลี่ยน กับสิ่ง

ของอย่างอื่นที่เป็นคุณ ฤๅจะจำหน่ายสิ่งของที่มีอยู่เป็นจำนวน
มากฤๅหาได้ไม่ยาก เพื่อประโยชน์ของพิพิธภัณฑสถาน ฯ

มาตรา ๑๒ ถ้าหากมีราชการอันสมควร จะเอาของหลวง
สำหรับพระนครไปจากพิพิธภัณฑสถาน ฯ ชั่วคราวแล้วกลับ
ส่งคืน กรรมการ ราชบัณฑิตยสภา ผู้มีหน้าที่กำกับ พิพิธภัณฑ
สถาน ฯ แต่เพียงคนเดียวอาจออกใบอนุญาตได้ แต่กรรมการ
ผู้อนุญาตนั้นต้องรับผิดชอบเฉพาะตัว จนกว่าราชบัณฑิตย
สภามาจะได้อำนาจคืน

อนึ่งในการ ที่อนุญาตให้เอาของหลวงสำหรับพระนครไป
จากพิพิธภัณฑสถาน ฯ ชั่วคราวนั้น ต้องมีกำหนดวันซึ่งจะ
ส่งคืนปรากฏอยู่ในใบอนุญาต และกรรมการผู้อนุญาตต้อง
นำความแจ้งต่อราชบัณฑิตยสภาทราบโดยเร็ว

• ห้ามมิให้ผู้จัดการพิพิธภัณฑสถาน ฯ ส่งมอบของหลวง
สำหรับพระนคร อันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถาน ฯ แก่ผู้
หนึ่งผู้ใดก่อนได้รับอนุญาตของราชบัณฑิตยสภา ฤๅกรรมการ
ราชบัณฑิตยสภาดังกล่าวมาเป็นอำนาจ

มาตรา ๑๓ ของยืมฤๅของฝากไว้ในพิพิธภัณฑสถาน ฯ
นั้น ถ้าเจ้าของก็ดี ฤๅในส่วนของหลวงสำหรับพระนคร ถ้า

วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๗๑๘

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามตำแหน่งหน้าที่คิด จะขอรับเอาไป
เมื่อใด ผู้จัดการพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ อาจส่งมอบให้ไปได้
แต่ผู้จัดการพิพิธภัณฑ์สถาน ฯ ต้องรับผิดชอบในการส่งมอบ
นั้น จนกว่าจะได้รับสัตยาบันของนายกราชบัณฑิตยสภา
และต้องนำความขึ้นเสนอต่อ นายกราชบัณฑิตยสภาให้ทราบ
โดยเร็วด้วย

อนึ่งสิ่งของหลวงสำหรับพระนครซึ่งถอนไปใช้ราชการชั่วคราว
คราวนั้น ถ้ายังมีได้มีรับส่งโปรดเกล้า ฯ ให้โอนไปขาดจาก
พิพิธภัณฑ์สถาน ฯ ทราบใด เมื่อใช้ราชการในคราวนั้นเสร็จ
แล้ว ให้เจ้าพนักงานส่งของนั้นคืนยัง พิพิธภัณฑ์สถาน ฯ
เหมือนอย่างเดิมไปใช้ราชการจงทุกคราว

มาตรา ๑๔ ในการที่จะเรียกหาขอรับของไปจากพิพิธภัณฑ์
สถาน ฯ นั้น ไม่ว่าจะโดยประการใด ๆ ให้มีบัตรหมาย
ฤๅจดหมายลายลักษณ์อักษรเป็นสำคัญ และผู้รับมอบต้องทำ
ใบรับให้ แล้วจึงจะรับของไปได้ ห้ามมิให้ผู้จัดการพิพิธภัณฑ์
สถาน ฯ ส่งมอบของให้แต่โดยพึงถ้อยคำและไม่มีใบรับเป็น
สำคัญ

มาตรา ๑๕ การที่จะเลือกหาสิ่งของตั้ง พิพิธภัณฑ์สถาน
สำหรับพระนครนั้น ให้ราชบัณฑิตยสภามีอำนาจที่จะขอ ฤๅ

เล่มที่ ๔๓ หน้า ๗๑๕ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๔๖๕

จะรับในนามของรัฐบาล เมื่อมีผู้มาแก้ไขให้สิ่งของไว้สำหรับ
พระนคร ว่าจะยอมและรับฝากไว้ชั่วคราวได้ตามเห็นสมควร

มาตรา ๑๖ ให้ราชบัณฑิตยสภาจัดให้มีบัญชีสิ่งของสำหรับ
พิพิธภัณฑ์สถาน ๆ ไว้ทุกประเภท และต้องให้ตรวจตราสิ่ง
ของสอบกับบัญชีปีละครั้ง ๑ เป็นอย่างน้อย

อนึ่งสิ่งของซึ่งตั้งให้มหาชนชมในพิพิธภัณฑ์สถาน ๆ นั้น
ให้แสดงประเภทไว้ที่สิ่งของ ถ้าและเป็นของมีผู้ใดให้ ญา
ให้ยอม ญาฝาก ให้ปรากฏชื่อผู้นั้นด้วย

หมวด ๔

ว่าด้วยการเปิดพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนคร

มาตรา ๑๗ ให้ราชบัณฑิตยสภามีอำนาจที่จะกำหนดวัน
และเวลาเปิดพิพิธภัณฑ์สถาน ๆ จะเปิดให้มหาชนชมได้ไม่
ต้องเสียค่าธรรมเนียมในวันใด ญาจะเรียกค่าธรรมเนียม
สำหรับบำรุงพิพิธภัณฑ์สถาน ๆ ในวันใด กำหนดได้ตามเห็น
สมควร

มาตรา ๑๘ ให้ราชบัณฑิตยสภามีอำนาจที่จะอนุญาตให้มี
การประชุม ญาให้ตั้งของอวดประกวดกันในบริเวณพิพิธภัณฑ์
สถานสำหรับพระนคร เมื่อเห็นว่าการนั้น ๆ เป็นประโยชน์

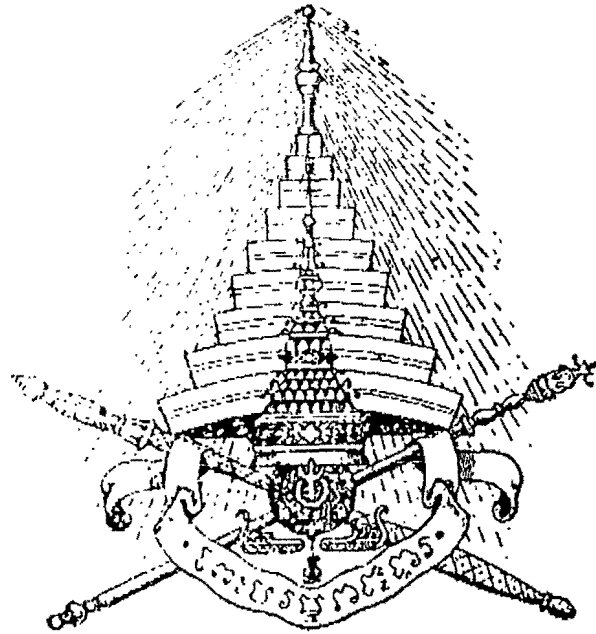
วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๗๕๐

๕๔
เพื่อ กุลวิชา ความรู้ และ เป็น ประโยชน์ แก่ พิพิธภัณฑสถาน
สำหรับพระนคร

มาตรา ๑๕ ให้ราชบัณฑิตยสถานมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไป
ตามพระราชบัญญัตินี้ และทำรายงานประจำปีขึ้นทุกเกล้า ๆ
ถวาย รายงานนี้ให้ประกาศโฆษณาทุก ๆ ปี

ให้ราชบัณฑิตยสถาน มีอำนาจออกกฎข้อบังคับ เพื่อ ปฏิบัติ
การตามพระราชบัญญัตินี้ กฎข้อบังคับนั้นเมื่อได้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาแล้วให้เป็นอันใช้บังคับได้

ประกาศมาณวันที่ ๕ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นปี
ที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่ง โบราณ
และศิลปวัตถุออกนอกประเทศ
พุทธศักราช ๒๕๖๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

บันดาประเทศที่เจริญรุ่งเรืองย่อมถือว่าโบราณและศิลปวัตถุอันเนื่องในเรื่องพงศาวดาร ฤๅเนื่องในศิลปศาสตร์ของประเทศ เป็นสิ่งสำคัญซึ่งรัฐบาลควรเอาเป็นธุระรักษาไว้ เพื่อประโยชน์

เล่ม ๔๓ หน้า ๕๔๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๔๖๕

แห่งความรู้และการศึกษาของประชาชนในประเทศนั้น ๆ จึงจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน และให้มีพนักงานตรวจตรารวบรวมรักษาโบราณและศิลปวัตถุไว้สำหรับบ้านเมือง และมีกฎหมายตั้งขึ้นไว้สำหรับการอันนั้น ในประเทศสยามนี้ก็ได้อุปการให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถาน สำหรับรักษาโบราณและศิลปวัตถุมาแต่ก่อน แต่ยังมีได้จัดวางการให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ครั้นบัดนี้ได้ทรงตั้งราชบัณฑิตยสภาขึ้นให้เป็นพนักงานตรวจตรารักษาโบราณและศิลปวัตถุ โดยมีพระราชประสงค์จะให้ประโยชน์สมบูรณ์อย่างกล่าวมาแล้ว ความปรากฏว่าตั้งแต่ก่อนมาจนทุกวันนี้ มีผู้ชอบหาโบราณและศิลปวัตถุในพระราชอาณาเขตแล้วพาออกนอกประเทศไปเนื่อง ๆ ทรงพระราชดำริเห็นว่า ถ้าปล่อยให้เป็นไปเช่นนั้น โบราณและศิลปวัตถุซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอันสมควรจะรักษาไว้สำหรับกับบ้านเมืองก็จะสูญเสีย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พุทธศักราช ๒๔๖๕

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ได้อประกาศเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

คำว่า “ โบราณวัตถุ ” หมายความว่า สัมหาริมทรัพย์ โบราณ
อย่างหนึ่งอย่างใดจะเป็นของเกิดในประเทศนี้เองก็ดี ฤๅได้
มาจากประเทศอื่นก็ดี ซึ่งเป็นประโยชน์ให้ความรู้ฤๅประโยชน์
แก่การศึกษาในทางพงศาวดารและโบราณคดี

คำว่า “ ศิลปวัตถุ ” หมายความว่า สิ่งของสร้างขึ้นด้วย
ฝีมือช่างอย่างวิเศษ อันจะหาได้ยากอย่างยิ่ง

เมื่อเรียกเพียงว่า “ วัตถุ ” ต่อไปในพระราชบัญญัตินี้ ให้
พึงเข้าใจว่า หมายความว่า โบราณวัตถุและศิลปวัตถุ จะเป็น
อย่างหนึ่งอย่างใดก็เหมือนกัน

คำว่า “ ส่ง ” หมายความว่า ให้นำออกไปเอง ฤๅให้ผู้อื่นนำ
ออกไปอย่างหนึ่งอย่างใดก็เหมือนกัน

คำว่า “ สภา ” หมายความว่า ราชบัณฑิตยสภา

มาตรา ๔ ห้ามมิให้ผู้ใดส่ง โบราณฤๅศิลปวัตถุออกนอก
ประเทศนอกจากจะได้รับอนุญาตพิเศษสำหรับวัตถุทุกชิ้นที่จะ
ส่งออกไปนั้นจากสภา ฤๅกรรมการคนใดซึ่งสภาได้มอบหน้าที่
ไว้เพื่อการนี้

ถ้าจะส่งออกไปจากที่อื่นนอกจากกรุงเทพฯ ฯ แล้ว สภาอาจมอบหมายเจ้าพนักงานคนใดคนหนึ่งซึ่งอยู่ในท้องถิ่นพิจารณาเรื่องราว และให้อนุญาตพิเศษก็ได้ เมื่อเห็นสมควร

มาตรา ๕ เรื่องราวขออนุญาตส่งวัตถุออกไปนอกประเทศนั้นต้องทำเป็นหนังสือ และเมื่อสภากรรมการ เจ้าพนักงานที่มอบหมายไว้ให้เป็นผู้ออกอนุญาตต้องการตรวจ ก็ต้องนำชิ้นวัตถุที่จะส่งออกไปนั้นมาให้ตรวจ ใบอนุญาตนั้นให้ทำเป็นหนังสือมอบให้แก่ผู้ขนเรื่องราวเป็นสำคัญ และต้องมีรายการแสดงตำหนิรูปพรรณชิ้นวัตถุนั้น ตามแต่จะเห็นว่าจำเป็น การออกอนุญาตนั้นจะออกให้ โดยมีเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร

ถ้ากรรมการเจ้าพนักงานปฏิเสธไม่ยอมให้อุญาต ก็อาจอุทธรณ์ข้อวินิจฉัยนั้นต่อสภา ซึ่งจะได้พิจารณาและวินิจฉัยคำร้องอุทธรณ์ ในคราวประชุม ถ้าวินิจฉัยต้องถือเป็นที่สุด

มาตรา ๖ การให้อุญาตเพื่อส่งวัตถุออกนอกประเทศชั่วคราวเช่นในเรื่องส่งออกไปแสดงในพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศ เป็นต้นอาจทำได้โดยวิธีเดียวกัน แต่ถ้าวัตถุนั้นเป็นของเอกชน การออกอนุญาตชั่วคราวนั้น สภา จะบังคับให้วางเงินไว้ตามจำนวนที่เห็นสมควรก็ได้ เงินที่วางไว้จะได้คืนให้แก่เจ้าของ

วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๔๖๕ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๓ หน้า ๕๔๔

เมื่อพิศุจน์จนเป็นที่พอใจว่า วัตถุนั้นได้นำกลับเข้ามาใน
ประเทศสยามแล้ว

มาตรา ๗ อันโบราณฤๅศิลปวัตถุซึ่งมีผู้พยายามจะส่งออก
นอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาต ฤๅไม่ปฏิบัติการตามเงื่อนไข
ที่ระบุไว้ในใบอนุญาตนั้น พนักงานประจำท้องถื่นอาจยึดไว้ได้
และพนักงานศุลกากรก็อาจยึดไว้ได้ในขณะเมื่อตรวจค้นพบ
วัตถุนั้นในเรือกำปั่น ฤๅยานพาหนะอย่างอื่นเพื่อจะส่งออกไป
เพื่อประโยชน์ในการนี้ ให้มีอำนาจตรวจค้นยานพาหนะที่กล่าว
นั้นได้

มาตรา ๘ ผู้ใดส่งโบราณฤๅศิลปวัตถุ ฤๅส่งมอบแก่ผู้ขนส่ง
เพื่อให้ส่งออกนอกประเทศโดยมิได้รับอนุญาต ฤๅไม่ปฏิบัติ
การตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในใบอนุญาตนั้น ท่านว่ามีความผิด
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ฤๅปรับไม่เกินสามพัน
บาท ฤๅทั้งจำและปรับทั้งสองสถาน

ศาลอาจสั่งให้รับวัตถุนั้นไว้ได้ โดยมิพักต้องคำนึงถึงว่า
จำเลยต้องคำพิพากษามีผิดฤๅไม่

มาตรา ๙ การฟ้องร้องคดีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้
ยกขึ้นฟ้องร้องได้แต่เมื่อสภาได้ร้องทุกข์ขอให้กล่าว

ประกาศมาณวันที่ ๒๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๕ เป็น
ปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

เล่ม ๔๐ หน้า ๒๔๔ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๖๖

กฤตมนตรี เนติบัณฑิตอังกฤษ สมควรรับตำแหน่งนี้ได้ จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระโกมารกุลมนตรี เป็นที่
ปฤถษากฎหมายแห่งสภาเผยแผ่พาณิชย์ และอธิบดีกรม
ทะเบียนการค้า รับราชการสนองพระเดชพระคุณแต่บัดนี้สืบไป
ประกาศมาณวันที่ ๑๖ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๖
เป็นปีที่ ๑๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรี
สินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ
ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า ในสมัยประเทศนี้มีของโบราณ เช่น
เจดีย์สถานและวัตถุต่าง ๆ ซึ่งสมเด็จเจ้าแผ่นดินและช่างผู้
ชำนาญศิลปศาสตร์ได้สร้างไว้แต่ปางก่อนเป็นอันมาก ของ
โบราณเช่นกล่าวมาย่อมเป็นหลักฐานในพงสาวดาร และเป็น
เครื่องอุปกรณ์การตรวจตราหาความรู้โบราณคดีต่าง ๆ อันเจริญ
ประโยชน์และเกียรติยศของบ้านเมือง เพราะฉะนั้นบรรดา
อารยประเทศ จึงถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐบาล จะต้องเอาเป็นธุระ

วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๖๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๐ หน้า ๒๔๕

เกอกุลการตรวจตรารักษาของโบราณอันมีอยู่ในประเทศของตน
ของโบราณอันมีในพระราชอาณาเขตสยามประเทศนี้ ที่มี
พนักงานดูแลรักษาอยู่ตามสมควรแล้วก็มี ที่ยังทอดทิ้งมิได้มีผู้
พิทักษ์รักษาก็มี ที่ควรจะตรวจตราหาความรู้ให้เป็นประโยชน์
ยิ่งขึ้นได้ แต่ยังมีได้ตรวจตราก็มาก เหตุเพราะยังไม่มีเจ้าหน้าที่
ในรัฐบาลที่จะอำนวยความสะดวก การ ตรวจตรา และการ รักษา ของโบราณ
การนั้นจึงยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย

ทรงพระราชดำริเห็นว่า กรรมการหอพระสมุด ฯ สำหรับพระ
นคร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗
และได้โปรด ฯ ให้พระองค์เสด็จดำรงตำแหน่ง สภานายกเป็น
เดิมมา แม้ตัวผู้ที่เป็นกรรมการได้เปลี่ยนใหม่บ้างเป็นครั้งเป็น
คราวก็ดี การที่กรรมการได้จัดหอพระสมุด ฯ สำหรับพระ
นครก็เจริญรุ่งเรืองเป็นอันดีมา จนหอพระสมุด ฯ เป็นสถาน
ที่สำคัญแห่งหนึ่งในบัดนี้ ก็และการงานของหอพระสมุด ฯ มี
เกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องสอบสวนโบราณคดีเป็นพื้น และมีกรรม
การที่สามารถจะทำการอยู่แล้ว สมควรที่จะเพิ่มหน้าที่กรรมการ
หอพระสมุด ฯ สำหรับพระนคร ให้เป็นพนักงานอำนวยความสะดวก

เล่ม ๔๐ หน้า ๒๔๖ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๐ มกราคม ๒๔๖๖

ตรวจตรารักษาของโบราณด้วยอีกอย่างหนึ่ง ดีกว่าจะจัดตั้ง
พนักงานตรวจตรารักษาของโบราณขึ้นใหม่ อีกกรมหนึ่งต่างหาก
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการหอพระสมุดฯ สำหรับ
พระนครเป็นพนักงานอำนวยการ ตรวจรักษา ของโบราณใน พระ
ราชอาณาจักรแต่ขึ้นไป ให้มีหน้าที่ดังกล่าวต่อไปนี้เป็นสำคัญ คือ

ข้อ ๑ ให้พิเคราะห์เลือกสรรและกำหนดว่าของโบราณแห่ง
ใดและสิ่งใด ควรจะตรวจตรารักษาไว้สำหรับบ้านเมืองบ้าง.

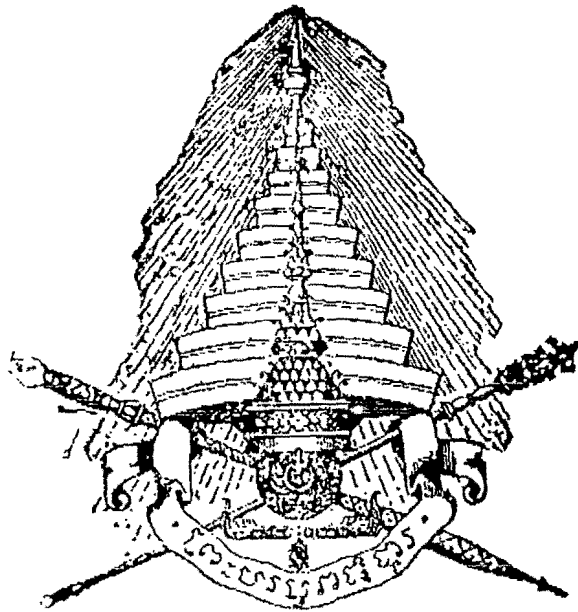
ข้อ ๒ ให้คิดอ่านวิธีการตรวจตรารักษาของโบราณ ซึ่งสม
ควรจะรักษาไว้สำหรับบ้านเมือง

ข้อ ๓ ให้ตรวจตราและเป็นที่ปรึกษาแนะนำเจ้าหน้าที่และผู้
อื่นซึ่งเป็นพนักงานตรวจรักษาของโบราณ

ข้อ ๔ ให้พูดจาว่ากล่าวในเรื่องการตรวจตรารักษาของโบราณ
ได้ตรงต่อเจ้ากระทรวงทบวงกรม หรือเทศบาล และผู้อื่น
ตามซึ่งเห็นควรแก่ประโยชน์ของกรณีนั้น

ข้อ ๕ ให้ทำรายการที่ได้จัดทำขึ้นทุกเกล้าฯ ถวายไม่
น้อยกว่าปีละครั้งหนึ่งเป็นกำหนด

ประกาศมาลงวันที่ ๑๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๖๖

ประกาศตั้งศิลปากรสถาน

ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งราชบัณฑิตยสภาขึ้นแล้ว และกำหนดให้มีหน้าที่ทำการเป็น ๓ แขนงก คือวรรณคดี โบราณคดี กับศิลปากรนั้น บัดนี้พระราชทานที่ทำการกรมศิลปากรเก่า ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนหน้าพระธาตุต่อกับถนนหน้าพรสถาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเป็นศิลปากรสถาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสวกเอก หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรร เป็นผู้อำนวยการศิลปากรสถานขึ้นอยู่ในราชบัณฑิตยสภาแต่บัดนี้ไป

ประกาศมาณวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

○ คำพิพากษา
(อุทธรณ์)

(ค. ๒๒)

คดีหมายเลขดำที่ อ. ๑๓๗/๒๕๕๒
คดีหมายเลขแดงที่ อ. ๓๕/๒๕๕๔

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลปกครองสูงสุด

วันที่ ๒๑ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔

ระหว่าง	วัดดอนทราย	ผู้ฟ้องคดี
	กรมศิลปากร ที่ ๑ อธิบดีกรมศิลปากร ที่ ๒	ผู้ถูกฟ้องคดี

เรื่อง คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (อุทธรณ์คำพิพากษา)

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองยื่นอุทธรณ์คำพิพากษา ในคดีหมายเลขดำที่ ๘/๒๕๕๔ หมายเลขแดงที่ ๓/๒๕๕๒ ของศาลปกครองชั้นต้น (ศาลปกครองระยอง)

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีมีฐานะเป็นวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาได้ครอบครองที่ดินจำนวนเนื้อที่ประมาณ ๓๙ ไร่เศษ ในท้องที่หมู่ที่ ๔ ตำบลดอนทราย อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มีหนังสือที่วธ ๐๔๐๓/๕๑๘๘ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๘ แจ้งผู้ฟ้องคดีว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดให้ที่ดินของผู้ฟ้องคดีจำนวนเนื้อที่ ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๘๗ ตารางวา เป็นเขตโบราณสถานตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒

/ลงวันที่...

ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๘ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ หน้า ๑๗ เล่ม ๑๒๒ ตอนพิเศษ ๑๒๖ ง หากผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับประกาศการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิร้องต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งประกาศการขึ้นทะเบียนดังกล่าวเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ระวังหรือเพิกถอนการประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เนื่องจากเป็นการกระทำโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายสร้างภาระให้แก่ผู้ฟ้องคดีและเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจากสถานที่และอสังหาริมทรัพย์ของผู้ฟ้องคดีไม่เข้าลักษณะที่จะเป็นโบราณสถานทั้งในด้านระยะเวลา ลักษณะการก่อสร้าง หลักฐานทางประวัติศาสตร์และไม่เป็นประโยชน์ทางศิลปะหรือโบราณคดี อีกทั้งพื้นที่ตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีพระอุโบสถหลังใหม่ที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๓ และสนามกีฬาที่ประชาชนและโรงเรียนวัดดอนทรายร่วมกันจัดสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ในการออกกำลังกายและจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งการกำหนดพื้นที่โบราณสถานวัดดอนทรายจำนวน ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๘๗ ตารางวาเป็นการกำหนดเขตที่มากเกินไปเกินสมควรแก่เหตุ

ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองระวังและหรือเพิกถอนประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เรื่อง ขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานวัดดอนทราย ฉบับลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๘

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การและชี้แจงเพิ่มเติมตามคำสั่งศาลว่า สำนักงานศิลปากรที่ ๕ ปราจีนบุรี ได้สำรวจโบราณสถานในเขตรับผิดชอบเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๔๖ พบว่าบริเวณที่ดินของผู้ฟ้องคดีเป็นที่ตั้งของวัดเก่าที่มีอายุกว่า ๑๐๐ ปี ภายในพื้นที่มีอุโบสถหลังเก่าและพระปรารักษ์ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี จัดอยู่ในประเภทโบราณสถานที่ยังไม่ได้ประกาศขึ้นทะเบียน โดยสำนักงานศิลปากรที่ ๕ ปราจีนบุรี ได้รับแจ้งทางโทรศัพท์จากผู้ไม่ประสงค์ออกนามว่าผู้ฟ้องคดีจะดำเนินการรื้อถอนอุโบสถหลังเก่า ซึ่งต่อมาได้มีการทบทวนไต่สวนด้านหลังอุโบสถหลังเก่าเพื่อก่อสร้างทางขึ้นลงอุโบสถหลังใหม่ สำนักงานศิลปากรที่ ๕ ปราจีนบุรี เห็นว่าต้องดำเนินการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในบริเวณที่ดินของผู้ฟ้องคดีที่ประกอบด้วยอุโบสถหลังเก่าและพระปรารักษ์เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการรื้อถอนทำลายโบราณสถาน จึงได้ทำการสำรวจขึ้นทะเบียนโบราณสถาน

/ในบริเวณ...

ในบริเวณที่ดินของผู้ฟ้องคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย ก่อนการเข้าสำรวจภาคสนามเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้นำคณะเข้าขออนุญาตเจ้าอาวาสวัดผู้ฟ้องคดีทำการสำรวจโบราณสถานที่อยู่ในพื้นที่ครอบครองของผู้ฟ้องคดีเพื่อนำเสนอผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองพิจารณาประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดขอบเขตที่ดินโบราณสถาน ซึ่งเจ้าอาวาสวัดผู้ฟ้องคดียินยอมให้ดำเนินการ ภายหลังจากการสำรวจและจัดทำแผนผังพร้อมเอกสารประกอบเพื่อการขึ้นทะเบียนโบราณสถานแล้วเสร็จ เจ้าหน้าที่ได้ส่งเรื่องให้กลุ่มวิชาการโบราณสถานและข้อมูลโบราณคดี สำนักโบราณคดี นำเสนอคณะกรรมการวิชาการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานพิจารณา คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาในคราวประชุมครั้งที่ ๙/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๔๘ มีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานศิลปากรที่ ๕ ปรากฏในบุรีเสนอผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงจัดทำประกาศ เรื่อง ขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานวัดดอนทราย ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๘ และดำเนินการเพื่อนำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายหลังจากการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ แจ่งไปยังผู้ฟ้องคดี โดยมีได้มีหนังสือแจ่งให้ผู้ฟ้องคดีทราบก่อนประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเห็นว่า อุโบสถหลังเก่าและพระปรางค์เป็นอสังหาริมทรัพย์ โดยอายุเป็นประโยชน์ทางประวัติศาสตร์ อุโบสถหลังเก่าสร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๐ มีอายุถึงปัจจุบัน ๑๑๘ ปี ส่วนพระปรางค์สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๘ มีอายุถึงปัจจุบัน ๙๐ ปี ทำให้รู้ถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านดอนทราย ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน อุโบสถหลังเก่ามีลักษณะการก่อสร้างหรือฝีมือช่างที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นถิ่นทั้งดงาม เครื่องบนภายในอุโบสถไม่มีฝ้าเพดาน ทำให้มองเห็นโครงสร้างเครื่องบนของหลังคาภายในอาคาร เช่น ช่อ แปะ ออกไก่ เป็นต้น เสาของอุโบสถเป็นเสาไม้ขนาดใหญ่ที่เรียบง่าย แต่สวยงาม มีข้อฟ้า ไบระกา หางหงส์ และหน้าบันทั้งดงาม ไบเสมารอบอุโบสถถูกออกแบบเป็นซุ้มไบเสมารูปทรงเจดีย์พระปรางค์ ส่วนพระปรางค์มีลักษณะรูปแบบทางศิลปกรรมคล้ายคลึงกับพระปรางค์ในสมัยปลายอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับพระปรางค์ที่วัดระฆังโฆสิตารามและพระปรางค์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยขยายส่วนฐานให้สูงขึ้นเพื่อให้องค์พระปรางค์ดูสูงชะลูดเปรียบกว่าพระปรางค์ในยุคก่อนหน้านี้ ถัดจากชั้นฐานเป็นส่วนเรือนธาตุซึ่งทำเป็นซุ้มจระนำทั้ง ๔ ด้าน หลังจากนั้นส่วนยอดเป็นกลีบขนุนซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไปจำนวน ๙ ชั้น แล้วจึงเป็นส่วนยอดคนพสุล ภายหลังจากสมัยรัตนโกสินทร์

/ตอนต้น...

ตอนต้นเป็นต้นมาการสร้างพระปรางค์ได้รับความนิยมน้อยลง ซึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีเพียง ๒ แห่ง คือที่วัดเทพราชและผู้ฟ้องคดี เป็นประโยชน์ในการศึกษารูปแบบทางศิลปะ สถาปัตยกรรม และวิวัฒนาการรูปแบบพระปรางค์ในช่วง ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา ดังนั้น อุโบสถหลังเก่า และพระปรางค์จึงเป็นโบราณสถานตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ส่วนการกำหนดขอบเขต โบราณสถาน มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันสภาพแวดล้อมของโบราณสถานไม่ให้มีสิ่งเบียดบัง อาคารโบราณสถานหรือป้องกันผลกระทบต่อโบราณสถาน เพื่อประโยชน์ด้านความงามหรือ สุนทรียภาพของโบราณสถานและการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ การกั้นพื้นที่โบราณสถาน จำนวน ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๙๗ ตารางวา เนื่องจากด้านหน้าทางเข้าก่อนถึงอุโบสถหลังเก่า เป็นพื้นที่ว่าง และพื้นที่ด้านข้างของอุโบสถหลังเก่าเป็นพื้นที่สนามกีฬาของโรงเรียนวัดดอนทราย หากมีการก่อสร้างสิ่งใด ๆ จะเป็นการบดบังความสวยงามของอุโบสถหลังเก่า หากได้รับการพัฒนาจะทำให้มีความสง่างามสมกับเป็นมรดกที่สำคัญของชาติ การกั้นขอบเขตพื้นที่ โบราณสถานเป็นการใช้แนวถนนและแนวคลองสาธารณะเป็นหลัก และการกั้นขอบเขตพื้นที่ โบราณสถานมิได้หมายถึงการห้ามใช้ประโยชน์ของผู้ครอบครอง เพียงแต่หากจะมีการ ปลุกสร้างถาวรวัตถุหรือการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่โบราณสถานจะต้องมีการปรึกษาหารือ กับผู้เชี่ยวชาญด้านอนุรักษ์โบราณสถาน เพื่อกำหนดรูปแบบสิ่งก่อสร้างที่เหมาะสมกลมกลืน สอดคล้องกับโบราณสถานที่มีอยู่เดิม แล้วนำเสนอผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองเพื่อพิจารณาอนุญาต ต่อไป การขึ้นทะเบียนโบราณสถานเป็นไปตามระเบียบกฎหมายด้วยความรอบคอบรัดกุม ตามหลักวิชาการ ใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ ก่อนขึ้นทะเบียนและกำหนดขอบเขตโบราณสถานผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้นำเรื่องดังกล่าว เข้าสู่คณะกรรมการวิชาการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน ซึ่งมีอดีตอธิบดีกรมศิลปากร ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกและภายในกรมศิลปากรเป็นที่ปรึกษาและกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการฯ มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือทำให้ความเห็นเกี่ยวกับการประกาศขึ้นทะเบียนและการ กำหนดเขตที่ดินโบราณสถานที่จะประกาศขึ้นทะเบียนเพื่อประกอบการพิจารณาของ ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสอง

ผู้ฟ้องคดีคัดค้านคำให้การว่า ผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยและไม่เต็มใจในการ ประกาศขึ้นทะเบียนที่ดินของผู้ฟ้องคดีเป็นเขตโบราณสถานตั้งแต่ต้น ผู้ฟ้องคดีเข้าใจและ

/เห็นคุณค่า...

เห็นคุณค่าของอุโบสถหลังเก่าจึงมีโครงการซ่อมแซมและไม่มีแนวคิดที่จะรื้ออุโบสถหลังเก่า อีกทั้งไม่มีการทบทวนใบเสมาด้านหลังอุโบสถหลังเก่าเพื่อยกยว้างบันไดขึ้นลงอุโบสถหลังใหม่ ตามที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกล่าวอ้าง ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับวาระการประชุมของคณะกรรมการวิชาการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานที่มีมติเห็นชอบให้ขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่โบราณสถาน อีกทั้งคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ที่ ๙๒๐/๒๕๔๘ เรื่อง แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการวิชาการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ เป็นคำสั่งที่มีขึ้นภายหลังจากการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในบริเวณที่ดินของผู้ฟ้องคดีแล้ว ดังนั้น ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนโบราณสถานดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย อุโบสถหลังเก่าและพระปรารักษ์ไม่มีอายุมากพอที่จะเป็นโบราณสถาน อีกทั้งไม่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองไม่มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของผู้คนและการเกิดชุมชนบ้านดอนทราย นอกจากนี้แล้วการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานดังกล่าวเป็นพื้นที่จำนวน ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๙๗ ตารางวา โดยใช้แนวถนนและแนวคลองสาธารณะเป็นหลักยังเป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่มากเกินไปสมควรโดยไม่มีเหตุผล และเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองให้การเพิ่มเติมว่า คณะกรรมการวิชาการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน ชุดที่มีมติให้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในบริเวณที่ดินของผู้ฟ้องคดีคือ คณะกรรมการฯ ตามคำสั่งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ที่ ๑๖๒/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๘ ซึ่งเป็นกรรมการชุดก่อน และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ดังกล่าวเพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

ผู้ฟ้องคดีชี้แจงตามคำสั่งศาลว่า ที่ดินของผู้ฟ้องคดีประกอบด้วยที่ดินจำนวนสามแปลง คือ โฉนดเลขที่ ๔๒๗๓ เนื้อที่ ๖ ไร่ ๓ งาน ๕๒ ตารางวา โฉนดเลขที่ ๔๔๙๗ เนื้อที่ ๔ ไร่ ๒๐ ตารางวา และที่ธรณีสงฆ์ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกำหนดพื้นที่โบราณสถานวัดดอนทรายจำนวน ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๙๗ ตารางวา (ที่ถูกคือ ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๙๗ ตารางวา) ซึ่งเป็นเนื้อที่ประมาณครึ่งหนึ่งของที่ดินของผู้ฟ้องคดีโดยมีอุโบสถหลังใหม่ที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมากำหนดเขตกว้าง ๔๐ เมตร ยาว ๘๐ เมตร ทับซ้อนอยู่ในพื้นที่อุโบสถหลังเก่าประมาณครึ่งหนึ่ง และมีสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เช่น ศาลาการเปรียญ เมรุ สนามฟุตบอล ฯลฯ อยู่ในพื้นที่ที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองกำหนดเป็นเขตโบราณสถาน ทำให้ไม่สามารถจัดกิจการ

/และศาลสนสมมติ...

และศาสนสมบัติได้โดยสะดวกเนื่องจากต้องขออนุญาตผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองก่อนจะทำกรใด ๆ ในพื้นที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถานดังกล่าว

ศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า การประกาศขึ้นทะเบียนให้ทรัพย์สินของบุคคลใดเป็นโบราณสถาน เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินให้ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ การประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานจึงเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เพียงแต่คำสั่งดังกล่าวยังไม่มีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้จนกว่าจะพ้นเงื่อนเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่อธิบดีแจ้งการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถานให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบและเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาลให้ระงับการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินเป็นโบราณสถาน หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอของเจ้าของหรือผู้ครอบครองกรณี que เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ร้องขอต่อศาลเพื่อให้ระงับการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถาน ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องการให้เจ้าของทรัพย์สินได้มีโอกาสปกป้องสิทธิในทรัพย์สินอันเป็นสิทธิที่ก่อตั้งขึ้นและได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยให้เจ้าของทรัพย์สินได้มีโอกาสโต้แย้งเพื่อป้องกันสิทธิของตนด้วยการนำข้อพิพาทที่จะมีขึ้นร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลวินิจฉัยได้ก่อนที่คำสั่งทางปกครองดังกล่าวจะมีผลสมบูรณ์ใช้บังคับได้ โดยเล็งเห็นว่าหากปล่อยให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งทางปกครองให้มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลใดแล้วจึงจะนำคดีขึ้นร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งทางปกครองหรือขอให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากคำสั่งทางปกครอง ในภายหลัง จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสิทธิในทรัพย์สินยากที่จะแก้ไขเยียวยาให้คืนสู่สภาพเดิมได้ อันถือได้ว่าเป็นมาตรการในการป้องกันความเสียหายยิ่งกว่าการแก้ไขเยียวยาในภายหลัง ดังนั้น ก่อนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะประกาศขึ้นทะเบียนทรัพย์สินของบุคคลใดให้เป็นโบราณสถาน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องถือปฏิบัติตามขั้นตอนที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวบัญญัติไว้โดยเคร่งครัด การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ

/ศิลปวัตถุ...

ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ประกาศขึ้นทะเบียนให้ที่ดินของผู้ฟ้องคดี เป็นเขตโบราณสถาน ย่อมมีผลให้ผู้ฟ้องคดี ต้องถูกผูกพันและตกอยู่ภายใต้บังคับแห่ง พระราชบัญญัติดังกล่าวให้ต้องปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติในทรัพย์สินของตนอันเป็นการ รอนสิทธิหรือตัดสิทธิในการใช้ทรัพย์สินของผู้ฟ้องคดี และเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ฟ้องคดี ให้มีหน้าที่ต้องแจ้งกรณีมีการชำรุดหักพังหรือเสียหายของโบราณสถานให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ทราบตามนัยมาตรา ๙ ต้องงดเว้นมิให้ผู้ฟ้องคดีซ่อมแซมแก้ไขเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินของ ผู้ฟ้องคดีตามมาตรา ๑๐ และต้องถูกรบกวณสิทธิโดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีอำนาจสั่งพนักงาน เจ้าหน้าทีหรือบุคคลใดเข้าไปทำการซ่อมแซมหรือกระทำการใด ๆ ในทรัพย์สินของผู้ฟ้องคดี ตามมาตรา ๑๑ ทั้งยังถูกรบกวณสิทธิด้วยการให้มีผู้เข้าไปชมทรัพย์สินของผู้ฟ้องคดีได้ ตามมาตรา ๑๓ โดยมีบทกำหนดโทษไว้ในมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ หากผู้ฟ้องคดีทำการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๒ ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินของผู้ฟ้องคดีให้เป็นเขตโบราณสถานโดยมิได้แจ้ง

เป็นหนังสือให้ผู้ฟ้องคดีทราบก่อน และรอการขึ้นทะเบียนไว้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดี ใช้สิทธิตามกฎหมายในการปกป้องทรัพย์สินด้วยการร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ระงับการขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินของผู้ฟ้องคดีให้เป็น โบราณสถานไว้ก่อนจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา จึงเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษาให้เพิกถอนประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เรื่อง ขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานเฉพาะในส่วนของผู้ฟ้องคดี ตามประกาศของ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๔ โดยให้มีผลย้อนหลังไปถึงวันที่ได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา หน้า ๑๗ เล่ม ๑๒๒ ตอนพิเศษ ๑๒๖ ง วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ทั้งนี้ ให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ประกาศผลแห่งคำพิพากษาในราชกิจจานุเบกษาภายในหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอุทธรณ์ว่า การประกาศขึ้นทะเบียนและหรือกำหนด เขตที่ดินให้เป็นโบราณสถานนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษา และควบคุมโบราณสถาน ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินทางวัฒนธรรม หากปรากฏต่อมาว่า โบราณสถานนั้นไม่มีประโยชน์ในการดูแลรักษาและควบคุมอีกต่อไป กฎหมายก็ให้อำนาจ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพิกถอนการประกาศขึ้นทะเบียนนั้นได้ และตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติ

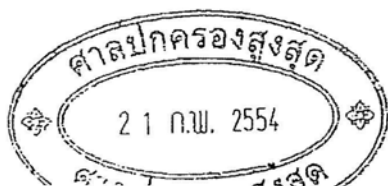

/โบราณสถาน...

โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ที่กำหนดให้โบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายให้อธิบดีแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบเท่านั้น กฎหมายมิได้ระบุชัดแจ้งว่าจะต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบก่อน ทั้งนี้ ก่อนที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ จะเข้าไปดำเนินการสำรวจเพื่อขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานวัดดอนทรายนั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ก็ได้แจ้งให้เจ้าอาวาสวัดดอนทรายทราบแล้ว และเจ้าอาวาสวัดดอนทรายก็ได้ยินยอมให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการแล้ว ประกอบกับแม้จะได้มีการประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานไปก่อนการแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบก็หาได้ทำให้ผู้ฟ้องคดีเสียหายสิทธิในการร้องต่อศาลตามที่กฎหมายกำหนดไว้แต่อย่างใด และเป็นการแจ้งให้ทราบเท่านั้น มิใช่เป็นการขออนุญาตเพื่อดำเนินการขึ้นทะเบียนแต่อย่างใดตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๗๒๙๐/๒๕๓๘ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๒๕/๒๕๓๓ ขอศาลปกครองสูงสุดพิพากษากลับคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้นเป็นพิพากษายกฟ้อง

ผู้ฟ้องคดีแก้อุทธรณ์ว่า พระปรารภและโบสถ์หลังเก่าของวัดดอนทรายไม่อยู่ในความหมายของโบราณสถาน ไม่ว่าจะเป็อายุ ลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือหลักฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และไม่เป็ประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี และการประกาศกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน จำนวน ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๘๗ ตารางวา เป็นการกำหนดเขตที่ดินเกินสมควร การประกาศขึ้นทะเบียน และกำหนดเขตที่ดินของผู้ฟ้องคดีให้เป็นโบราณสถาน โดยมีได้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ฟ้องคดีทราบก่อน และรอการขึ้นทะเบียนไว้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟ้องคดีได้ใช้สิทธิตามกฎหมายในการปกป้องทรัพย์สินด้วยการร้องต่อศาล เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีระงับการขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินของผู้ฟ้องคดีให้เป็นโบราณสถานไว้ก่อนจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา จึงเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่วนคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๗๒๙๐/๒๕๓๘ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๒๕/๒๕๓๓ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาดังกล่าวไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในคดีนี้ ขอศาลปกครองสูงสุดพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้น

ศาลปกครองสูงสุดออกนั่งพิจารณาคดี โดยได้รับฟังสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการเจ้าของสำนวน และคำชี้แจงด้วยวาจาประกอบคำแถลงการณ์ของตุลาการผู้แถลงคดี

/ศาลปกครอง...

ศาลปกครองสูงสุดได้ตรวจพิจารณาเอกสารทั้งหมดในสำนวนคดี กฎหมาย
ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องประกอบแล้ว

ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ฟ้องคดีมีฐานะเป็นวัด ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งวัดดอนทราย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๔ ตำบลดอนทราย อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา
ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในอุโบสถหลังเก่าเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ และในอุโบสถหลังใหม่
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้ฟ้องคดีเป็นเจ้าของที่ดินตามหลักฐานโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๒๗๓ มีเนื้อที่ ๖ ไร่ ๓ งาน
๕๒ ตารางวา โฉนดที่ดินเลขที่ ๔๔๘๗ มีเนื้อที่ ๔ ไร่ ๒๐ ตารางวา และที่ธรณีสงฆ์
รวมมีเนื้อที่ประมาณ ๓๙ ไร่เศษ เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๘ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒
ได้ใช้อำนาจตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ
และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานในบริเวณที่ดิน
ของผู้ฟ้องคดีและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานเป็นจำนวนเนื้อที่ประมาณ ๑๖ ไร่ ๒ งาน ๘๗ ตารางวา
และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ หน้า ๑๗ เล่ม ๑๒๒
ตอนพิเศษ ๑๒๖ ง ในเขตพื้นที่โบราณสถานมีสิ่งปลูกสร้างประกอบด้วยอุโบสถหลังเก่า
สร้างขึ้นประมาณปี พ.ศ. ๒๔๓๐ ถึง พ.ศ. ๒๔๔๐ และพระปรางค์ที่สร้างขึ้นประมาณปี
พ.ศ. ๒๔๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๔๖๘ มีอายุถึงปัจจุบันประมาณกว่า ๑๐๐ ปี ต่อมา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒
มีหนังสือ ที่ วธ ๐๔๐๓/๕๑๙๙ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๘ แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบเกี่ยวกับการ
การประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตโบราณสถานดังกล่าว หากผู้ฟ้องคดีไม่เห็นด้วยกับ
การขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน ผู้ฟ้องคดีมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล
ภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ทั้งนี้ ก่อนการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถาน
ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มิได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีทราบแต่อย่างใด ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าอุโบสถหลังเก่า
และพระปรางค์ที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ดินของผู้ฟ้องคดีไม่มีอายุมากพอที่จะได้รับการกำหนดเขต
โบราณสถาน การประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตโบราณสถานกระทำโดยไม่ถูกต้อง
ตามขั้นตอนของกฎหมาย และผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองใช้ดุลพินิจกำหนดเขตที่ดินของผู้ฟ้องคดี
ให้เป็นเขตโบราณสถานมากเกินไปสมควรไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

คดีมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า ประกาศกรมศิลปากร เรื่อง ขึ้นทะเบียนและ
กำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๘ ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เฉพาะในส่วน
ของผู้ฟ้องคดีชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

/พิเคราะห์...

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ มาตรา ๗ วรรคสอง บัญญัติว่า การขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามความในวรรคก่อน ถ้าโบราณสถานนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่พอใจ ก็ให้มีสิทธิร้องต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่อธิบดีแจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลมีคำสั่งให้อธิบดีระงับการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถานแล้วแต่กรณีได้ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาล หรือศาลมีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ให้อธิบดีดำเนินการขึ้นทะเบียนได้ บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานโดยชอบด้วยกฎหมายทราบ เพื่อให้ใช้สิทธิร้องต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แจ้งให้ทราบ เพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ระงับการขึ้นทะเบียนก่อนการประกาศขึ้นทะเบียน หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาล หรือศาลมีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ จึงจะดำเนินการประกาศขึ้นทะเบียนได้ จึงเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขั้นตอนการประกาศขึ้นทะเบียนและหรือกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถานเพื่อให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต้องแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานที่ชอบด้วยกฎหมายทราบและได้ใช้สิทธิโต้แย้งก่อนการประกาศขึ้นทะเบียน มิใช่บทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ประกาศขึ้นทะเบียนและกำหนดเขตโบราณสถานก่อนจึงแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบเพื่อใช้สิทธิเพิกถอนการขึ้นทะเบียน มิใช่เป็นกรณีที่กฎหมายให้อำนาจผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพิกถอนประกาศขึ้นทะเบียนได้แต่อย่างใด ส่วนกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองอุทธรณ์ว่า ก่อนเข้าดำเนินการสำรวจผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ได้แจ้งให้เจ้าอาวาสวัดดอนทรายทราบแล้ว และเจ้าอาวาสวัดดอนทรายก็ได้อนุญาตให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดำเนินการแล้ว นั้น ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการแจ้งเป็นหนังสือตามที่อ้าง อีกทั้งกฎหมายกำหนดให้แจ้งเป็นหนังสือก่อนการประกาศขึ้นทะเบียน มิใช่ประกาศแล้วจึงแจ้งให้ทราบ และที่อุทธรณ์ว่าเป็นการแจ้งให้ทราบเท่านั้นมิใช่เป็นการขออนุญาตเพื่อดำเนินการดังกล่าวแต่อย่างใด นั้น เห็นว่า เมื่อกฎหมายกำหนดขั้นตอนการแจ้งให้ทราบมิใช่การขออนุญาตเป็นการกำหนดขั้นตอนการแจ้งให้ทราบเพื่อให้มีสิทธิคัดค้านการประกาศขึ้นทะเบียนตามที่วินิจฉัยข้างต้น อุทธรณ์ของผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองจึงฟังไม่ขึ้น ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

/เรื่อง...

เรื่อง ชื่นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เรื่อง ชื่นทะเบียน
และกำหนดเขตที่ดินโบราณสถานเฉพาะในส่วนของผู้ฟ้องคดี ตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒
ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๘ จึงเป็นประกาศที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่ศาลปกครองชั้นต้น
พิพากษาให้เพิกถอนประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เรื่อง ชื่นทะเบียนและกำหนดเขตที่ดิน
โบราณสถานเฉพาะในส่วนของผู้ฟ้องคดี ตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ลงวันที่ ๕
กันยายน ๒๕๕๘ โดยให้มีผลย้อนหลังไปตั้งแต่วันที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า ๑๗
เล่ม ๑๒๒ ตอนพิเศษ ๑๒๖ ง วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ นั้น ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วย
พิพากษายืน

นายพรชัย มั่นศิริเพ็ญ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

 ตุลาการเจ้าของสำนวน

นายเกษม คมสันต์ธรรม
รองประธานศาลปกครองสูงสุด

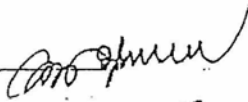
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองสูงสุด

นายวรวิทย์ กังศศิเทียม
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายสุเมธ รอยกุลเจริญ
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

นายมนูญ ปุณฺณกริยากร
ตุลาการศาลปกครองสูงสุด

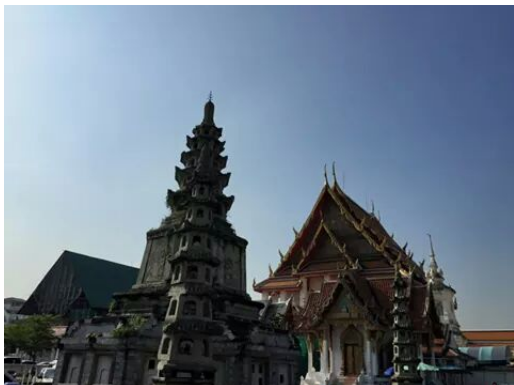

ตุลาการผู้แถลงคดี : พันเอก วรศักดิ์ อารีเปี่ยม

รูปภาพประกอบ

บรรณานุกรม

๑. กรมศิลปากร , พระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๓๕ บริษัท สำนักพิมพ์สมาพันธ์ จำกัด , พิมพ์ครั้งที่ ๑๖/๒๕๕๕ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕
๒. กรมศิลปากร , นางเรวดี สกกุลพานิชย์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ผลงานวิชาการ “โครงการสืบหาค้นคว้าความรู้ด้านกฎหมายมรดกทางศิลปวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนากฎหมาย” เรื่อง “มาตรการและปัญหาการบังคับใช้กฎหมายโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สู่การปรับปรุงแก้ไข ในปัจจุบัน เล่ม ๑ โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว, พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๓
๓. กรมศิลปากร , ประกาศจัดการตรวจรักษาของโบราณ
๔. กรมศิลปากร , ประกาศจัดตั้งศิลปากรสถาน
๕. กรมศิลปากร , ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๘๙ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕
๖. กรมศิลปากร , ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๓๐๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๕
๗. กรมศิลปากร , พระราชบัญญัติจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานสำหรับพระนคร
๘. กรมศิลปากร , พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ พ.ศ. ๒๔๖๙
๙. กรมศิลปากร , พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๗
๑๐. กรมศิลปากร , พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๖
๑๑. จิตติ ดิงศภัทย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอนที่ ๒ กรุงเทพมหานคร แสงทองการพิมพ์ , พ.ศ. ๒๕๑๓
๑๒. ชงทอง จันทรางศุ , แง่คิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการพบโบราณวัตถุ , วารสารนิติศาสตร์ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๘
๑๓. บัญญัติ สุชีวะ , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์ , พระนคร กรุงเทพมหานครการพิมพ์ , พ.ศ. ๒๕๒๖
๑๔. ประมุข สุวรรณศรี , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์ , กรุงเทพมหานคร , สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ , พ.ศ. ๒๕๔๑
๑๕. สุธรรม อยู่ในธรรม , กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการสงวนรักษาศิลปะโบราณวัตถุ วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑
๑๖. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา , การตีความนิยามคำว่า “โบราณวัตถุ” ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
๑๗. LAW FOR THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTIES (JAPAN)

รายชื่อฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

นางสาวอนรรฆวี คำภูมิ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน
นายเจษฎา ลูประสงค์	นิติกรชำนาญการ
นางสาวสุภารัตน์ ลาท่า	นิติกรชำนาญการ
นางสาวนัยนา ชาทิซิงเซว	นิติกรปฏิบัติการ
นายเนติ พันธุ์ชาญสง่า	วิทยากรชำนาญการ
นางสาวพรพิมล ปัญจกุล	วิทยากรชำนาญการ
นายธวัช สัจจโกชน์	นักวิชาการสนับสนุนงานนิติบัญญัติด้านกฎหมาย
นางสาวรัญญา อยู่จรรยา	นักวิชาการสนับสนุนงานนิติบัญญัติด้านวิชาการ
นางสาวอุษา ปะกะตั้ง	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นายกฤติน ผูกพันธ์	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญการ
นางสาวสร้อยทิพย์ สร้อยพูล	เจ้าพนักงานสนับสนุนการประชุม

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่สำนักกรรมการ ๓

- โทรศัพท์ ๒๘๓๑ ๙๒๒๗ - ๘ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๘

ออกแบบและพิมพ์ที่
สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๐-๒๒๔๔-๑๕๖๑, ๐-๒๒๔๔-๑๗๔๑, ๐-๒๘๓๑-๙๔๗๑, ๐-๒๘๓๑-๙๔๗๕